

**JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
FILOZOFICKÁ FAKULTA
ÚSTAV ROMANISTIKY**

DIPLOMOVÁ PRÁCE

**ITALSKÉ NÁZVY BAREV A JEJICH
SYNTAGMATIKA**

Vedoucí práce: doc. PhDr. Jan Radimský, Ph.D.

Autorka práce: Bc. Pavla Štikarová

Studijní obor: Italský jazyk navazující

Ročník: 2.

2016

Prohlašuji, že svoji diplomovou jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

České Budějovice 15.3.2016

Poděkování

Děkuji panu doc. PhDr. Janu Radimskému, Ph.D. za odborné vedení této diplomové práce, za laskavé a vstřícné jednání a cenné rady.

Dále děkuji panu Dott. Fabiovi Ripamontimu, Ph.D. za ochotnou pomoc při analýze italských termínů.

ANOTACE

Italské názvy barev a jejich syntagmatika

Předmětem této diplomové práce je zkoumání italských názvů barev, jejich umístění v kontextu a problematika překladu do českého jazyka. Práce má dvě části. První část – teoretická – se zabývá obecně barvami a barevnými termíny, barevným vnímáním, symbologií, výzkumem a etymologií. Rozebírá rovněž proces vnímání barev napříč historií i ve vývinu člověka. V části praktické se pak dostáváme v pěti podčástech k termínům z oblasti biologie (názvy rostlin a živočichů), v nichž se vyskytuje některý z italských barevných pojmenování; dále pak k idiomatickým výrazům, spojením se slovesem, přirovnáním a kolokacím, v nichž se opět vyskytují termíny označující barvy. Ve všech těchto pěti částech pak pomocí analogických databází v českém jazyce a překladu do češtiny zkoumáme podobnost obou jazyků, jak z hlediska lingvistického, tak i z hlediska reálií, v oblasti barevné terminologie.

Cílem práce je vymezení barevných termínů v italském jazyce, jejich definování, uvedení do kontextu, konfrontace volných a zavedených těsnějších spojení a rovněž jejich srovnání s češtinou.

ANNOTATION

Italian names of colours and their syntagmatic

The subject of this thesis is to investigate the Italian names of colours, placing them into context and issue of translation of the names of colours into Czech. The thesis has two parts. The first part – theoretical – deals in general with colours and colour terms, colour perception, symbologies, research and etymology. This thesis also analyse the process of colour perception throughout history and in the evolution of humans. In the practical part we will then get through five subdivisions to the terms from the area of biology (the names of plants and animals), in which there occurs any of Italian names of colours then we get to idiomatic expressions, uniting with the verb, comparison and collocation, in which there also occur terms indicating colours. In all of these five areas, we analyse similarity between the two languages by using analogous databases in Czech language and translation into Czech language.

The aim of this thesis is delimitation of colour terms in the Italian language, their definition, putting into context, confrontation of loose and established closer links and also their comparison with Czech.

I. ČÁST TEORETICKÁ

1. Fyzikální a chemické vlastnosti barev
2. Biologické vnímání barev
  - 2.1. Proces vidění
  - 2.2. Čípky a poruchy barevného vidění
  - 2.3. Vnímání barev ve vývoji lidstva
  - 2.4. Barevné vnímání ve vývinu dítěte
  - 2.5. Vidění dospělého člověka
  - 2.6. Synestezie
3. Základní barvy
  - 3.1. RGB – aditivní metoda
  - 3.2. Subtraktivní metoda
  - 3.3. HSB (HSB) model
  - 3.4. Základní barvy v přírodě a umění
4. Zkoumání barev
  - 4.1. Starověk
  - 4.2. Středověk
  - 4.3. Renesance
  - 4.4. Novodobé zkoumání barev
5. Psychologie barev
  - 5.1. Hippokratés
  - 5.2. Ernst Kretschmer a Edward Bullough
  - 5.3. Hermann Rorschach, Max Lüscher a jejich barevné testy
  - 5.4. Využití psychologie barev, chromoterapie
6. Barva jako symbol
  - 6.1. Barevná symbolika v lidových tradicích a náboženství
  - 6.2. Použití názvů barev v běžném životě
  - 6.3. Použití názvů barev v historii a politice
7. Terminologie a etymologický původ barev v českém a italském jazyce
  - 7.1. Italština
  - 7.2. Čeština
  - 7.3. Barevné odstíny

I. Část praktická

- a) Biologické názvy
  - b) Idiomatická spojení
  - c) Idiomatická spojení se slovesem
  - d) Přirovnání
  - e) Volné kolokace

Závěr

Riassunto

I. ČÁST TEORETICKÁ

Co je to vlastně barva? Různě by na tuto otázku odpověděli různí lidé z různých oborů. Většinou barvu vnímáme jako vlastnost daného předmětu. Z různých hledisek můžeme barvu vnímat rovněž jako odraz světla, chemickou sloučeninu, symbol, určení nebo značku. Barvy hrají v našem životě větší roli než si uvědomujeme. Jejich vnímání se liší v závislosti na pohlaví, věku, kultuře i zkušenostech člověka. Lze tedy říct, že barvy jsou čistě subjektivní záležitostí. To, jak je ale klasifikujeme, o nás může vypovědět víc než si představujeme. Barva je vlastně jen abstraktní jev. Nemůžeme jí uchopit, často je také velmi těžké ji popsat. Přesto nás provází životem od narození jako jedna z prvních věcí, kterou jsme schopni vnímat. A ačkoliv si to třeba neuvědomujeme, bez barev jsme těžko schopni fungovat. Člověk trpící tzv. barvoslepostí nemůže být držitelem řidičského oprávnění, člověk nezajímající se o barvy může způsobit vážné faux pas při slavnostních příležitostech, ale někdy může dokonce vážně ohrozit své zdraví. Barvami žijeme. Ať už v metaforickém nebo praktickém slova smyslu. Bez barev by náš život byl mnohem složitější. Kromě toho, že bychom asi těžko nesli ztrátu estetiky v našem životě, jen těžko bychom si vytvářeli nová označení a nové symboly pro spoustu věcí a situací. Svět by byl bezbarvý.

Takže co je tedy barva? Co je barevnost předmětu? Jak barvu získáme? Kdy jsme barvy začali vnímat? Proč jsou nám některé barvy více sympatické a některé méně? Proč některé kultury vnímají barvy jinak než jiné? Všemi těmito otázkami se budeme zabývat v teoretické části této diplomové práce. Tato část by měla být úvodem k části analytické, ve které se budeme zabývat ustálenými a idiomatickými pojmenováními v italském jazyce, která se nějak týkají barev. Zároveň se v ní zaměříme na srovnání těchto pojmenování s analogickými pojmenováními v jazyce českém.

1. Fyzikální a chemické vlastnosti barev

Abychom se mohli věnovat barvám z hlediska fyzikálního, musíme si vyjasnit některé pojmy:

barvu světla označujeme také barevnost (chromatičnost)

barvu tělesa naproti tomu můžeme nazývat kolorita

barvivo je barevná látka

barevný podnět značí barevné světlo dopadající do oka

To, že vnímáme barvy je dáno vlnovou délkou světla. Vlnová délka je definována jako vzdálenost, kterou urazí světlo za 1 kmit. Světlo tedy vyzařuje v různých vlnových délkách, oko je dokáže rozpoznat a světlo tak vnímá jako barevné. To, že vnímáme věci jako barevné, je dáno jejich odrazivostí. Jedná se o vlastnost předmětu, určuje, které vlnové délky (barvy) odráží, a které

pohlcuje. Předměty tedy mohou veškeré světlo propouštět, jeví se nám poté jako bezbarvé nebo průsvitné. Rovněž mohou všechno světlo pohlcovat – pak se nám zdají černé nebo neprůhledné a tmavé. Pokud předmět světlo odráží, jeví se jako bílý nebo hodně světlý. Takto striktní ale situace nikdy není. Většina předmětů část světla odrazí a část pohltí. Z fyzikálního hlediska můžeme dále jak u barvy světla, tak u barvy tělesa posuzovat další vlastnosti. Jsou jimi tón, sytost, jas a pestrost.¹

Samo barevné vnímání je, jak jsme se již zmínili v úvodu, velmi subjektivní – nejvíce je tato vlastnost patrná mezi kulturními společenstvími. Různá kulturní prostředí předávají jedinci, který je v nich vychován, schopnost vnímat barvy rozdílně. Jiné jazyky proto mají různé termíny a dokonce různý počet pojmenování pro jednotlivé barvy. Eskymácké národy například používají asi 7 termínů označující různé barevné odstíny bílé.²

Výzkum ukázal, že jazyky, které rozlišují pouze mezi dvěma barevnými termíny mají vždy termíny pro bílou a černou. Pro úplnost nutno ale říct, že v tomto případě se jedná spíš o rozlišení mezi teplým a studeným odstínem (kdy bílý představuje teplo a černý chlad) nebo také mezi světlou a tmavou – setkat se s tím můžeme například u některých kmenů Nové Guiney. Společenství, která mají tři barevná pojmenování vždy k těmto termínům přidají červenou. Čtvrtým přidaným termínem je vždy jedna ze dvojice zelená a žlutá. Pátým pak druhý termín z předchozí dvojice. Šestou barvou spektra je vždy modrá, následuje vždy hnědá a poté v různém pořadí oranžová, růžová, fialová a šedá. Mezi základními 6 termíny je tedy vždy černá, bílá, červená, žlutá, zelená a modrá³ Touto problematikou, tedy tzv. Barevnými kategoriemi se zabývali američtí vědci Brent Berlin (*1936) – antropolog a Paul Kay (*1934) – lingvista (viz kapitola Zkoumání barev)

To, co je objektivně vnímáno lidským okem z barevného spektra leží mezi ultrafialovým UV (ultraviolet) a infračerveným IR (infrared) světelným zářením. Tzv. UV záření (také nazýváno záření gamma) má nejkratší vlnovou délku (asi 370nm) a nejvyšší frekvenci kmitů. Toto záření už nejsme schopni vnímat okem, ale přesto ho vnímáme – jako opálení naší pokožky. Na druhé straně viditelného spektra leží IR záření (nebo také mikrovlnné), které má naopak nejdelší vlnovou délku (cca 750nm) a nejmenší frekvenci kmitů. Rovněž toto záření nevidíme. Ale i toto záření vnímáme – jako hřejivé na pokožce. Věda, která se věnuje měřením a popisem barevného projevu se nazývá kolorimetrie.

¹ Encyklopedie fyziky [online] Copyright © 2006 - 2016 [cit. 14.3.2016]. Dostupné z:

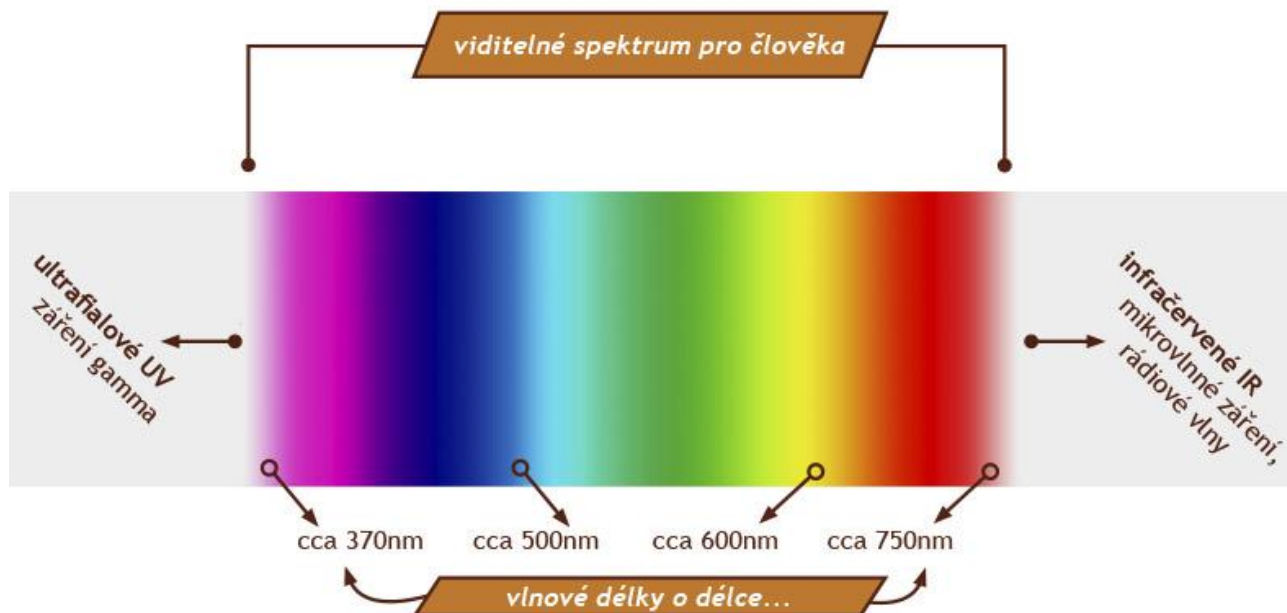
<http://fyzika.jreichl.com/main.article/view/544-barva-svetla-a-barva-telesa>

² Homolaicus: Linguaggio e comunicazione [online] Poslední změna 22.4.2015 [cit. 14.3.2016].

Dostupné z: <http://www.homolaicus.com/linguaggi/teoria-colori.htm>

³ Wikipedia: Barva [online] Stránka byla naposledy editována 19. 2. 2016 v 22:25. [cit. 14.3.2016].

Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Barva>

Klasické bílé světlo, které vnímáme prvotně jen jako světlo, je sloučením všech ostatních barev. Tímto se zabýval například anglický vědec, mimo jiné také fyzik Sir Isaac Newton, který uskutečnil pokus s tzv. Optickým hranoem, který rozkládá bílé světlo na celé barevné spektrum. Newton použil dva skleněné trojúhelníkové hranoly, přičemž první z nich rozložil procházející bílé světlo na celé spektrum a druhý opět rozložené světlo „poskládal“ zpět do světla bílého (vyvrátil tak Aristotelovu myšlenku, že rozkladem se bílé světlo znehodnotí). Stejně působí světlo při vzniku duhy, kdy procházející sluneční svit rozkládá svou neutrální barvu na dešťových kapkách.⁴ Na podobném principu je založena také „barevnost“ například mýdlových bublin či olejových skvrn, na kterých, jelikož jde o velmi slabou vrstvu, dochází k interferenci, tedy křížení světelných vln, a následně k zbarvení. Americký vědec Kurt Goldstein zase přišel na fakt, že předměty se zdají mohutnější, pokud na ně svítí červené světlo a naopak drobnější, pokud toto působící světlo je modré.⁵

▲ Barevné spektrum [obrázek] Poslední změna: 24.5.2013 [cit. 14.3.2016] Dostupné z: <http://flukeatelier.cz/635/barevne-upravy-fotografii-2/>

⁴ FyzWeb [online] Poslední změna: 3.3.2008 [cit. 14.3.2016] Dostupné z: http://fyzweb.cz/clanky/index.php?id=107&id_casti=45

⁵ Homolaicus: Linguaggio e comunicazione [online] Poslední změna 22.4.2015 [cit. 14.3.2016]. Dostupné z: <http://www.homolaicus.com/linguaggi/teoria-colori.htm>

Z chemického hlediska barvy nazýváme spíše barviva nebo pigmenty. Jde o látky, které přenášejí a reflektují do očí světlo a přimějí je vnímat danou barvu. Barviva a pigmenty mohou být dvojího typu, dělíme je podle jejich původu. Prvními používanými, a to pravděpodobně až do 19.století, byla barviva organická, tzn. získaná z rostlin nebo živočichů: karmín získávaný z červců rodu *Dactylopius*, purpur z mořského plže *Hexaplex trunculus*) a anorganická přírodní. Druhá skupina, tedy barviva anorganická jsou mnohonásobně používanější v dnešní době. Jde o barviva získaná z hornin nebo vyrobená uměle člověkem. Tato barviva mají svou výhodu nejen ve snadnějším získávání, ale díky prakticky neomezeným zdrojům jsou také levnější a zároveň stabilnější a odolnější. Nejvýznamnějšími uměle vyráběnými anorganickými pigmenty jsou: titanová běloba, zinková běloba, olovnatá běloba, chromová a kadmiová žluť, chromová oranž a červeně, kobaltová modř, chromová zeleň; z přírodních anorganických pigmentů jsou to pak křída, vápenec, mramor, jílové minerály, žluté okry, červené okry, ultramarín, azurit, grafit a saze⁶.

2. Biologické vnímání barev

2.1.Proces vidění

Lidské oko vnímá barvy v procesu o několika fázích. Světlo, které do oka přichází, prochází rohovkou, komorovou vodou, duhovkou, čočkou, sklivcem a dopadá na sítnici v zadní části oční bulvy. Oko tak funguje podobně jako fotoaparát – zornice zde zastupuje clonu, reguluje množství světla dopadajícího do oka. Čočka slouží jako objektiv, tzv. Řasnaté tělísko, na kterém je čočka uchycené dokáže ovlivnit zaostření na různé vzdálenosti. Na rohovce se světlo láme, identifikováno je ale právě až na sítnici, která světlo nejen zachycuje, ale posílá nervové signály do mozku - obsahuje dva typy buněk. Nazýváme je tyčinky a čípky. Tyčinky, kterých je asi 17x více pro nás nejsou příliš podstatné – slouží totiž primárně k vidění za šera. Naproti tomu čípky, kterých je asi 5 milionů slouží právě k rozlišování barev. Tyčinky jsou ale rovněž zodpovědné za barevnost našeho vidění. Za šera jsou totiž mnohem aktivnější než čípky, proto vnímáme za zhoršené viditelnosti způsobené nedostatkem světla podstatně hůře rozdíly mezi barvami. Tyčinky jsou navíc více citlivé na kratší vlnové délky, tzn., že například červenou barvu, která má poměrně vysokou vlnovou délku, za šera vnímáme spíše jako tmavou nebo dokonce černou.

⁶ Institut geologického inženýrství [online] Jirásek, J., Vavro, M.: Nerostné suroviny a jejich využití. Ostrava: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR & Vysoká škola báňská - Technická univerzita Ostrava, 2008. ISBN 978-80-248-1378-3 [cit. 14.3.2016] Dostupné z: http://geologie.vsb.cz/loziska/suroviny/pigmenty_barviva.html#Organika

Modrou barvu s kratší vlnovou délkou naproti tomu za šera vnímáme stále jako modrou. Nejcitlivější je však oko na barvu zelenou.⁷ Tyčinky i čípky obsahují fotoaktivní pigmenty. Molekuly těchto pigmentů se při dopadu světla rozpadají a vysílají elektrický impuls, který je dál přenášen nervovou sítí.

2.2. Čípky a poruchy barevného vidění

Co se čípků týče, rozlišujeme u člověka tři druhy (stavbou se neliší, pouze obsahují jinou pigmentovou chemickou látku). Lidské oko má tedy čípky pro zelenou, modrou a červenou barvu. U želv, plazů a některých ještěřů a ptáků jsou zachovány dokonce čtyři typy čípkových buněk, které se dochovaly z primitivních obratlovců. Naproti tomu velká většina savců má pouze čípky na zachycení oranžové a fialové oblasti spektra.

Protože máme tedy tři typy buněk vnímajících barvy, vyskytují se tedy také tři typy tzv. barvosleposti (medicínsky daltonismus podle Johna Daltona, vědce, který touto poruchou sám trpěl a rovněž ji popsal), každá tedy je projevem nefunkčnosti jednoho typu čípků. Velmi vzácná je porucha všech třech typů čípků (tzv. monochromazie), která způsobuje to, že postižený vidí pouze ve škále šedé barvy. Naopak nejčastější je porucha vnímání červené a zelené barvy. Následuje modrofialová, nepříliš častou je porucha barvocitu pro žlutou a modrou. Souhrnně se této poruše říká dichromazie (fungují pouze 2 typy čípků). Nastat může ale také situace, kdy všechny tři typy buněk jsou přítomné, ale jedna funguje nesprávně (anomální trichromazie). Všechny typy tohoto onemocnění jsou dědičné a bohužel je nelze léčit.⁸ Častěji se vyskytují u mužů, různé zdroje uvádějí, že některým typem daltonismu trpí každý desátý až dvanáctý muž. U žen se toto onemocnění prakticky nevyskytuje. Důvodem je opět dědičnost. Gen pro barvoslepost je přítomen na chromozomu X a je recesivní. Tzn., že žena by musela mít takto „vadné“ oba chromozomy X, aby nemocí trpěla, zatímco u muže, který má chromozom X jediný je tato vada přítoma vždy, pokud takový chromozom získá. Z rasové hlediska je nejčastější barvoslepost u bělochů, naopak černoši touto vadou trpí velmi vzácně.⁹

Tyto dva obrázky ukazují rozdíl mezi vnímáním zdravého člověka a člověkem postiženým sníženým barvocitem pro zelenou a červenou:

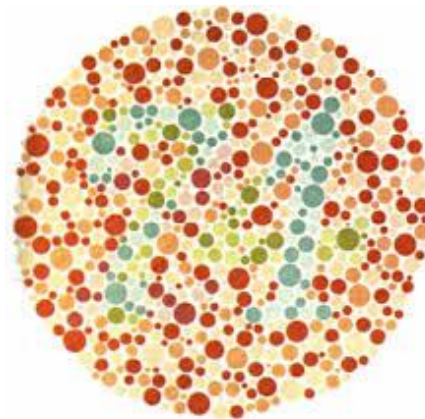
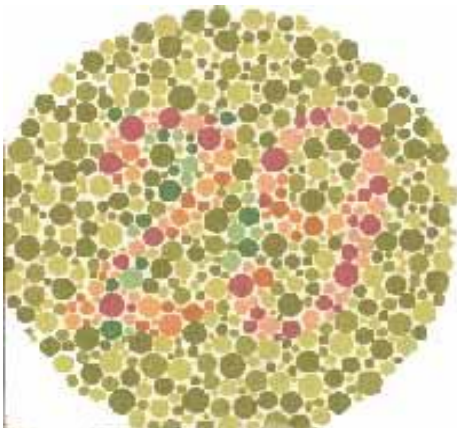
⁷ ŘEHÁK, Jiří, REHÁK, Matúš a kol. *Venózní okluze sítnice* 1. vyd. Praha: Grada 2011, 138 stran, ISBN: 978-80-247-3480-4

⁸ Zrak [online] [cit. 14.3.2016] Dostupné z: <http://www.zrak.cz/ocni-vady/barvoslepost.html>

⁹ ŠIKL, Radovan *Zrakové vnímání* 1. vyd. Praha: Grada 2013, 312 stran, ISBN: 978-80-247-3029-5

Protože správné vnímání barev je důležité, existují samozřejmě testy barvosleposti, které jsou uplatňovány jako přijímací podmínka pro získání některých zaměstnání či dokladů. Jak jsme již zmínili, tyto testy by měly být přítomny při lékařské prohlídce nezbytné pro získání řidičského oprávnění. Tyto testy jsou ale vyžadovány i u přijímacího pohovoru k záchranným složkám, policii,

hasičskému sboru u bezpečnostních pracovníků. Testy barvocitu jsou velmi jednoduché a často se opakují. Nejrozšířenějším testem je klasické rozpoznávání čísel v jinak barevných kruzích – Ishiharův test.

- ♣ Jak vnímají svět barvoslepí [obrázek] 1.4.2015 [cit. 14.3.2016] Dostupné z:

<http://www.babyweb.cz/barvoslepost-svet-jako-ze-zvlastni-fotografie>

- ♣ Ishiharův test [obrázek] 18.2.2012 [cit. 14.3.2016] Dostupné z:

<https://www.vasznak.cz/clanky/ishiharuv-test-na-barvoslepost-zkouska-zraku>

2.3.Vnímání barev ve vývoji lidstva

Již první homo sapiens sapiens, kteří přišli do evropské oblasti viděli svět stejně barevný jako my. Již oni měli tři druhy čípkových buněk v oku. Pravděpodobně první barvou, kterou byl tento lidský druh schopen vnímat, byla červená. Pro tuto populaci byla prvotní kořist, a to, jak ji získat. Když cíhali na kořist, více než tvar zachytili blížící se zvíře díky jiné barvě než mělo prostředí a pozadí. Navíc lidé ve svých prvních uměleckých dílech zobrazovali objektivní realitu a samu krev často používali jako barvivo. Měli přece jen omezené možnosti. Využitelná byla krev a bílé či černé hlinky. Častá je však chybná interpretace, že lidé v této době vnímali méně barev, a proto malovali tak, jak malovali. Jde však pouze o nedostatek materiálu k malbě.¹⁰

Vnímáním barev u prvních lidí se zabýval německý vědec Lazarus Geiger (1829-1870). Podle jeho hypotéz se vnímání barev, stejně jako ostatní lidské schopnosti, vyvíjelo až postupem času. Geiger ve svých tezích tvrdí, že například Démokritós nebo Pythágorejci rozlišovali pouze 4 základní barvy a vše ostatní spadalo pod ně. Lidé začali vnímat postupně barvy v tomto sledu: *černá a červená nejdříve, poté žlutá (obsahující i zelenou), poté bílou následovanou zelenou a konečně modrou.*¹¹

Ve starověkém světě už se lidé začali zaměřovat také na odstíny modré a zelené. Přestože tyto barvy byly jistě lidmi viděny i dříve, teprve s prvními zemědělskými tendencemi pro ně získaly větší význam. Do té doby pro ně byla prvotní krev, lov. Se zemědělstvím přišly také první civilizace a tedy i snahy o pěstování. Ve Starověké Mezopotámii, kde zemědělství vzniklo tedy už lidé odlišovali odstíny zelené, jelikož více zkoumali rostliny, aby je mohli pěstovat a starat se o ně, a také odstíny modré, aby lépe podle barvy oblohy odhadli, jaké bude počasí, což pro jejich úrodu bylo stěžejní. Staří Řekové například už měli velice dobrou představu o tom, jak oko vypadá a funguje. Co jim ale zůstávalo utajeno, jak vnímá barvy. Různé skupiny matematiků přicházeli například s teoriemi, že každý předmět vysílá obtisky, které naše oko zachycuje nebo naopak z našeho oka vycházejí paprsky, které na předměty dopadají.

V této době pravděpodobně také dochází ke vzniku astrologie. Lidé, protože začali více pozorovat přírodu, zpozorovali jisté přírodní jevy, které se více či méně pravidelně opakovali. K těmto jevům si začaly poté dosazovat symboly, nadpřirozené síly. Pro toto období lidské civilizace je typický tzv.polyteismus, tedy mnohobožství.

¹⁰ Barvy, barevné vnímání a koloroterapie [online] 2005 [cit.14.3.2016] Dostupné z:

https://www.researchgate.net/publication/268204695_BARVY_BAREVNE_VNIMANI_A_KOLO_ROTAPIE

¹¹ GROSSMANN, Maria. *Colori e lessico*, G.Narr: 1988, 413s., s.8

Tehdejší lidé pozorovali jevy jak na zemi, tak na nebi. Nejmonumentálnějším a nejstálejším symbolem pro ně bylo samozřejmě Slunce, které se také stávalo symbolem největších bohů a žlutá nebo zlatá barva tedy i barvou těch nejvýše postavených.

Tou dobou se do života lidí začíná pomalu ale jistě dostávat církev. To sice znamená konec polyteismu, přetrvává ale lidská pověřčivost a tedy i amulety a jiné „magické“ předměty, kterým lidem přisuzovali velký význam. Často tyto kameny nesly jistou barvu, byly tvořeny polodrahokamy, tedy leštěnými barevnými kameny. I zde tedy barva nese svůj význam. Díky nim se také rozšiřuje malířská paleta. Rozdrcené kameny se využívají jako pigmenty. A jak zde již bylo zmíněno, lidé pozorovali oblohu a nebeská tělesa, měli tedy už základní povědomí o souhvězdích a již v té době vznikla znamení zvěrokruhu. A díky víře v magické schopnosti kamenů již v té době byly skupiny polodrahokamů přiřazeny ke znamením. Lidé pak nosili kameny samostatně nebo ve formě různých amuletů při sobě a věřili v jejich ochrannou schopnost před temnými silami, jak nadpřirozenými, tak před lupiči, nemocemi nebo třeba neúrodou.

Středověk lze považovat za rozkvět barevného vnímání a hlavně symboliky barev. To, jak hluboce byla v této době symbolika v lidech zakořeněna, již dnes nelze jinak než neosobně popsat. Pro středověkého člověka byla symboličnost tak všudypřítomná jako Bůh, který byl nedomyslitelnou součástí každodenních činností. Pokud mluvíme o Středověku, nelze opominout fakt, že se jedná o časové údobí trvající asi 1000 let, takže názorové smýšlení a tedy i náhled na tuto tematiku se během této doby poměrně značně proměňoval. Co je ale pro celou tuto historickou periodu společné a typické, je vztah k církvi a všudypřítomné odkazy na křesťanství. Středověk už velice dobře znal a rozlišoval teplé a studené barevné odstíny a rovněž sytost a výraznost barev. Podle toho se totiž poznalo postavení člověka. Jen skutečně bohatý člověk si mohl dovolit roucho ve výraznější barvě, jelikož barvení látek bylo poměrně luxusní záležitostí. Také do Středověku přechází obliba červené barvy. Ve 13. století ale zaznamenává velký úspěch také barva modrá, která symbolizuje nebe, nekonečno a tedy i věčnost. Navíc se stává barvou kultu Panny Marie a tedy tou nejčistší možnou vírou a tedy i barvou¹².

Renesance, která jde ruku v ruce s příchodem Novověku, boří všechny dosavadní náhledy na svět a život. Naproti gotickému „slepému“ uctívání církve a křesťanského boha je hlavní renesanční ideou člověk a kritické myšlení. A této ideologii podléhá i náhled na barvy. Místo symbolického hlediska zde přichází nazírání na barvy jako na předmět empirického výzkumu a kritického uvažování. V dílech velkých autorů této doby, jmenujme toho nejpovolnějšího - Leonarda da Vinciho, se objevují odkazy na barvy hlavně v souvislosti s tím, jak je vyrobit, jakou technologií je používat v umění, jaké používat ingredience.

¹² SOCHOROVÁ Michaela. *Význam a symbolika barev ve středověku: bakalářská práce* Brno: Masarykova univerzita, Fakulta filozofická 2013

2.4. Barevné vnímání ve vývinu dítěte

V minulosti existovalo mnoho teorií o tom, co vlastně novorozené dítě vidí a zda vůbec zrakem již po narození disponuje. Některé z těchto teorií také uváděly, že dítě hned po narození vnímá svět černobíle a barevné vidění se u něj projevuje až v pozdějším čase. Dnes už jsou však tyto teorie překonány. Dokonce podle některých vědců je dokonce novorozenec na některé vlnové délky citlivější než dospělý jedinec. Takto malé dítě ovšem vnímá zrakem především to, co je od něj vzdáleno maximálně 30 centimetrů, přesto ale kromě tvarů vnímá i barvy. Podle několika studií dítě již v takto nízkém věku má barvy oblíbené. Mezi ty se řadí především červená, kterou dítě údajně vnímá už v prenatálním studiu, kdy světlo prostupující břišní stěnu matky vytváří v tomto prostředí právě červený nádech, a proto se dítě v blízkosti této barvy cítí bezpečně. V některých zemích se proto čerstvě narozené děti balí do zavinovaček právě v červené barvě a ne v bílé, jak je tomu zvykem u nás.¹³ Dalšími preferovanými barvami jsou žlutá, oranžová a růžová, tedy tóny na „teplé“ straně spektra. Naproti tomu chladné barvy s krátkou vlnovou délkou jako je modrá, fialová a zelená zcela ignorují. Další poměrně rozšířený mýtus se týká odstínu barev. Většina rodičů a vlastně i společností, které se zabývají výrobou potřeb pro miminko, je přesvědčena o tom, že miminko nejlépe vnímá barvy v tlumených pastelových odstínech. Jde ale spíše o zažitou konvenci uchovávat dítě v „čistotě“ tedy v barvách co nejbližších bílé. Podle průzkumů takto malé děti naopak nejlépe reagují na barvy výrazné až křiklavé. Ve čtyřech měsících už dítě vnímá barvy mnohem lépe než těsně po narození. Je dokonce schopné vnímat více odstínů jedné barvy. Preference barvy je v této době hodně ovlivněna oblíbenou hračkou.

Po roce života dítěte už miminko rozeznává všechny barvy a v hlavě je poměrně lehko přiřazuje k realitě. Až do tří let jsou pro něj však mnohem důležitější tvary než barvy.¹⁴ Zhruba ve třech letech věku (u některých dětí, převážně dívek) dítě začíná barvy pojmenovávat a zařadit je. Již v tomto nízkém věku je dítě schopno pochytit symboliku, která říká, že červená značí stát, nebezpečí nebo minimálně zvýšenou opatrnost. Až do čtvrtého roku života všechny děti bez ohledu na pohlaví přijímají jako nejklidnější prostředí to, kde se hojně vyskytuje růžová barva. V tomto věku se u chlapců vyvíjí jistá identifikace se svým pohlavím a tedy i kulturní konvence pro to, že růžová není nic pro ně.

¹³ Barvy v životě miminka [online] 6.1.2013 [cit.14.3.2016] Dostupné z:

http://www.mamaaja.cz/ActiveWeb/Article/3234/barvy_v_zivote_miminka.html

¹⁴ Zrak novorozence [online] 11.9.2013 [cit.14.3.2016] Dostupné z: <http://www.rodicka.cz/zrak-novorozence/>

V pěti letech věku dítěte by každé dítě mělo být schopno barvy nejen pojmenovat, ale také identifikovat. Proto je tato schopnost prověřována u zápisu k povinné školní docházce. Nejde jen o to, aby se zjistilo, zda má dítě dobře vyvinutou slovní zásobu, ale také jestli má správně vyvinutý zrak. Dokonalé rozlišení barev i odstínů je podle vědců „hotovo“ kolem sedmého roku života dítěte. Až do puberty ale trvá psychologický dopad barev na jedince a jejich symbolika. V té době se teprve formuje vztah jedince k barvám a také testem preference barev často psychologové zkoumají u takto starých dětí psychosociální vývoj.

2.5. Vidění dospělého člověka

Průměrný dospělý člověk vidí, vnímá a odliší asi 100 000 -1 milion barevných odstínů, ženy více než muži, rozeznávají je přesněji a spolehlivěji. Zajímavostí však je, kolik milionů barev nám slibují výrobci televizorů nebo mobilních telefonů. *Plazmové televize dosahují mnohem lepší a přesnější zobrazení barev než LCD (68 miliard 2^{36} vs 16,7 milionu 2^{24}).*¹⁵ Angličtina má prý asi 50 000 označení pro barvy a asi 3000 jich využívá v praxi. Časopis National Geographic zase před třemi lety publikoval na svých stránkách článek, že podle některých vědců existuje malá skupinka žen, která by mohla vidět až 100x tolik než „obyčejný člověk“. Celá tato mutace má být způsobena opačným jevem než při barvosleposti, kdy jeden druh očních čípků nefunguje a lidské oko vnímá právě jen dvěma druhy těchto čípků. Naopak v této malé skupině žen (mělo by jich být asi 12%) má docházet k tzv. tetrachromatii, tedy přítomnost čtyř druhů očních čípků. Tyto ženy by tedy měly vidět mnohem více dalších odstínů již známých barev. *Ale protože pro tyto barvy neexistují v našem jazyce žádné výrazy, nebyly by schopné tento zážitek popsat. Další problém je v tom, že drtivá většina předmětů našeho světa je vyrobena lidmi s normálním zrakem, takže výjimečné ženy ani nemají na čem zjistit, že jsou jiné.*¹⁶

2.6. Synestezie

Jde o způsob vnímání, které je propojenější než je běžné. Výraz synestezie vychází ze spojení řeckých slov *syn-* (spojení) a *aesthesis* (vnímání). Jedná se tedy o sdružení dvou i více vjemů, které spolu běžně nesouvisí. Vjem je však zachycen pouze v mentální sféře – člověk ho skutečně nevnímá, ale jeho podvědomí mu to tvrdí.

¹⁵ Plazmová obrazovka [online] Poslední úprava: 18.1.2016 [cit.14.3.2016] Dostupné z:

https://cs.wikipedia.org/wiki/Plazmov%C3%A1_obrazovka

¹⁶ National geographic [online] 9.7.2012 [cit.14.3.2016] Dostupné z: [http://www.national-](http://www.national-geographic.cz/clanky/patrite-k-lidem-kteri-vidi-o-miliony-barev-vic-nez-ostatni.html#)

[geographic.cz/clanky/patrite-k-lidem-kteri-vidi-o-miliony-barev-vic-nez-ostatni.html#](http://www.national-geographic.cz/clanky/patrite-k-lidem-kteri-vidi-o-miliony-barev-vic-nez-ostatni.html#). VubBTealfSt

V oblasti synestezie jde teprve o počátky výzkumu, nelze tedy říct, že by někde začínala a někde končila.

Je známo několik forem, které se vyskytují běžněji než jiné. Nejčastější formou tohoto syndromu (označení nemoc podle vědců není na místě – jedná se prý spíše o dar) je spojení vjemu grafému a barvy. Velmi časté je rovněž spojení tónu nebo zvuku a barvy – této formě se říká synopsie a její dvě formy fotisma (kdy se k vnímané hudbě přiřadí fiktivní vizuální vjem) a fonisma (opačná situace). Tato forma jasně ukazuje další fakt, že synestezie se velmi často projevuje u umělců. Rovněž se vyskytuje více u žen (asi 6x častěji). Diagnostika synestetika není snadné hlavně z důvodu nevědomosti. Většina takto obdařených jedinců o své zvláštnosti neví, předpokládají, že takto vnímají realitu všichni. Pokud narazí na zjištění, že tomu tak není, často se ze strachu z nepochopení s tímto vnímáním tají.

V následující tabulce je procentuálně vyčíslen výskyt různých typů synestezie:

synestezie	frekvence v %
grafémy → barvy	66,5
časové jednotky → barvy	22,8
hudební tóny → barvy	18,8
jakékoli zvuky → barvy	14,5
fonémy → barvy	9,9
noty zapsané v partituře → barvy	9,6
vůně → barvy	6,8
chutě → barvy	6,6
zvuky → chutě	6,2
bolestivé pocity → barvy	5,8
osoby → barvy	5,5
dotyk, hmatový pocit → barvy	4,0
zvuky → hmatové pocity	4,0
tepelný vjem → barvy	2,4
jakékoli (i nehudební) zvuky → chutě	1,8
orgasmus → barvy	1,0
emoce → barvy	1,0
.....	.....
chutě → hmatové vjemy	0,4

Mudr. Radkin Honzák, CSc, z jehož článku Synestezie: přehled současných poznatků, dostupný na webu (<http://www.psychiatriepropraxi.cz/pdfs/psy/2010/04/05.pdf>) vedle vědeckých poznatků přidává i výpovědi několika synestetiků. Dočteme se zde, že číslovky mají každá jinou barvu, přičemž teplé a syté barvy přisuzuje dotazovaný sudým číslům a chladné barvy těm lichým. Další respondentka zase uvádí, že vidí barevně jména.

- ♣ Frekvence různých typů synestezí [tabulka] [cit. 14.3.2016] Dostupné z:
http://casopis.vesmir.cz/files/obr/nazev/2009_780_05.gif/type/html

Od jiné dámy se zase dozvídáme, že starší tvrdší chleba jí chutná tak, jako voní růže. Jinému mladíkovi zase nevadí chemikálie, jen ty, co „smrdí zeleně“. A takových nebo i jiných příběhů by bylo mnoho. Synestezii opravdu vědci zatím nedokáží ohraničit ani dokonale popsat a rozlišovat. Můžeme se ale rovněž setkat se synestezií nepravou, která je často spojena se změnou v organismu a má velmi krátké trvání. Často je podobné spojení vjemů spojeno s požitím LSD, silnou migrénou, epilepsií nebo mozkovými příhodami.

Mezi nejslavnější synestetiky patří například malíř Vincent van Gogh, hudební skladatelé Ludwig van Beethoven nebo Ferenc Liszt. Synestetikem byl s největší pravděpodobností rovněž francouzský „ztracený básník“ Jean Arthur Rimbaud, který ve své básni Samohlásky píše toto:

A čern, E běl, I nach, O modř, U zeleň hlásek

(...)

A, černý korzet, plný rudých much

(...)

E, běl stanů, čirý vzduch,

šíp ker a bílých králů, chvění vrásek;

I, purpur, krev a smích

(...)

U, božské vibrace, U, zeleň moří s vesly,

(...)

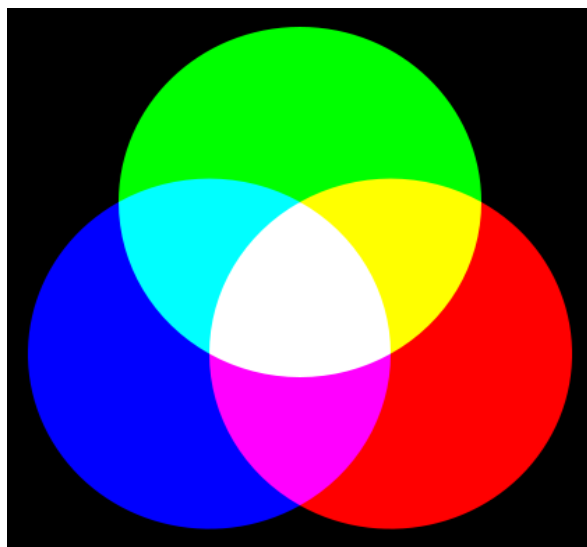
O, modrý paprsek jejího pohledu

(překlad Vítězslav Nezval)

3. Základní barvy

3.1. RGB – aditivní metoda

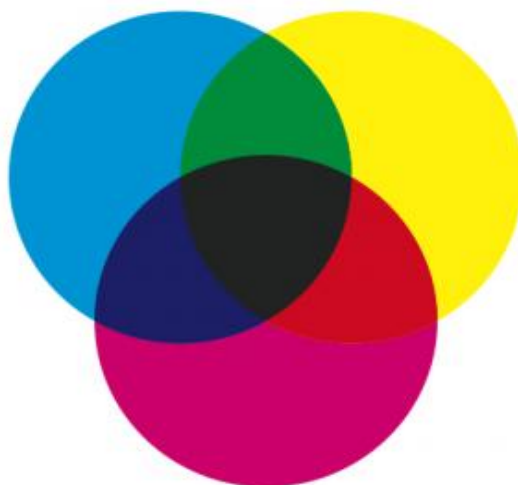
Existuje několik přístupů, jak určit základní barvy. Jak již víme z kapitoly týkající se oka, základní barvy z biologického hlediska člověka jsou červená, modrá a zelená, tedy barvy

rozlišitelné jednotlivými druhy čípků. Stejně je to u barevného modelu u projektorů a obrazovek. Tento model nazývaný nejčastěji RGB (tedy red-green-blue) funguje na principu aditivního míchání barev vyzařovaného světla. To znamená, že monitory založené na tomto principu nepotřebují zdroj vnějšího světla, lze je sledovat i v naprosté tmě. Různým mícháním těchto barev vzniká celé barevné spektrum, přičemž smíchání všech tří ve stejném poměru vzniká bílá.

3.2.Subtraktivní metoda

Barvy můžeme míchat také tzn.subtraktivní metodou. Tento termín označuje, že přidáním každé další barvy se ubírá částečně původní světlo (třeba pokud mícháme barevné filtry). Při této metodě jsou základní barvy azurová, purpurová a žlutá. U této metody naopak smícháním všech tří základních barev získáme v ideálním případě černou. Reálně je tato výsledná barva spíše hnědošedá, proto je černá v tomto systému přidávána jako čtvrtá. Často se tato metoda nazývá, rovněž jako předchozí, podle počátečních písmen první třech barev a slova KEY pro černou CMYK (cyan-magenta-yellow-key) Tento princip je užíván např. v tiskárnách.

3.3.HSB (HSV) model

Model typu HSB (Hue, Saturation, Brightness) nebo také HSV (Hue, Saturation, Value) byl popsán roku 1978 a využívá podobně jako model RGB tři veličiny barvy. Dává jim ale jinou funkci. Zatímco metody RGB a CMYK jsou metody pro míchání barev, HSB model popisuje barvy blíže tomu, jak je vnímá lidské oko.

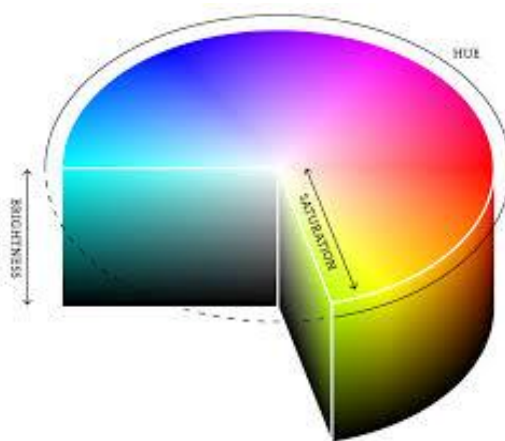
- ⤴ RGB – aditivní metoda [obrázek] 3.12.2015 [cit.14.3.2016] Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/RGB>
- ⤴ Syntézní míchání [obrázek] 11.7.2011 [cit.14.3.2016] Dostupné z: <http://www.photo-modr.estranky.cz/clanky/zaklady-fotografvani/psychologie-a-pouzivani-barev-ve-fotografii.html>

Hue – barevný odstín, převládající tón se měří na barevném kole, má tedy hodnotu 0°-360°,

Saturation – sytost barvy, někdy také čistota barvy – měří se zde poměr šedi (některé zdroje uvádějí též bílé barvy) v poměru k barevnému odstínu. Měří se v procentech., kdy 0% je barva šedá a 100% barva plně sytá.

Brightness/Value – jas, množství světla. Jedná se o světlost či tmavost barvy. Určuje, kolik bílého světla daný odstín obsahuje.

Podobně funguje i model HSL, kdy L značí Lightness – světlost, který ukazuje, že nejlépe vnímáme barvy za průměrného osvětlení, tedy ani při velkém ztmavení ani při přesvětlení.¹⁷

3.4. Základní barvy v přírodě a umění

Z přírodních zdrojů můžeme určitě základní barvy například na duze, která jich má šest. Od nejvyšší po nejnižší následují za sebou červená, oranžová, žlutá, zelená, modrá a fialová.

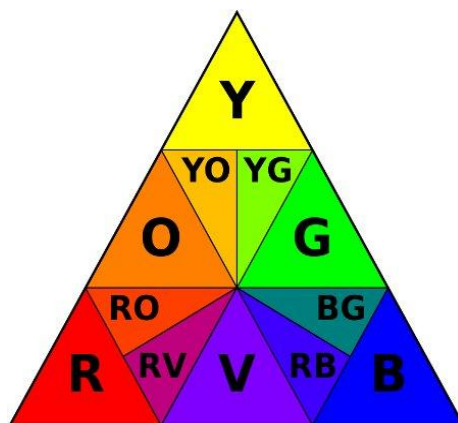
Dohromady tyto barvy dají opět bílé světlo. Bílá a černá jsou v některých studiích také nazývány jako tzv. nebarevné = achromatické.

Pro umělce a především malíře jsou základní barvy rovněž jako v metodě RGB tři. Kupodivu se ale neshodují. Mezi paletu malířských základních barev patří žlutá, červená a modrá. Těmto základním barvám se říká také barvy primární. Samozřejmě tedy existují barvy sekundární, které vznikají smícháním dvou barev primárních. Sekundárními barvami rozumíme oranžovou, zelenou a fialovou. A barvy terciální získáme smícháním jedné primární a jedné sekundární barvy.¹⁸

¹⁷ Barva, barevné obrazy a správa barev [online] Prof. HLAVÁČ Václav. ČVUT [cit.14.3.2016], Dostupné z: <http://cmp.felk.cvut.cz/~hlavac/TeachPresCz/11DigZprObr/04ColorImagCz.pdf>

¹⁸ ^ HSB model [obrázek] [cit. 14.3.2016] Dostupné z: <https://www.script-tutorials.com/demos/404/hsb.jpg>

¹⁸ Barvy a barevná řešení dokumentů [online] [cit.14.3.2016] Dostupné z: <http://fpm.gomanpages.com/soubory/barvy/barvy.htm>

V běžném životě základní barvy rozlišujeme čtyři. K malířské trojici se přidává ještě zelená, která je běžnou kombinací žluté a modré. Tyto čtyři základní barvy nás provázejí všude. Nejmenší balení pastelek vyráběné firmou KOH-I-NOOR a Hardmuth je právě v těchto čtyřech barvách. Stejně tak tyto čtyři barvy najdeme u loga světových společností Windows, Google, ebay, MSN, Picasa, Terra, Everyday Health a další.

Kromě pojmů základní, primární a sekundární barvy zná teorie barev rovněž termín komplementarita. Barvy k sobě komplementární jsou jakousi dvojicí barev protikladných. Smísením pigmentů těchto dvou barev je barva černá, zatímco smísení světél dá dohromady bílou. Mezi dvojice barev k sobě komplementární patří zelená – červená, modrá – oranžová, žlutá – fialová.

Předchozí teorie komplementarity rovněž souvisí s pojmy teplé a studené barvy. Tzv. studené barvy se vyznačují krátkou vlnovou délkou a vysokou frekvencí, prototypem je tedy modrá. Naproti tomu teplé barvy mají vyšší čísla vlnové délky a nízkou frekvenci, například červená.

4. Zkoumání barev

4.1. Starověk

První zmínky o tom, že byly barvy vnímány také jinak než jako barvy, ale třeba jako symbol, pocházejí již ze starověkého Řecka. Řecký lékař Empedoklés z Akragantu například už rozlišuje 4 základní barvy, a to bílou, černou, červenou a žlutozelenou, které také připisuje ke čtyřem přírodním živlům – ohni, zemi, vodě a vzduchu. Tvrdí také, že v oku jsou obsaženy právě tyto živly, a proto tak dobře rozeznává barvy.¹⁹

¹⁹ Barevný trojúhelník [obrázek] [cit.14.3.2016] Dostupné z: <https://s-media-cache-ak0.pinimg.com/736x/bf/47/45/bf4745ae8685ea6483339ba2c948ebc4.jpg>

¹⁹ VÍTEK Tomáš. *Empedoklés I*. Herrmann & synové: 2001, 458 s.

Naproti tomu např. Démokritós z Abdér existenci barev přímo popírá. Tvrdí totiž, že barvy stejně jako třeba vůně jsou jen počítky našeho stále se měnícího vnímání reality, která sama o sobě tyto vlastnosti nemá. Podle pověsti se Démokritós dokonce dobrovolně oslepil, aby nebyl rušen těmito nestálými vjemy a mohl stavět své poznatky pouze na rozumové bázi²⁰. Současník Démokrita Hippokratés se poprvé dotkne psychologie barev, když je přidělí ke čtyřem základním charakterům.²¹ Barvami se zabýval i Sokrates, který na ně ale nahlížel z poněkud jiného hlediska. Zajímalo ho především, jak umělci, a to především malíři, dokáží zachytit například lidské charakterové vlastnosti či jiné abstraktní entity, které sami o sobě žádnou barvu nemají. A dochází k názoru, že toto všechno jsou barvy schopny na malířském plátně vyjádřit.²² Platón navazuje částečně na Sokrata, ale má k jeho studii barev jisté pochybnosti. Podle něj je zrak něco, co nás klame právě při vnímání barev. Tvrdí, že existují tzv. Tři pohyby ohně, které ovlivňují naše barevné vnímání. Prvním ohněm je barva předmětu, druhým naše oči a třetím denní světlo. Barva předmětu je spojována s ohněm, protože je podle Platóna stejně tak neuchopitelná. Oči byly s ohněm spojeny již před tímto filosofem (jeden ze živlů, který oko obsahuje) a denní světlo vychází z ohně Slunce, spojuje se s ohněm vycházejícím za našich očí a mísí se s ohněm pohybu barev, vše dohromady pak vniká do našeho těla a duše, kde vzniká vjem. Platón se zmiňuje o černé a bílé barvě, jako samostatné barvy považuje lesk a třpyt. Dále se u něj setkáme s červenou, žlutou, purpurovou, hnědou, šedou, plavou modrou a zelenou. Některé z těchto barev ale vznikají míšením barev jiných (např. žlutá vzniká smíšením červené, bílé a lesklé).²³ Podle Platónova žáka Aristotela je zrak smyslem druhořadým, není tedy nezbytný k žití (jako například hmat), ale slouží pouze k obohacování naší existence. Aristoteles tvrdí, že vlastnosti vnímaného jsou vnímány smyslovým ústrojím tak, že toto ústrojí přejímá vlastnosti daného předmětu. Rovněž on také připouští možnost omylu v rozlišení barvy. Těleso nebo předmět má barvu určitou, ovšem vnější podmínky mohou způsobit změnu – například světlo. Podle Aristotela existují pouze dvě základní barvy – černá a bílá (či spíše protiklad světla a tmy). Ostatní barvy pak vznikají buď tak, že základní barvy působí přes sebe, jsou pro svou nepatrnost neviditelné, ale to, co nově vzniká, je viditelné. U této teorie velmi záleží na poměru míšení těchto barev.

²⁰ STAVĚL Josef. *Antická psychologie*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství 1972, 140 s.

²¹ MAKOVELSKIJ Alexandr Osipovič. *Zlomky starořeckých atomistů*. Praha: SNPL - Státní nakladatelství politické literatury 1953, 322 s.

²² XENOFÓN. *Vzpomínky na Sokrata*. Praha: Svoboda 1972, 450 s.

²³ STAVĚL Josef. *Antická psychologie*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství 1972, 140 s.

Druhý způsob, jak podle Aristotela vznikají další barvy spektra je pronikání – tak, že se vrství jedna barva na druhou. Příkladem budiž Slunce, které je podle něj ve své podstatě bílé, ale když proniká skrze mlhu, může se jevit jako rudé. Toto prozařování Aristoteles přirovnává k souzvuku tónů, které rovněž společně vytvářejí něco zcela nového.²⁴ Gaius Plinius Secundus ve své *Naturalis historia* rozděluje barvy na tlumené a živé. Živé můžeme také nazvat základními – je jich šest. Všechny barvy existující podle něj pocházejí z přírody nebo vznikají míšením těch, které pocházejí z přírody.

4.2. Středověk

Středověk přinesl značné rozdíly ve vnímání a tedy i ve zkoumání stránky barev. Nazírání na krásu se ve středověké estetice velmi lišilo. Jak zde již bylo zmíněno, za vším stála především křesťanská tradice, která určovala tehdejší myšlení. Upřednostňovala se krásu duchovní, čistota a krásu přirozená – taková jakou stvořil Bůh. Basilius z Caesareje definuje jistý vztah mezi světlem (božím světlem) a smyslovými orgány.²⁵ Vše, co na světě vnímáme je pouze odleskem božského vyzařování na tomto světě. Augustinus Aurelius na přelomu 4./5. století byl již několikátým filozofem, který se snažil sjednotit antické a středověké estetické vnímání. Již několik desítek let před ním raní středověcí filozofové a teologové hledali to správné antické učení, které by bez rozporu s křesťanskou etikou mohli převzít.²⁶ Přestože Augustinus je velkým obdivovatelem zemské krásy jako to bylo typické pro starověk, zároveň na tuto krásu nahlíží jako na boží stvoření, tedy středověké smýšlení. Podle něj má každé vnímání krásy dvě složky – bezprostředně vnímanou a duchovní. Přeneseno na příklad barev to znamená, že zrakem vnímáme jasně danou barvu, ale až duchovní složka (tedy symbolika barvy, která byla pro středověk tak typická) utvoří z tohoto vjemu dokonalou krásu. Také tvrdí, že krásu spočívá v celistvosti a vztazích. Každá barva je tedy libá oku, pokud správně zobrazuje, co má a zapadá tedy do dokonalého kontextu. Augustinus dává přednost barvám živým před mdlými, nadevše ale upřednostňuje světlo slunečních paprsků. Augustinovo učení ukazuje směr všem dalším středověkým myslitelům, je základem pro vnímání celé estetiky středověku.²⁷

²⁴ ARISTOTELÉS. *O duši*. Praha: Rezek 2000, 304 s.

²⁵ PTÁČKOVÁ, Brigita, STIBRAL, Karel. *Estetika na dlani*. Rubico: Olomouc 2002

²⁶ RÁDL, Emanuel. *Útěcha z filosofie*. Brno: Conditio humana 1947, 112 s.

²⁷ SVOBODA, Karel. *Estetika svatého Augustina a její zdroje*. Brno: Masarykova univerzita 1996; Praha: Karolinum, 2000, 280 s.

4.3.Renesance

Renesance se vrací ve všech svých estetických aspektech k starověku. Řím je znovu na výsluní civilizace. Barvy jsou zkoumány hlavně z malířského hlediska. Náhled na ně se liší školu od školy. Florencie upřednostňuje před barvou čisté linie, detaily a dokonalost kresby, zatímco v Benátkách se malíři vyznačují poněkud horší kompozicí, ale za to vyzdvihují roli barev a světla. Více než teorií se ale renesanční malíři zabývali technikami, jak barvy správně namíchat, kde získat látky a ingredience pro jejich přípravu a jak barvy správně využít ve svých dílech, aby byly autentické, nepříliš nákladné na výrobu, dobře se s nimi pracovalo a vydržely nejlépe navěky.

4.4.Novodobé zkoumání barev

Výrazným objevem přispěl do teorie světla a barev holandský učenec Christiaan Huygens (1629-1695), který byl zastáncem vlnové teorie světla. Ve svém díle *Traité de la lumière (Traktát o světlo)* z roku 1690 tuto teorii sepsal a analogicky světelné vlny přirovnal k vlnám zvukovým.

Již zmíněný Isaac Newton rozdělil poprvé bílé světlo na barevné spektrum, tedy 7 základních barev (7 byla číslem mystickým). Newton se optikou vedle dalších svých oborů velice zabýval a své myšlenky a poznatky sepsal roku 1704 v díle *Optics or a Treatise of Reflections, Refractions, Inflections and Colours of Light*.

Na počátku 19.století dospěli dva vědci nezávisle na sobě zjištění, že světlo se skutečně pohybuje pomocí vln - Angličan Thomas Young a Francouz Augustin Jean Fresnel.

Skotský fyzik James Clark-Maxwell (1831-1879) přichází s převratnou teorií elektromagnetického pole, která vysvětluje všechny optické jevy, není s ničím v rozporu. O 12 let později tuto teorii německý fyzik Heinrich Hertz prokázal. A v této době, díky znalostem o vlnové délce je poprvé jasné, co jsou to barvy – světlo s různou vlnovou délkou.²⁸

Dalšího brouka do hlavy však vědcům zabývajícím se touto problematikou zasadil roku 1905 zaměstnanec patentního úřadu Albert Einstein (1879-1955). Vrací se zpět o mnoho desetiletí k tvrzení, že světlo jsou částičky – a přichází s kvantovou teorií světla a pojmem fotony. Zavádí frekvenci světla a fakt, že světlo se někdy sice chová jako vlnění, ale někdy také jako proud částic. Dalšími autory, kteří se v této oblasti angažovali jsou například Johann Wolfgang Goethe nebo Jan Evangelista Purkyně.²⁹

²⁸ Wikipedia: James Clerk Maxwell [online] [cit.15.3.2016] Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/James_Clerk_Maxwell

²⁹ LEPIL, Oldřich. Fyzika pro gymnázia - Optika. 1.vyd. Praha: Prometheus 2010, 206 s.

Velmi významnou osobností ve zkoumání barev je německý filosof a básník Johann Wolfgang Goethe. Jeho práce *Nauka o barvách* z roku 1810 je velmi inovativní. Goethe v době, kdy byly barvy zkoumány pouze fyziologicky, poprvé nahlíží na barvy jako na něco, co může působit na člověka i pocitově. Barvy dělí na pozitivní a negativní. Jeho rozdělení se prakticky shoduje s dnešní teorií studených a teplých barev. Pozitivními barvami jsou pro něj červená, oranžová a žlutá, zatímco negativními modrá a fialová. Zelenou Goethe vidí jako neutrální. Právě on dává základy tomu, co dnes nazýváme psychologií barev.³⁰ Přestože Goethe je na svoje zkoumání barev velmi pyšný, fyzikové jeho bádání považují za bezcenné.

Na Goethea navazuje ve svých studiích německý filosof a myslitel Rudolf Steiner. Jeho přednášky z roku 1921 shrnuté do svazku *Tajemství barev* se zabývají především významem barev ve výtvarném umění. Steiner především zkoumá to, proč se hmota jeví jako barevná. Doslova se ptá *Jak se barva fixuje na tělesnosti?*³¹

Steiner se pohybuje na hraně fyziky jakožto vědy exaktní a umění, které pro něj bylo stěžejní. Tvrdí totiž, že barvou jako fyzikální jednotkou se může zabývat jen fyzik, ale my všichni ostatní barvy vnímáme z podobného hlediska jako umělci. Steiner barvy rozděluje úplně jinak, než bylo doposud zvykem: „.....živé vytváří svůj obraz v mrtvém, a že tím vzniká zelená. Potom jsme viděli, že duševno dává svůj obraz v živém, a že tím vzniká barva broskvového květu. Viděli jsme, že duchovní se zobrazuje v duševním, že tím vzniká bílá, a konečně že mrtvé se zobrazuje v duchovním, a viděli jsme, že tím vzniká černá.“³² Steiner také velmi brání Goetha. Říká, že lidé berou v úvahu jen fyziky, ale přitom se rádi dívají na obraz. „Světlo skrze tmou je červené, temnota skrze světlo je modrá.“³³

Jeden z nejvlivnějších filosofů jazyka 20.století Ludwig Wittgenstein se zabývá spíše než barvami samotnými jejich názvoslovím a kontexty.³⁴

Jak už bylo zmíněno v kapitole Fyzikální vlastnosti barev, velký podíl na výzkumu barev z jazykového hlediska a hlediska etnického mají vědci Berlin a Kay. Podle jejich výzkumu pojmů pro barvy v jednotlivých jazycích existuje 7 stupňů barev (I.-bílá a černá; II.-červená; III.-zelená nebo žlutá; IV.-zelená a žlutá; V.-modrá; VI.-hnědá; VII.-oranžová, růžová, fialová, šedá).

³⁰ GOETHE, Johann Wolfgang: *Nauka o barvách: Smyslově-morální účinek barev*, Fabula: Hranice 2003

³¹ STEINER, Rudolf. *Tajemství barev*. Hranice: Fabula, 2005, 240 stran, s. 10

³² Tamtéž, s.48

³³ Tamtéž, s.140

³⁴ WITTGENSTEIN, Ludwig. *Poznámky o barvách*. (Překlad a úvodní studie Ondřej Beran). 1. vyd. Praha: Filosofia, 2010

Podle evoluční teorie Berlina a Kaye jsou termíny barev, které obsahují afix, více než jeden kořen nebo jméno novější, než ty, které tato kritéria nesplňují. Rovněž podle nich platí, že *termíny kategorie VI. jsou starší než termíny kategorie VII. atd. Z toho vyplývá, že termíny kategorie I. by měly být těmi vůbec nejstaršími v každém jazyce.*³⁵ Tito vědci rovněž přišli s tím, že různá jazyková společenství si sice rozdělují barevné spektrum různě, ale vždy zde dochází k určité shodě. Toto zkoumání nazvali *základní barevná terminologie*, která má podle nich tato pravidla:

- ⤴ termín pro barvu se musí skládat pouze z jednoho morfému (zelená), nikoliv s přívlastku a tohoto morfému
- ⤴ barva, která je tímto termínem označována nesmí být obsažena v barvě, která je označována jiným termínem
- ⤴ tento termín se nesmí vztahovat jen na malé množství předmětů, typickým příkladem toho je blondatý
- ⤴ termín musí být všeobecně známý všem příslušníkům tohoto barevného společenství

Berlin a Kay rovněž přišli s termínem fokální barvy. Jde o další pravidelnost, která se v různých jazycích vyskytuje. Fokální barva je prakticky vzato nejtypičtější příklad dané barvy. A ta je pro všechny lidi vlastně identická, tzn. pozice tzv. fokální barvy se prakticky neliší mezi mluvčími různých jazyků více než mezi mluvčími stejného jazyka. To ukazuje na to, že barevné kategorie mají centrální členy, tedy barvu, která je více odpovídající termínu červená než jiná. A ta je nazývána Berlinem a Kayem fokální červenou.^{36 37 38}

³⁵ GROSSMANN, Maria. *Colori e lessico*, G.Narr: 1988, 413s., s.15

³⁶ LAKOFF, George. *Ženy, oheň a nebezpečné věci*. Praha: Triáda 2006, 656 s. ISBN: 808613878X

³⁷ *Ženy, oheň a nebezpečné věci* [online] [cit.15.3.2016] Dostupné z:

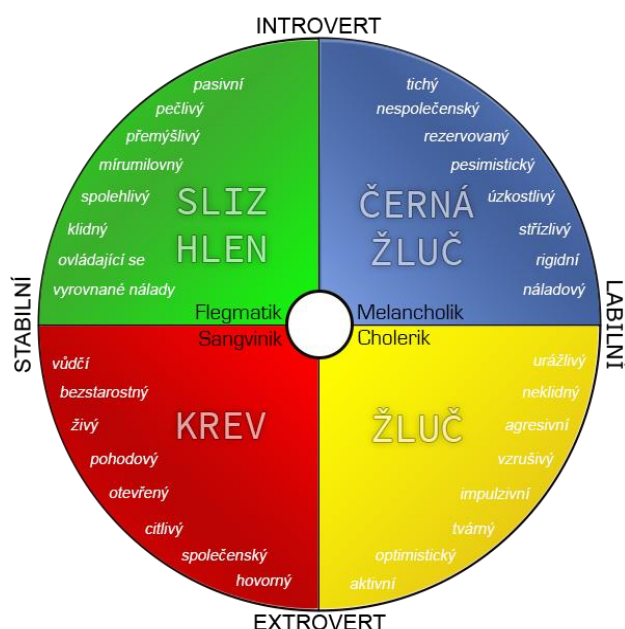
http://rodyna.cz/id32402/jazyk/jazykove%282da/aplikovana%281_lingvistika/Faktorizace/Lakoff/Zeny_ohen_a_nebezpecne_veci/kap2b.pdf

³⁸ GROSSMANN, Maria. *Colori e lessico*, G.Narr: 1988, 413s.

5. Psychologie barev

5.1.Hippokratés

To, že barvy působí nejen na lidské estetické vnímání, bylo známo nejspíš od nepaměti. Myšlenku, že barvy mohou charakterizovat povahové vlastnosti člověka, jeho charakterové rysy a pocity nebo že také dokáží jisté emoce v člověku vzbouzet, poprvé vynesl na světlo světa řecký lékař Hippokratés (asi 4.století př.Kr.). Ten, jak již bylo zmíněno výše, rozdělil charaktery člověka na základní 4 – dnes notoricky známé jako melancholik, cholerik, sangvinik a flegmatik. Těmto čtyřem typům charakteru Hippokratés přisoudil nejen krevní tekutiny, jak rovněž víme, tedy sangvinik – krev (sanguis), cholerik – žluč (cholé), flegmatik – hlen (flegma) a melancholik – černá žluč (melos), podle toho, která z těchto tekutin má v těle člověka převahu a tedy i „lví podíl“ na povaze tohoto jedince, ale také základní čtyři barvy. Sangvinikovi tedy byla přisouzena červená, flegmatikovi zelená, melancholikovi modrá a cholerikovi žlutá.

5.2.Ernst Kretschmer a Edward Bullough

Dnes v psychologii barev můžeme vysledovat různé proudy zkoumání. Nejvýraznější patří tři tyto proudy: 1) prožitková kvalita barev, 2) psychofyzilogická stránka vnímání 3) symbolická hodnota barev, což souvisí spíše s další kapitolou.³⁹ Za zakladatele tohoto moderního vnímání barev jako psychologického aspektu považujeme Johanna Wolfganga Goetheho.

▲ 4 typy charakteru [obrázek] Dostupné z:<https://cs.wikipedia.org/wiki/Temperament>

³⁹ JANKOVIČ, Adam. Vnímání barev: diplomová práce. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta pedagogická, 2005. Vedoucí diplomové práce: RNDr. Jindřiška Svobodová, Ph.D.

V dnešní, doslova moderní, tj. od 50. let 20. století, době se výzkum psychologie barev soustřeďuje zejména na psychologické testy založené na empirickém vnímání barev. Protože, jak už jsme zde zmínili, vnímání barev je založeno především na subjektivní bázi, výrazněji na ně reagují lidé více citově zaměřeni. Německý vědec Ernst Kretschmer (1884-1964) rozdělil typy charakterů lidí podle somatotypu na tzv. Cyklothymy a schizothymy. Cyklothymové, tedy lidé veselejší, robustnější se sklony k tloušťce, otevřenější mnohem více podléhají svým citům, pocitům a náladám, a také proto jsou k barvám mnohem vnímavější. Naproti tomu schizothymové jsou podle Kretschmera vytáhlí, hubení, systematictější a k citům, a samozřejmě tedy i k barvám imunnější. Vnímají spíše tvary než barevné odstíny. Pokud už barvy vnímají a preferují, zaměřují se spíše na studené odstíny, tedy modrou a zelenou, naproti tomu cyklothymové preferují žlutou a červenou. Kretschmer dále teorii rozpracovával a dostal se i k více somatotypům. Jeho prvotní rozdělení je ale nejznámější.⁴⁰ Ke stejnému závěru došel i švýcarský psychiatr Carl Gustav Jung (1857-1961), ten ovšem vynechal myšlenku somatotypu a typy přejmenoval na dnes používané extroverty a introverty.

Britský psycholog Edward Bullough rozlišil 4 typy charakterů: objektivní, intrasubjektivní, asociativní a charakterový. Objektivní typ, jak už je obsaženo v jeho názvu, je citově velmi málo ovlivnitelný. Intrasubjektivní typ je naopak velmi založený na citech. Asociativní typ je ovlivněn různými kontexty, charakterový typ vnímá barvy jako symboly pro povahu osobnosti:

Typ objektivní = typ popisný, resp. znalecký

typ intrasubjektivní = typ pozorovací + emocionální

typ asociativní = typ pozorovací + emocionální + znalecký

typ charakterový = typ emocionální + pozorovací⁴¹

5.3. Hermann Rorschach, Max Lüscher a jejich barevné testy

Dalším významným vědcem na poli barevné psychologie byl další švýcarský psychiatr Hermann Rorschach (1884-1922), který je dodnes známý především díky svému testu preference barev, který je nejuznávanější psychodiagnostickou metodou na světě.

⁴⁰ Studium psychologie: Teorie temperamentu [online] [cit. 15.3.2016] Dostupné z: <http://www.studium-psychologie.cz/psychologie-osobnosti/4-temperament-teorie-temperamentu.html>

⁴¹ KULKA, Jiří Doc. PhDr. *Psychologie umění*. Praha: Grada 2008, 440 stran, s. 367

Tento test se skládá z 10 „skvrn“ červeným nebo černým inkoustem na bílém papíře, přeložených a tedy symetrických, které odhalují psychiatrům celou osobnost.

Fantazii se v identifikaci těchto tvarů meze nekladou, neexistují zde žádné možnosti. Proto jsou odpovědi tak rozdílné a výsledky tedy tak přesné. A barva zde rovněž hraje roli. Lidé citově založení dávají důraz i na barvu skvrny, lidé citově chladnější nerozlišují zda je skvrna černá či červená.^{42 43}

Hodně ale může záležet i na osobní preferenci barev. Každý člověk má své barvy oblíbené, barvy, které jsou mu lhostejné a barvy, které v člověku podněcují negativní emoce a dokonce odpor. Tomuto tématu se věnuje psycholog Max Lüscher ve svém testu. Základní barvy modrou, zelenou, červenou a žlutou přiřazuje k základním lidským potřebám: modrá – klid, zelená – sebeuplatnění, žlutá – naděje, červená – činnost, a doplňuje je fialovou, hnědou, černou a šedou. Testovaný pak tyto barvy řadí podle preference, přičemž záleží nejen na pořadí, ale také na vztazích mezi barvami, jak jsou poskládány. Výsledků je obrovské množství, a tedy vyhodnocení testu poměrně složité. Největším problémem tohoto testu je fakt, že je velmi ovlivnitelný momentálním naladěním testovaného. Aby se tomuto předešlo, používá se pro zásadnější testování tzv. Velký Lüscher, kde je testovanému předloženo 73 tabulek s 25 barvami. V tomto testu je nutno provést celých 44 voleb, a tedy i výsledek je přesnější.⁴⁴

Dalším významným testem je tzv. Pyramidový test, kde se barvy řadí od nejoblíbenější k nejméně oblíbené. Mezi nejčastěji volené barvy v tomto testu patří modrá, červená, zelená a žlutá v tomto pořadí, přičemž se liší preference u mužů a žen.

5.4. Využití psychologie barev, chromoterapie

Co obecně preference jednotlivých barev vypovídá o člověku a jeho povahových rysech? Obecně vzato je modrá považována za barvu klidu, spokojenosti a duševní rovnováhy. Kdo tedy modrou barvu upřednostňuje, touží po klidu a rovnováze. Zelenou barvu volí naproti tomu lidé stateční se svým názorem. Červenou barvu mají rádi energičtí, veselí lidé s touhou po úspěchu. Žlutá barva je oblíbenou barvou lidí s velkým očekáváním, naopak jejím odmítáním lidé značí strach z budoucnosti.

⁴² Metodický portál: Rorschachův test [online] [cit.15.3.2016] Dostupné z: <http://dum.rvp.cz/materialy/rorschachuv-test-skvrn-2.html>

⁴³ Wikipedia: Rorschachův test [online] Posl. Změna 26.1.2016 [cit.15.3.2016] Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Rorschach%C5%AFv_test

⁴⁴ Medicinman.cz: MUDr. Dana Maňasková: Lüscherův test [online] Posl. Změna: 22.6.2011 [cit.15.3.2016] Dostupné z: <http://medicinman.cz/?p=metody/luscheruv-test>

Fialovou barvu často volí lidé duševně nezralí, lidé bez jednoznačné preference, ti, kdo spíše kalkulují s názory (diplomaté). Hnědou barvu preferují lidé bažící hlavně po vlastním pohodlí. Šedá barva je tajemná a neutrální, a o svém preferovateli říká, že je to osoba, která nechce o sobě příliš prozrazovat a spíše zapadnout. Preference černé barvy značí vnitřní neklid a vzdor.⁴⁵

Psychologie barev se v dnešní době stala velmi oblíbenou disciplínou, jak už ve vědeckém testování osobnosti (v přijímacích testech u jistých povolání), tak v zábavní psychologii. Kromě věstců, hadačů z karet a jiných ezoteriků psychologii barev využívají i mnohé firmy z rozličných oborů. Například firma Colorlak zabývající se výrobou barev na různé materiály, podle svých sloganů specialista a profesionál ve světě barev, na svých stránkách rozpracovává celou psychologii barev a možnost jejich použití v interiérech.⁴⁶

V ezoterice mají barvy trochu jiný význam než u Lüschera. Ezoterikové přisuzují barvám nadpozemský, přímo vesmírný význam. Červená podle astrologů a věstců podněcuje chuť do života, chuť k jídlu i k sexu. Je to barva smyslnosti, žádostivosti a dobyvačnosti, rovněž aktivity, podněcuje k činnosti jakéhokoliv druhu.

Růžová je stejně jako červená barvou lásky, ale bez pudových smyslů. Je v ní něha, oddanost, sentimentální city. Prý zvyšuje chuť na sladké, možná proto je tolik bonbonů a cukrovinek v růžovém provedení. Snoubí se v ní vášnivá červená s klidnou bílou, takže růžová zahrnuje volnost a energii zároveň.

Oranžová je rovněž podobná červené, takže i ona podněcuje chuť k aktivitě, k životu, veselí, optimismu. Vzbuzuje otevřenost, sebedůvěru a náklonost. S přidáním žluté do červené ale přichází trochu hektického rozčilení.

Hnědá je spjata s přírodou a zemí. Uklidňuje, souvisí s teplem domova, znamená zajištění, stabilitu, tradici, ale rovněž odříkání. Hnědá, jelikož vzniká z kombinace oranžové a černé barvy, nese si aktivitu červené, která je ostatními tóny poněkud ztlumena.

Žlutá je barvou veselosti, energie, pozitivního myšlení. Je symbolem moudrosti a podněcuje paměť a schopnost kontaktů. Žlutá nese obrovské množství energie, která se chce uvolnit. Symbolizuje snahu rozvíjet se, povrchnost a částečně závist.

⁴⁵ VYSEKALOVÁ, Jitka. KOMÁRKOVÁ, Růžena. *Psychologie reklamy*, Praha: Grada Publishing 2000, s.65-69

⁴⁶ Colorlak: Psychologie barev [online] [cit.15.3.2016] Dostupné z: <http://www.colorlak.cz/public/userfiles/file/psychologie%20barev.pdf>

Zelená je přírodní barva, iniciuje mládí, vitalitu. Zelená uklidňuje mysl, duši i oči. Značí spolehlivost, snahu o zajištěnou budoucnost, uklidňuje nervozitu. Jelikož se v ní mísí modrá a žlutá – barvy protikladu, v zelené zůstává klid. Zelená je barva lidí odolných, tvrdých a nezdolných.

Modrou barvou stejně jako starověcí filosofové míní ezoterikové klid a mír. Je to barva víry, oddanosti a soustředění. Je proto vhodná pro potřeby meditace. Reprezentuje stálost a stabilitu.

Fialová je symbolem změny, magie, inspirace, kreativity. Rovněž může symbolizovat smutek a odloučení. Je rovněž harmonií protikladů – snoubí se zde červená mužská a modrá ženská stránka.

Černá barva značí nejen smutek a žal, ale také démonismus, vše temné a nevysvětlitelné, nejasné – barva noci, kdy není nic vidět. Přesto je to barva důstojnosti a povýšenosti, ale i nicoty.

Bílá je barva čistoty a nevinnosti. Jak duševní, tak tělesné. Bílou barvu má pravda, citlivost, jemnost, stav vykoupení. Symbolizuje neomezené možnosti (čistý stůl).

Šedá barva je barvou všeho, co je mezi černou a bílou. Je to tedy barva kompromisů, strachu, neúspěchů a vzdávání se vlastního názoru.^{47 48}

To, že barvy vnímáme nejen vědomě, ale i podprahově samozřejmě zjistili nejen vědci zaměření na smysly, vnímání a umění, ale také aranžéři, designéři a kreativci z reklamních agentur. Že jsou některé barvy více oblíbené a některé méně, a také to, že na nás jisté barvy působí lépe než jiné, že některé nás podněcují k jídlu, jiné zase ke spánku, znamená, že existují i barvy, které nás přimějí nakupovat nebo dát přednost jedné firmě před druhou. Stránky GuerillaMarketing.com, zabývající se netradičními formami propagace a reklamy, zveřejnily následující tabulku vnímání barev muži i ženami a asociace, které v nás barvy vyvolávají.

⁴⁷ Esoterika: Duhový svět barev má magickou sílu [online] [cit.15.3.2016] Dostupné z: <http://www.esoterika.cz/vesteni/duhovy-svet-barev-ma-magickou-silu>

⁴⁸ Il giardino del Benessere: Il significato dei colori [online] [cit.15.3.2016] Dostupné z: http://www.ilgiardinodegliilluminati.it/significato_e_proprieta_dei_colori/il_significato_e_le_proprieta_dei_colori.html

♣ GuerillaMarketing: Vnímání barev [tabulka] Dostupné z: <https://www.interval.cz/clanky/podprahove-vnimani-barev/> (následující stránka)

Barva	Pohlaví	Viditelnost	Poutavost	Oblíbenost	Asociace
bílá	muž žena	vysoká	nízká	nízká	čistota
žlutá	muž žena	vysoká	vysoká	nízká	slunce
růžová	muž žena	nízká nízká	nízká nízká	nízká vysoká	klid, uvolnění, ženskost léčivý účinek, ženskost
oranžová	muž žena	vysoká	vysoká	nízká	teplá barva, zdraví
červená	muž žena	vysoká vysoká	vysoká vysoká	vysoká vysoká	nebezpečí, vzrušení teplo, intimita
zelená	muž žena	nízká	nízká	nízká	peníze, zábava
modrá	muž žena	nízká nízká	nízká nízká	vysoká nízká	jistota, inteligence, ochrana deprese, business, vůdčí barva
hnědá	muž žena	nízká	nízká	vysoká	bohatství, země
šedá	muž žena	nízká	nízká	vysoká	ochrana
černá	muž žena	nízká	nízká	vysoká	bohatství citlivost

Ještě dál v psychologii barev zašli staří Egypťané a Číňané, v jejichž učení se samozřejmě pokračuje dodnes. Ti využívali léčebné účinky barev v takzvané chromoterapii. Dnes se tato metoda řadí k alternativní medicíně a funguje na principu zachování správného poměru energií v těle, ke kterému nám pomůže právě působení barev. V této metodě léčby najdeme podobné barevné účinky a i podobné vlastnosti barev jako v již zmíněné ezoterice. Chromoterapii ale využívá i běžná západní medicína. Zelená například má člověka nejvíce uklidňovat, proto je často využívána v čekárnách u lékaře nebo obecně v nemocnicích. Modrou naopak užívají dietologické poradny, protože ze všech barev nejméně podporuje chuť k jídlu.

6. Barva jako symbol

Jak jsme se již zmínili výše, barva byla už od starověku vnímána jako symbolická. Prvotní symbolikou barev byla teda božstva, tedy konkrétně jednotliví Bohové pro jednotlivé entity, elementy či živly. Už v této době byly rozlišovány 4 živly – Oheň se symbolickou červenou, Země, jejíž barva je zelená, Vzduch spjatý se žlutou a Voda s typickou modří.

6.1. Barevná symbolika v lidových tradicích a náboženství

Ve většině kultur, ať už evropských, tak i vzdálenějších je rudá barvou ohně. Oheň má však svou podstatu v každé kultuře poněkud odlišnou. V taoismu oheň symbolizuje životní zkoušky a velkou spirituální hodnotu. Křesťanství má v ohni především symbol plamene pekelného, tedy něčeho, čeho je třeba se obávat. Tato tradice je však převzata s židovské víry, kde se věří, že Bůh

dal vládu nad ohněm padlému andělovi – Satanovi. Rusé vlasy žen byly pro prvotní Křesťany rovněž symbolem démonismu, právě tyto ženy byly nejčastěji označovány za čarodějnice a oproštěny od tohoto prokletí byly rovněž rudou – ohněm. Rudá barva je ale rovněž barvou krve a všeho, co s ní souvisí. Jak jsme zde již uváděli, byla to první barva, která byla pro pravěkého člověka podstatná – krev znamenala lov, oběti a potravu. Dnes jsou toho dokladem především střeoevropské Venuše (sošky ženské postavy), které často nesly stopy červené barvy. Pravděpodobně šlo o stopy přímo krve, která znamenala život, zrození. Život se rodí právě z krve (menstruační krev, krev při porodu). Ve stejné době byly podle pramenů hroby zasypávány červeným okrem (což je běžné i u dnešních přírodních národů) jako vstup do nového (posmrtného) života. Červená je dodnes často využívanou barvou během křesťanských svátků (Květná neděle, Velký pátek, Seslání Ducha Svatého). V křesťanské víře najdeme také zmínku o tom, že Adam byl uhněten Stvořitelem z červené hlíny, též známé jako adamah.⁴⁹ Už ve středověku byla rudá barvou sexuality, manželská postel se stlala tradičně červeným ložním prádlem, jelikož zde byl život počat, zde se rodilo i umíralo. Masajové dodnes používají červené barvivo k pomalování obličeje, pokud se připravují na boj. V Číně je tato barva symbolem štěstí stejně jako hranicí mezi životem a smrtí, v Indii pak symbolem panenství a čistoty, Polynésané ji vnímají jako barvu bohů.⁵⁰

Zelená byla vnímána jako barva Krista, tedy plodu, závěsné oběti na Stromu vykoupení. Již od pradávna byla barvou naděje – s ní přicházelo jaro a lepší časy, pěstitelství. Podle Starého zákona byla zelenou horou hora Sinaj, kopec zelených stromů a keřů. Často je také barvou symbolizující přechod mezi životem a smrtí (na zemi a pod zemí – úsloví být pod drnem). Stejně se symbol země a trávy využíval i v právní oblasti, kdy předání trsu trávy znamenalo uzavření smlouvy na věčnost. Poražený naproti tomu měl mít trávu v ústech, symbol vzdání se a bezmoci (hryzat trávu). Tato barva byla často přisuzována ženě, která symbolizovala nekonečný koloběh života. Často se ve středověkých domech objevovala zelená část, která byla určena na uchovávání zeleně pro zvěř a měla do ní přístup pouze žena. Ze zeleného porostu vznikalo obilí, z něho chléb a zadělávačky chleba se nazývaly hlaefdige, z čehož později vzniklo lady. Rovněž pokud se v rodině narodila dcera, otec kácel strom a nasušené dřevo z něj jí dal jako věno. Zelená byla přisuzována číslu 3, protože Bůh třetí den řekl: „Zazelenej se země zelení“.⁵¹

⁴⁹ BALEKA, Jan. *Modř barva mezi barvami*. 1.vyd. Praha: Academia 1999, s.39

⁵⁰ KENNER, T.A. *Symbols a jejich skrytý význam*. Praha: Metafora 2007

⁵¹ BALEKA, Jan. *Modř barva mezi barvami*. 1.vyd. Praha: Academia 1999, s.30-31

Zelená je symbolická pro Strom poznání v Ráji, stejně tak pro Strom života a fíkové listy (věčně zelené), kterými se Adam a Eva přepásali. Často je tato barva spojena s Pannou Marií, která má opatrovat, kromě jiného, bylinné zahrádky. V Irsku je zelená barvou katolické církve a keltů, zatímco oranžová reprezentuje protestantské Brity. Přestože je zelená takto mnohoznačně symbolická pro křesťanskou tradici, je také tradiční barvou islámu. V islámsky smýšlejících zemích se tělo mrtvého halí do zeleného prostěradla a turban zelené barvy mohou nosit pouze přímí potomci proroka Mohameda.

Bílá barva byla vnímána jako čistá a vznešená již ve starověkém Římě, kde byly běleny tógy do běla, aby prozrazovaly právě čistotu. Odněpaměti byla také barvou světla a světelných božstev. Bílá v křesťanské tradici znamená hlavně přechod z jedné fáze života do jiné – svatební košile a šaty, rubáš, umrlčí prostěradlo. Bílá barva je často připisována albinům, jelikož se jedná o poruchu tvory kožního barviva, často je kůže jedince bílá. Tito jedinci byli v křesťanské tradici často zavržováni. Ne tak albinističtí jedinci mezi zvířaty – zde panovalo spíše přesvědčení o požehnání než prokletí a tato zvířata byla často uctívána.⁵² V evropské tradici je tato barva vnímána jako typická barva pro šaty nevěsty, stejně tak je tomu v Japonsku. Naproti tomu tradice vietnamská, čínská a indická tuto barvu využívá spíše pro smuteční oděv.

Černá barva je od prvotních dob negativní. Značí slepotu, to, co nevidíme, tmu. Symbolizuje smrt a to, co přichází po ní, tedy podsvětí, ale rovněž životodárnou spodní stranu zeminy, kde zraje obilí. Černé odění je typické pro přísně asketické náboženské skupiny, například puritáni, značí odproštění od smyslů, protože černá, tedy tma zbavuje svět barev a tvarů. Je rovněž symbolem zrady, jelikož jejím představitelem v Novém zákoně je Jidáš. Černá je barva umrlců, umrlčích šatů a rovněž šatů pozůstalých. A to proto, že černá byla vnímána jako něco, co není vidět, proto se pozůstalí halili právě do ní, aby je duch zemřelého neviděl a nevzal ho s sebou.

Žlutá barva se hodně vyskytovala v egyptském umění, měla být dokonalým zobrazením ženské kůže. Pro perské, babylonské a čínské starověké krále barva moci a bohatství. Je dokonalým obrazem slunečního svitu. Byla rovněž barvou bohyně lásky Afrodity a Venuše. Nevěsty v Římě nosily žlutý závoj. Naproti tomu ve starověkém Řecku byla žlutá také barvou bláznů, kteří do ní byli povinně oblékáni, aby byli dobře identifikovatelní. Starogermánská bohyně manželství a lásky Freya se rovněž halí do žluté. Ve středověku byla velmi vzácnou, jelikož žluté barvivo se získávalo ze šafránu, který byl a je velmi vzácný a drahý. Ve 14.století se v Norimberku dokonce upalovali kupci, který šafrán falšovali.⁵³

⁵² BALEKA, Jan. *Modř barva mezi barvami*. 1.vyd. Praha: Academia 1999, s.13

⁵³ Tamtéž., s.22

Žlutá byla rovněž symbolem pomíjivosti, jelikož žlutá byla barva květin a ty vadnou. Křesťanství vidí žlutou spíše negativně – je zde barvou čarodějnic a nevěstek. Nevěstek především pro žlutavou jako barvu hnisu z pohlavních chorob – tyto ženy jsou často označovány žlutými stuhami a šátky. Žlutí je barvou potupy, barvou Jidáše, barvou varovných morových vlajek. V roce 1215 na lateránském koncilu byla žlutá barva ustanovena jako varování před židovskou vírou – žlutá byla totiž barvou Davidovy hvězdy.⁵⁴ Rovněž je ale žlutá barvou buddhismu. Některé indiánské kmeny si pomalovávají obličej žlutou barvou často v kombinaci s černou, aby u nepřítele vyvolali dojem nebezpečí (podobenství se živočichy viz níže). Ve východních kulturách je barvou imperiální moci.

Modrá barva je plná zajímavostí a protikladů. Prakticky všechny starověké civilizace (Izraelité, Egypťané, Mayové) neodlišovaly zelenou od modré, dnes je tomu tak u mnoha přírodních národů.⁵⁵ Starověcí Řekové a Římané modrou neuznávali, jelikož pro ně byla barvou očí barbarů. V Orientu měli naopak modroocí lidé punc magického. Modrá je barva vody, vzduchu. V Homérově Odyssee je barva moře přirovnávána k barvě temného vína. Výraz pro modrou chybí jak jemu, tak dalším starověkým jazykům jako je čínština, japonština nebo hebrejština.⁵⁶ V křesťanském smýšlení je v 9.-13.století barvou smrti, objevuje se na křížích. Ve 12.století rovněž vnímána jako barva věrnosti, a to jak Bohu, pánu či v milostných vztazích. Od pradávna je velmi častou, má mnoho přírodních zdrojů barviva, například borůvky, lazurit, ostružiny, černý bez, indigovník.⁵⁷ Je rovněž bezprostředně svázána s melancholií – v přírodní medicíně je lazurit používán pro odvádění melancholie z těla. Z jedné lidové pověry také vychází spojení „modrá krev“ pro vyšší vrstvu společnosti. Pochází z doby, kdy opálení nebylo ještě v módě, nosila se naopak velmi bledá pleť, aby šlechtici ukázali, že nemusí pracovat venku a tedy ani ven vycházet. Za unikátně krásnou byla tak bledá pleť, která odhalovala modré žíly – odtud modrá krev.

Oranžová barva je především barvou hinduismu. Rovněž ji jako svou využívají židovští osadníci v pásnu Gazy

Šedá je většinou v mnoha kontextech zaměňována se stříbrnou. Je symbolem všednosti a obyčejnosti, rovněž také stáří a vyzrálosti. V liturgii rovněž vnímána jako barva smrti a smutku, a to kvůli barvě popela.

Růžová je barvou ženskosti a tím se také stala barvou homosexuálů, jakožto „zženštilých“ mužů.

⁵⁴ BALEKA, Jan. *Modř barva mezi barvami*. 1.vyd. Praha: Academia 1999, s.24

⁵⁵ Tamtéž, s.49-51

⁵⁶ Pro náladu: Proč lidé až do nedávna neviděli modrou barvu? [online] [cit.15.3.2016] Dostupné z: <http://www.pronaladu.cz/proc-lide-az-do-nedavna-nevideli-modrou-barvu/>

⁵⁷ BALEKA, Jan. *Modř barva mezi barvami*. 1.vyd. Praha: Academia 1999, s.57-59

Je to také typická barva křesťanských tradic, používá se o svátcích – je barvou třetí adventní neděle, a také čtvrté neděle postní doby před Velikonoci. Fialová neboli purpur, karmín, karmazín nebo šarlat byl nejvzácnějším barvivem, získával se ze samiček mořských purpurových plžů. Na jeden gram barviva tak bylo třeba asi 12-20 tisíc živočichů⁵⁸. Pro jeho vzácnost a tedy i vysokou cenu bylo toto barvivo používáno velmi málo a samozřejmě jen u těch nejvyšších vrstev (armáda, duchovenstvo). Fialová tedy byla odpradáвна barvou panovníků. Julius Caesar dokonce zakázal používání této barvy kýmkoliv jiným než je on sám. Purpur může mít nádechy a odstíny všech barev – do žluta, zelena, modra, červená, proto je velmi složité překládat termíny označující tyto barvy. Nápomocné jsou tomu kontexty, že tehdejší středověk vychází především z tradic, vzorů a smyslů. Dnes se barvy určují spíše chemickými a fyzikálními vlastnostmi. Podle liturgie je barvou předvelikonočního půstu a adventu.

6.2. Použití názvů barev v běžném životě

Barvy často využíváme i jako pojmenování, které s barvami příliš nesouvisí. Například užití barev jako příjmení. Toto můžeme pozorovat jak v českém, tak italském jazyce. V češtině se s těmito jmény setkáváme podle české gramatiky v mužském rodě pro muže (pan Červený, ženském pro ženy (paní Červená). V italštině je tomu většinou tak, že příjmení pro muže i ženu je v množném čísle barvy – signor Rossi, signora Rossi. Unikátním případem je herec Franco Nero. Zde je ovšem příjmení Nero pouze pseudonymem a zkráceninou rodného jména Sparanero.

Velmi časté je používání barev jako rozlišení ve sportovní oblasti. Všechny týmy mají své typické barvy (často národní barvy). Itálie je v tomto poněkud specifická. Národními barvami jsou zelená – traviny, bílá – sněhy, červená – prolitá krev za vlast. Typickou barvou pro národní fotbalový tým Itálie je ale azurová – od toho také označení squadra azzurra. Tato barva je v italských dějinách spojena s rodem Savojských. A pro svou barvu jsou někdy známé i týmy pouze městské – po celém světě je fotbalový klub Real Madrid znám jako bílý balet.

Ale barvy nejsou jen označením týmů. Často se barevným dresem (nebo trikotem) označuje leader. V nejslavnější cyklistické soutěži světa Tour de France značí žlutý trikot vítěze celkové soutěže, zelený trikot je pak určen vítězi sprintu, bílý dres je pro nejlepšího mladého jezdce, vítěz vrchařských soutěží je poté nositelem puntikátého dresu. Podobná označení najdeme i u Giro d'Italia. Zde jsou ovšem trikoty pro leadery vyvedeny v národních barvách Itálie – červená je pro vedoucího na bodových pozicích, zelená pro nejlepšího vrchaře a bílá pro mladého jezdce. Černá je pak barvou posledního klasifikovaného jezdce (maglia nera), růžová (maglia rosa) pak pro leadera (což koresponduje s charakteristickou barvou deníku Gazzeta dello Sport, který Giro organizuje).

⁵⁸ BALEKA, Jan. *Modř barva mezi barvami*. 1.vyd. Praha: Academia 1999, s.46

Zcela běžným barevným označením jsou olympijské kruhy. Tato pětice propletených kruhů značí soudržnost světadílů na hrách se podílejících. Máme zde červenou pro Ameriku, černou pro Afriku, žlutou pro Asii, zelenou pro Austrálii a modrou pro Evropu. S tím rovněž souvisí označení lidských ras. Červenou rasou (hanlivě rudochy) byli označováni Indiáni – původní obyvatelé amerického kontinentu. Černá, dnes již nekorektně, byla používána běžně rasa afrických obyvatel s tmavou pletí. Stejně je to s Asiaty. Ti byli v celých dějinách označováni právě žlutou barvou (hanlivě také žluťáci), dnes je toto pojmenování ovšem rovněž rasově nepřipustné. Podobné barevné rozlišení můžeme najít i ve starověkém Římě, kde při hrách v cirku byly jezdecké kluby rovněž označeny jako bílí, zelení, červení a modří.

Barevné rozlišení lidí bylo typické rovněž pro koncentrační tábory. Používalo se osm barevných trojúhelníků pro označení skupin vězňů. Jak zde již bylo zmíněno, růžovou barvou byli označeni homosexuálové, žlutou Židé, červenou političtí vězni, fialovou svědkové Jehovovi, zelenou zločinci, černou asociálové, hnědou Romové a modrou osoby bez státní příslušnosti.⁵⁹

Podobně je na tom také označení Rudá (Pianeta rosso) a Modrá planeta (Pianeta azzurro). Tato označení pro Mars a Zemi jsou rovněž založena na barvě, která je pro ně typická při pozorování z vesmíru. U Marsu je tomu tak díky přítomnosti oxidů železa (v minulosti mu byla připisována tato barva kvůli souvislosti s bohem války Martem) a u Země přirozeně přítomnosti vody, která ve větší vrstvě pohlcuje červenou barvu a působí tedy dojmem modré barvy. Z biologického hlediska je bílá barva označením pro nerosty, červená pro živočišstvo a zelená pro vegetaci.

6.3. Použití názvů barev v historii a politice

Barvy byly v historii rovněž symbolem válečných konfliktů. Již v 15.století tu máme válku růží a červenou Lancasterů a bílou Yorků. Stejně barvy využívali oponenti v Rusku po 1.světové válce – bílí (bělogvardějci) oponovali rudým komunistům. Dalším „barevným“ konfliktem byla například občanská válka v USA, kde tzv.modrokabátníci (Unie) bojovali proti šedým bojovníkům Konfederace. Červená barva se táhne celou historií jako barva revoluce a změn. Rovněž je barvou komunisticky a socialisticky smýšlejících stran a obecně politické levice. Ve středověku byl barvou guelfů. Červenou vlajku používali socialisté během revolučního roku 1848. Také Garibaldiho stoupenci během italského Risorgimenta si říkali camicie rosse. Červená mašlička je symbolem boje proti AIDS a drogám. V USA je barvou Republikánů.

⁵⁹ ABC History: Genocida [online] [cit.15.3.2016] Dostupné z: <http://www.abchistory.cz/holocaust-genocida.htm>

Bílá barva je typickou barvou italské politické strany Democrazia Cristiana (někdy nazývána rovněž la Balena bianca – Bílá velryba) a bílá stuha symbolem feministického hnutí. Bílá vlajka je ve válečných konfliktech po celém světě notoricky známou jako kapitulace. V italštině je však spojení mostrare la penna bianca symbolem zbabělosti.

Podle některých historiků je u starých Slovanů také barvou západu – Bílé Karpaty, Bělorusko. Klasická opozice černé a bílé je symbolická pro anarchistický boj (černá) proti autoritám (bílá). Někdy je černá označována také jako barva fašismu v Itálii, přičemž německý nacismus nese barvu hnědou. Zelená barva je symbolem nenásilí, míru, pacifismu – existuje dokonce pojem zelená politika. Rovněž je to barva všech hnutí s přírodou spjatých nebo za přírodu bojujících, tedy ekologická a environmentální společenství (Greenpeace). V Itálii je to barva často spojována s levicí – Alleanza rossoverde. Naproti zelené přírodní je šedá barvou industriálnosti a průmyslového života. Žlutou barvu všeobecně nosí političtí liberálové nebo strany nějakým způsobem radikální, ve 20. století v USA však „Žlutou hrozbou“ byli označováni imigranti z Číny. Modrá barva značí v mnoha zemích konzervativisty, v USA jí nosí Demokráté. V Itálii je modrá barva policistů a karabiniérů, značí bezpečí a mír.

Využití barev můžeme najít v mnoha dalších oborech. Například v dopravě: letadel a lodí je často označována pravá strana jako zelená a levá jako červená. Žlutá je pro svou dobrou viditelnost využívána pro malbu dočasných vodorovných dopravních značek. Ze stejného důvodu jsou touto barvou v některých světových metropolích (New York) označovány taxíky. S tímto nápadem přišel taxikář Harry N. Allen, který právě z důvodu rozpoznatelnosti na žlutou obarvil svůj taxík, čímž si zajistil vyšší výdělky. Někdy jsou takto barveny také školní autobusy, a to především z důvodů bezpečnosti. V automobilových závodech žlutá barva značí nebezpečí, červená je barvou pro STOP, často ale také značí italské účastníky – Ferrari, Alfa Romeo, černá vlajka pak přikazuje jezdcům, aby opustil jízdní dráhu.

Červenou barvou označujeme obecně teplo, zvláště pak v meteorologických mapách, rovněž jako barva ohně je často označením pro hasiče a hydranty. Rovněž se jí značí jisté ocenění – červený diplom nebo červené konfety na oslavu promoce. Žlutá je přírodou dané znamením, že živočich, jež ji nosí, často v kombinaci s černou, je nebezpečný – včela, vosa. Modrá je často symbolickou pro blues. Rovněž byla USA označením pro homosexuálitu – roku 1979 se v univerzitním kampusu v Berkeley konal tzv. Blue Jeans Day, což měl být symbol solidarity s tzv. Modrou láskou – tedy homosexuální láskou. Modrá smrt označuje havárii operačního systému Microsoft Windows. S technikou souvisejí i označení Velká modrá nebo také Modrá dáma pro firmu IBM a Malá modrá právě pro Microsoft. Jako černé organizace označujeme ty, které jsou anonymní či tajné. Černé úterý (martedì nero) je v historii poté 29.10.1929 – krach na newyorské burze. Absolutně černé těleso (corpo nero) ve fyzice značí něco, co absorbuje veškerou

elektromagnetickou radiací. Šedá zóna je symbolem pro hranici mezi zákonným a nezákonným jednáním (mezi černou a bílou). Bílý šum pak značí zvuk nebo signál, který obsahuje směsici všech možných zvuků a frekvencí, stejně jako je tomu u světla – bílé je složeno ze všech ostatních světél. V účetnictví je černá barva označením pro zisk, zatímco červená pro ztrátu. Zelená barva často označuje nováčka, neprofesionála – zelenáče. Jde také o stereotypní vidění mimozemšťana – malý zelený mužíček.

7. Terminologie a etymologický původ barev v českém a italském jazyce

Čeština má podobně jako třeba angličtina nebo němčina 11 základních barevných termínů – bílá, žlutá, oranžová, růžová, červená, fialová, modrá, zelená, šedá, hnědá a černá. Naproti tomu italština má termínů pro barvy 12, stejně jako třeba ruština. Oba tyto jazyky mají 2 názvy pro to, co je v češtině označováno jako modrá (v ruštině goluboj, v italštině azzurro – světle modrá a sinij, blu pro tmavě modrou). Podle Jacoba Arona a jeho článku na serveru New Scientist ale došlo k podobné situaci rovněž v angličtině: *Výčlenění světle modré jakožto tyrkysové mezi základní barvy bylo nedávno potvrzeno i pro angličtinu, a to spolu s barvou lila (světle fialová) - podle studie z r. 2015 tak má současná angličtina 13 základních barev.*⁶⁰

7.1. Italština

Bianco – odvozeno z germánského *blanc*, *blank* nebo *blanch*, znamenající zářivý, brilantní, oslnivý. Tento germánský termín je nahradil latinské termíny *alba*, *albino*, *albume* se stejným významem. Giallo – z předgermánského *gelwaz* (znamenající žlutou nebo světle zelenou), a latinských *galbus*, *galvus*. Může být také odvozena z indoevropského *-ghel*, které kromě zářivý a jasný značí také křičet.

Arancione – tato barva je samozřejmě odvozena od slova *arancia* – tedy pomeranč, to poté ze sanskrtu *naraga-s* (strom), z perského *narang* a arabského *naranj*, což bylo později převzato do benátštiny jako *naranja* a nahrazeno slovem *narancia*. Souhláska na začátku zmizela, jelikož se přetransformovala do členu – *n'arancia/ una arancia* (možná s přispěním latinského *oro*)

Rosso – pro tuto barvu existoval předindoevropský slovní základ **reudh-*, z něhož pak vzniklo latinské *rubes* a *rufus*. Z těch pak vzniká nejen italské pojmenování, ale také všechna ostatní pro tuto barvu.

⁶⁰ ARON, Jacob. Lilac and turquoise are as basic as red and orange. *New Scientist* [online], 4. 2. 2015 [cit.15.3.2015] Dostupné z: <https://www.newscientist.com/article/dn26913-lilac-and-turquoise-are-as-basic-as-red-and-orange/>

Rosa – má jméno od *rosa* (tedy růže), což pravděpodobně vzniklo z řeckého ‘*pošov* (*rhodon*), které se pojí s předindoevropským *wrđho*, což znamená trn.

Viola – má svůj název od latinského *viola* (fialka), které je příbuzné s řeckým *iov* (*ion*).

Blu – vzniklo z předindoevropského *bhle-was* (znamená také barva světla) a poté germánského *blao*.

Azzurro – léma původně perského původu *lajvard*, *lazvard* značící lazurit nebo safír.

Verde – z latinského *viridis* (*virere* – být zelený), předindoevropského *ghvar* značící zelený nebo žlutý, rovněž zářící

Marrone – z řeckého *maraoon* (sladký kaštan) nebo keltského *mar* (velký)

Grigio – z předgermánského **grisja*, *gris* značící barvu, mix černé a bílé, užíváno především pro vlasy nebo peří ptáků.

Nero – odvozeno z latinského *nigrum*, které znamená černý, tmavý, v přeneseném smyslu také zlý, smolný, nešťastný. Někdy je také spojováno s řeckým νεκρός (*nekrós*) – smrt a předindoevropským *nekw-t*, což značí moc.⁶¹

7.2. Čeština

Bílá – z praslovanského *běľъ* je blízko keltskému *belos* (zářivý, světlý, také od toho jméno boha Belenos), východiskem je *b^helH-* nebo *b^holH-*

Černá – z praslovanského *čъrnъ*, které se pojí se staropruským *kirsnan* a staroindickým *krsná*, někdy také podle indoevropského *ker-* (tmavý, temný)

Červená – z praslovanského *čъrv(j)enъ*, což je trpné přičestí slovesa črviti (tedy barvit červcem, což byl druh živočicha, který se k barvení do červené nebo purpurové barvy používal)

Fialová – ze středohornoněmeckého *vīal*, *vīel*, *vīol(e)*, z latinského *viola*, související s řeckým *íon* – vše jsou názvy pro květinu, od níž pochází barva

Hnědá – praslovanské *gnědъ* je terminologicky nepřesvědčivé, nabízí souvislost se snědý, ale vzájemný vztah je zde nejasný. Možná vychází z praslovanského *gnětiti* (zapalovat, zažíhat), hnědý by pak znamenalo barvu toho, co je opálené, ohořelé

Modrá – praslovanské *modrъ* nemá jistý výklad, často spojeno s latinským *madére* (být mokrý), řeckým *madáō* (pouštím vláhu, taji), staroindickým *máda-* (opojný nápoj), může vycházet i z indoevropského *mad-* (být mokrý), přípona *-ro-* by pak znamenala asi mající barvu vody.

⁶¹ Lineagrafica Bertelli Editori: L'etimologia dei colori [online] 22.5.2013 [cit.15.3.2016] Dostupné z: <http://www.lineagraficabertelli.it/letimologia-dei-colori/>

Možná má původ společný s lotyšským *madara*, starohornoněmeckým *matara*, anglickým *madder* (mořena barvířská), tedy název rostliny, z níž se získává barvivo (ale červené)

Oranžová – přejato z německého *orange* a francouzského *orangé* (pomerančové barvy), přes provánské *arange*, italské *arancia* a arabské *nārang(a)* a perského *nārang*.

Růžová – starohornoněmecké *rōsa* z latinského *rosa* a řeckého *rhodon* (růže)

Šedá – ze staroslovanského *sědъ*, praslovanského *chědъ* přetvořeno pravděpodobně podle *gnědъ* (hnědý) a *blědъ* (bledý)

Zelená – praslovanské *zelenъ* je opět příčestí trpné, tentokrát od slovesa dochovaného pouze v litevštině (*žėlti*) a lotyštině *zelt* (zelenat se). Východiskem může být i indoevropské *ǵ^helh₃*- (svítit a rovněž může označovat barvy, a to jak zelenou, tak žlutou)

Žlutá – praslovanské *žltъ* je příbuzné s litevským *gel'* nebo také *ǵ^helh₃*⁶²

7.3. Barevné odstíny

Kromě základních termínů pro barvy má samozřejmě každý jazyk také mnoho názvů pro barevné nuance a odstíny. Pro jazyky jako čeština je tímto odstínem i italské používání základních termínů *blu* a *azzurro*, které souhrnně čeština nazývá modrou. Kde je ale přesná hranice mezi *azzurro* a *blu*, to neví ani sami Italové. Stejně tak, jako by se asi většina Čechů neshodla na tom, kde přesně leží hranice mezi zelenou a modrou barvou. Na téma *azzurro* vs. *blu* se zájemcům o tuto problematiku snažilo na diskuzním fóru⁶³ odpovědět několik rodilých Italů:

- ♣ *Blu* = è un *azul* scuro, dal quasi nero *all'oltremare*
azzurro = è un *azul* decisamente più chiaro. (Pozn.: *azul* = španělský výraz pro modrou)
- ♣ *Spannometricamente*, l'*azzurro* tende al bianco, mentre il *blu* tende al nero.

Dále se rovněž v této diskuzi jiný uživatel pozastavuje nad faktem: *Si dice "blue jeans" perchè deriva dall'inglese, ma il colore dei jeans è tipicamente azzurro*. (Říká se „blue jeans“, což je převzato z angličtiny, ale typická barva jeansů je právě ta, jež je Italy nazývána *azzurro*.)

Souhrnně se dá říct, že *blu* je univerzálním termínem pro překlad – překládáme tak něco modrého, i když nevíme, jakou modrou barvu to ve skutečnosti má.

⁶²REJZEK, Jiří. *Český etymologický slovník*. 1.vyd. Praha: LEDA 2004, 752 stran

⁶³WordReference [online] 10.10.2010 [cit.15.3.2016] Dostupné z:

<http://forum.wordreference.com/threads/azzurro-blu.1942261/>

Azzurro je pak typická barva pro moře, často i pro nebe (i když zde už se můžeme setkat i s termínem *celeste* a dostáváme se ještě dál - *celeste è il blu chiaro chiaro, l'azzurro invece è il blu chiaro; Il celeste è più chiaro dell'azzurro, poi c'è il blu che è più scuro. L'azzurro è la via di mezzo, splendido colore!* ⁶⁴). To, co tedy Italové nazývají termínem azzurro bychom mohli připodobnit k tyrkysové. Pak se ale dostáváme na tenký led, jelikož v italštině je idiomatickým spojením *gli occhi azzurri*, přičemž v češtině bychom termín tyrkysové pro oči použili jen velmi těžko.

Když se ale dostaneme přímo k barevným odstínům, termíny pro ně jsou často složeninami dvou barev, mezi nimiž se ve spektru tento odstín nachází (př. žlutozelená – giallo-verde). Většina odstínů však dostala svou barvu po něčem konkrétním, tedy předmětu nebo látce, pro který je typická.

Příkladem je například *rosso lampone* (malinové červená), *verde pisello* (hrášková zeleň), *giallo limone* (citronově žlutá), *bianco alabastro* (alabastrově bílá), *nero carbone* (uhlově černá), *blu pavone* (paví modř) nebo *grigio fumo* (kouřově šedý). Jeden z uživatelů výše zmíněného fóra Word Reference uvádí tyto příklady:

corallo, fuoco, lacca, vermiglio, cremisi, ciliegia ecc per il rosso (korálová, ohnivá, pryskyřicová, rumělková, karmínová, třešňová)

ocra, terra di Siena, limone, oro, paglierino ecc per il giallo (okrová, „země ve Sieně“, citronová, zlatá, slámová)

petrolio, bandiera, mela, acido, bosco ecc per il verde (petrolejová, „jako vlajka“, jablečná, kyselinová, lesní)

Ne vždy ale doslovný překlad stačí jako dostatečná charakteristika dané barvy. A která oblast lidského zájmu zná více barev než móda. Díky módní firmě Bonprix, která funguje jak v České republice, tak v Itálii jsme tedy mohli porovnat rozdíly. V katalogu této firmy jsme tedy vyhledali stejné produkty a porovnali popisky barev. Získali jsme tím tyto dvojice:

⁶⁴ YAHOO Answers [online] [cit.15.3.2016] Dostupné z:

<https://it.answers.yahoo.com/question/index?qid=20080813141815AAn1Pqr>

giada – zelená
 giada – jadeitově zelená
 lime – limetkově zelená
 lime giallo - limetková
 nettarina – nektarinková
 fucsia scuro – tmavá pink
 fucsia – pink
 orchidea - fialová
 pietra-bianco – modrošedo-přírodní bílá
 pietra – šedobéžová
 ardesia – břidlicově šedá
 bluette – azurově modrá
 verdeazzurro – modrozelená
 blu mare – modrá ^{65 66}

Stejně tak můžeme spoustu barevných odstínů najít v kosmetickém průmyslu. Kosmetické firmy nabízejí nekonečná množství rtěnek a očních stínů, které mají stejné množství názvů. Při vyslovení těchto termínů si asi málokterý člověk představí tu správnou barvu:

[^] *Rosa antice, rosa dorato, rosa perlato, rame, rosa corallo, rosa geranio, malva, anemone, fucsia, prugna, uva, rosso tiziano, bianco latte, pesca satinato, rosa caldo, marrone scuro, caffè perlato, cioccolato fondente satinato, nocciola mat, marsala perlato, vino perlato, prugna perlato, blu notte perlato, beige rosato, mandarino, rosso papavero, rosa brillante, lilla, viola del pensiero, blu zaffiro, verde pino nebo verde prato*⁶⁷

Na tomto příkladu můžeme vidět, jak složitá je v případě barevných odstínů identifikace, zařazení a nejvíce překlad. Profesorka lingvistiky Maria Grossmann (*1946, Rumunsko), autorka mnoha lingvistických publikací, se ve svém díle *Colori e lessico* (1988) zabývá právě lexémy pro názvy barev (kromě italštiny rovněž v rumunštině, maďarštině, latině, katalánštině a kastilštině). V části věnované právě italštině analyzovala 214 lexémů s charakteristickými rysy, které lze dále rozdělit do devíti podparadigmat. První toto paradigma se zabývá bílou barvou a obsahuje 28 prvků, dále rozdělených podle těchto kritérií:

⁶⁵ Bonprix.it [online] [cit.15.3.2016] Dostupné z: www.bonprix.it

⁶⁶ Bonprix.cz [online] [cit.15.3.2016] Dostupné z: www.bonprix.cz

⁶⁷ Kika cosmetics [online] [cit.15.3.2016] Dostupné z: <http://www.kikocosmetics.com/it-it/makeup/occhi/ombretti.html>)

Tendence k jiným odstínům – Tendenza verso altre tonalità (tonalità - T):

Bianco→T(grigio) – bianco sporco, platinato, platino

Bianco→T(beige) – corda, ecru

Bianco→T(giallo) – avorio, cereo, panna, terreo

Bianco→T(azzurro) – ghiaccio

Obecné stupňování odstínu – Gradazione della tonalità in generale:

min (minore = menší)→biancastro, bianchiccio, biancolino, pallidiccio, pallidino, palliduccio

mas (massimo = největší)→bianchissimo, pallidissimo

ind (indeterminato = neurčitý)→bianco, pallido

Stupňování živosti odstínu – Gradazione della vivacità della tonalità:

mas (massimo)→candido

ind (indeterminato)→ostatní lexémy

Vztah s procesem – Relazione con un processo:

com (compiuto = úplný)→imbiancato, impallidito, incanutito, platinato, sbiancato

ag (agentuale = agentivní)→imbiancato, platinato

nag (non agentuale = neagentivní)→impallidito, incanutito, sbiancato

Hodnocení - Valutazione:

gr (gradevole = příjemný)→biancolino, pallidino, palliduccio

sgr (sgradevole = nepříjemný)→biancastro

Podstata derivace – Base di derivazione (B = base di derivazione semantica)

B+Ø→avorio, corda, ghiaccio, latte, madreperla, panna, platino

B+-aceo→madreperlaceo

B+-ato→platinato

B+-eo→vereo, terreo

B+B→bianco sporco

Denotativní podstata - Base denonativa:

neve→bianco

bianco immacolato, luminoso→candido

capelli, barba bianchi→canuto

corda, spago→ecru

privo del suo colorito naturale, sbiancato→pallido

Významová třída řídících jmen – Classe semantica dei nomi reggenti:

an (animato = životný)→canuto, cereo, impallidito, incanutito, pallidiccio, pallidino,
pallidissimo, pallido, palliduccio, platinato, platino, sbiancato, terreo

inan (inanimato = neživotný)→bianco sporco, corda, ecru, ghiaccio, panna 66

Takto je charakterizováno každé z dalších 8 podparadigmat.

V praktické části se budeme zabývat volnějšími kolokacemi (spojeními z korpusu, tj. nejčastěji se vyskytující slova v blízkosti výrazů pro barvy), idiomy (těsná slovní spojení, která se vyznačují svou ustáleností a daným významem, jež nutně nevyplývá z překladu jednotlivých prvků ve spojení) a biologickými označeními (rodové a druhové jméno rostlin, živočichů a dalších organismů, a to těch, jejichž druhové jméno je zároveň označením pro barvou).

⁶⁸GROSSMANN, Maria. *Colori e lessico*, G.Narr: 1988, 413s., s.63-64

II.ČÁST PRAKTICKÁ

V praktické části se pokusíme rozlišit, v jakých kontextech se výrazy pro základní barvy využívají v italském jazyce. U všech těchto běžně využívaných pojmenování bude uveden vztah, podobnost nebo rozpor s jazykem českým. Cílem praktické části je porovnat využití názvů barev v obou jazycích a jejich srovnání v idiomatických i volných kontextech.

Praktická část má několik částí.

a) Biologické názvy - v této části jsme ze slovníku Zingarelli získali soubor italských pojmenování živočichů a rostlin, která obsahují jeden z 12 barevných termínů. Poté jsme k nim přiřadili, pomocí vyhledávání přes název latinský a ve většině případů za pomoci vyhledávače Google, pojmenování pro stejnou entitu v jazyce českém a sledovali shody a rozdíly, které mezi jazyky jsou. Původní databáze s českým překladem je vedena podle abecedy.

b) Idiomy – tato část obsahuje soubor italských idiomatických spojení rovněž obsahující barevný termín. Vzorek pro tuto část jsme získali ze slovníku Zingarelli, ale také z dalších italských serverů zabývajících se otázkami jazyka. Jedná se o dvouslovná označení, podstatné jméno rozvíjené jménem přídatným (barevným označením).

c) Spojení se slovesem – zde nastíníme využití barevných termínů se slovesem v idiomatických kontextech se zaměřením především na výrazy tváře.

d) Přirovnání – k této části jsme použili korpus InterCorp v8 – Italian a Syn2015 – obsahuje vzorek nejčastěji používaných entit, ke kterým přirovnáváme vnímanou barvu

e) Volné kolokace – stejně jako v předchozí části jsme využili InterCorp v8 – Italian a Syn2015 k tomu, abychom získali slova a spojení, s nimiž se názvy barev v češtině a italštině pojí

a) BIOLOGICKÉ NÁZVY

- ♣ abete bianco – jedle bělokorá
- ♣ agarico bianco – pečárka bílá
- ♣ balena bianca – běluha severní
- ♣ cervo dalla coda bianca = cervo della Virginia – jelenec běloocasý
- ♣ cicogna bianca – čáp bílý
- ♣ crocidura dal ventre bianco – bělozubka bělobřichá
- ♣ gelso bianco – morušovník bílý
- ♣ guereza bianco – guereza pláštíková
- ♣ merluzzo bianco – treska obecná
- ♣ orso bianco – medvěd lední
- ♣ pellicano bianco – pelikán bílý
- ♣ pernice bianca – bělokur horský

- ♣ pioppo bianco – topol bílý
- ♣ pitecia dalla faccia bianca – chvostan bělolící
- ♣ rinoceronte bianco – nosorožec tuponosý
- ♣ spino bianco – hloh jednosemenný
- ♣ squalo bianco – žralok bílý
- ♣ storione bianco – jeseter bílý
- ♣ tartufo bianco – lanýž piemontský
- ♣ tonno bianco – tuňák křídlatý
- ♣ vignaiola bianca – hlemýžď balkánský

- ♣ ara blu e gialla = ara araurana
- ♣ coccinella gialla – slunéčko dvaadvacetitéčné
- ♣ giglio giallo – lilie zlatohlavá
- ♣ mangusta gialla – mangusta liščí
- ♣ mimulo giallo – mimulus guttatus (nemá český název)
- ♣ mosca gialla – výkalnice hnojní
- ♣ porcino giallo – hřib přívěskatý
- ♣ tonno pinna gialla – tuňák žlutoploutvý
- ♣ zigolo giallo – strnad obecný

- ♣ abete rosso – smrk ztepilý
- ♣ berice rosso – pilonoš
- ♣ cardinale rosso – kardinál červený
- ♣ cilindrofide rosso = cilindrico dalla coda rossa – vinejš pestrý
- ♣ corallo rosso – korál červený
- ♣ formica rossa – mravenec lesní
- ♣ ginepro rosso – jalovec červenoplodý
- ♣ ibis rosso – ibis rudý
- ♣ lince rossa – rys červený
- ♣ lumaca rossa – plzák španělský
- ♣ microcebo rosso – maki červený
- ♣ mirtillo rosso – brusnice brusinka
- ♣ panda rosso = panda minore – panda červená
- ♣ papavero rosso – vlčí mák
- ♣ parrocchetto dal groppone rosso – papoušek zpěvavý

- ♣ pernice rossa – orebice rudá
  - ♣ pesce pagliaccio rosso – klaun dvoupruhý
  - ♣ pesce rosso – karas stříbřitý
  - ♣ picchio rosso minore – strakapoud malý
  - ♣ picchio rosso maggiore – strakapoud velký
  - ♣ porcino rosso – hřib borový
  - ♣ ragno rosso – sviluška chmelová
  - ♣ ribes rosso – rybíz červený
  - ♣ salice rosso – vrba nachová
  - ♣ scimmia urlatrice rossa – vřešťan rezavý
  - ♣ scoiattolo rosso europeo (comune) – veverka obecná
  - ♣ scoiattolo rosso americano – čikarí červený
  - ♣ tonno rosso – tuňák obecný
  - ♣ vari rosso – vari červený
  - ♣ volpe rossa – liška obecná
-
- ♣ cacatua rosa – kakadu růžový/kakadu inka
  - ♣ fenicottero rosa – plameňák růžový
-
- ♣ riccio viola (riccio femmina) – ježovka dlouhoostná
-
- ♣ balenottera azzurra – plejtvák obrovský
  - ♣ dendrobate azzurro – pralesnička azurová
  - ♣ gatto blu di Russia – ruská modrá kočka
  - ♣ gazza azzurra beccarosso – kraska červenozobá
  - ♣ irena dorsoazzurro – irena tyrkysová
  - ♣ molva azzurra – mník mořský
  - ♣ quaglia azzurra – křepel šupinkatý
  - ♣ squalo azzurro – žralok modrý
  - ♣ uccello azzurro orientale (azzurino orientale) – salašník modrý
  - ♣ anubi o babbuino verde – pavián anubi
  - ♣ cavalletta verde – kobylka zelená
  - ♣ chiocciola verde dell'isola di Manus - **Papustyla pulcherrima** (nemá český název)
  - ♣ cimice verde – nezara viridula (nemá český název)
  - ♣ clorofane verde – květomil černohlavý

- ✧ foraggio verde – píce zelená
- ✧ gazza verde – kraska zelenavá
- ✧ ghiandaia verde – sojka inka
- ✧ lucertola verde – ještěrka zelená
- ✧ martin pescatore verde – ledňáček říční
- ✧ menta verde – máta klasnatá
- ✧ mosca verde – bzučivka zelená
- ✧ picchio verde – žluna zelená
- ✧ pitone verde – krajta zelená
- ✧ rana verde maggiore – skokan skřehotavý
- ✧ tartaruga verde – kareta obrovská

- ✧ damigella bruna – sapín bojovný
- ✧ merluzzetto bruno – treska světlá
- ✧ nibbio bruno – luňák hnědý
- ✧ orso bruno – medvěd hnědý
- ✧ tignosa bruna – muchomůrka tygrovaná

- ✧ cornacchia grigia – vrána šedá
- ✧ gamberetto grigio – garnát obecný
- ✧ lupo grigio – vlk obecný
- ✧ muffa grigia – šedá plíseň
- ✧ orso grigio – medvěd grizzly
- ✧ pernice grigia – koroptev polní
- ✧ rondone arboricolo dal groppone grigio – klecho chocholatý
- ✧ tignola grigia della farina – zavíječ moučný
- ✧ volpe grigia – liška šedá

- ✧ alno nero – krušina olšová
- ✧ antilope nera – antilopa vraná
- ✧ balena nera – velryba černá
- ✧ caimano nero – kajman černý
- ✧ carpino nero – habrovec habrolistý
- ✧ cavolo nero – kadeřávek
- ✧ cicogna nera – čáp černý

- ♣ cobra dal collo nero – kobra černokrká
- ♣ corallo nero – sasankovec Savagliův
- ♣ cumino nero – černucha setá
- ♣ drongo nero – drongo černý
- ♣ gelso nero – morušovník černý
- ♣ germano nero – kachna temná/ lyska černá
- ♣ mamba nero – mamba černá
- ♣ marlin nero – marlin modrý
- ♣ marrubio nero – jablečník obecný
- ♣ mirtillo nero – brusnice borůvka
- ♣ orso nero americano (baribal) – medvěd baribal
- ♣ pantera nera – černý panter
- ♣ pepe nero – pepř černý
- ♣ pesce pagliaccio nero – klaun Clarkův
- ♣ picchio nero – datel černý
- ♣ pioppo nero – topol černý
- ♣ porcino nero – hřib bronzový
- ♣ ribes nero – černý rybíz
- ♣ rinoceronte nero – nosorožec dvourohý
- ♣ rognà nera – rakovinec bramborový
- ♣ scorfano nero – ropušnice skvrnitá
- ♣ spino nero – trnka obecná
- ♣ tartufo nero – lanýž černovýtrusý
- ♣ vedova nera – černá vdova
- ♣ vite nera – tamus obecný

U některých biologických názvů se český a italský název zcela shodují. Např.:

cicogna nera – čáp černý

cicogna bianca – čáp bílý

pioppo nero – topol černý

pioppo bianco – topol bílý

ribes nero – černý rybíz

ribes rosso – červený rybíz

gelso bianco – morušovník bílý

gelso nero – morušovník černý

squalo bianco – žralok bílý

squalo azzurro – žralok modrý

Některá označení se shodují v rodovém jméně, část označená barvou se ovšem může lišit:

orso bruno – medvěd hnědý

orso grigio – medvěd grizzly

orso bianco – medvěd lední

orso nero – medvěd baribal

porcino nero – hřib bronzový

porcino giallo – hřib přívěskatý

porcino rosso – hřib borový

rinoceronte nero – nosorožec dvourohý

rinoceronte bianco – nosorožec tuponosý

tartufo bianco – lanýž piemontský

tartufo nero – lanýž černovýtrusý

tonno bianco – tuňák křídlatý

tonno rosso – tuňák obecný

V dalších případech italské názvy odliší pouze barevné označení v druhovém jméně, naproti tomu v češtině se liší i jméno rodové.

Nastat může i případ, že italské označení má stejné rodové, ale lišící se druhové jméno dané barvou, zatímco jeho český ekvivalent má různé rodové jméno, ale s italským názvem se shoduje druhové jméno – barevné označení (ta budou označena kurzívou):

abete bianco – jedle bělokorá

abete rosso – smrk ztepilý

spino bianco – hloh jednosemenný

spino nero – trnka obecná

corallo rosso – korál červený

corallo nero – sasankovec Savagliův

scoiattolo rosso europeo – veverka obecná

scoiattolo rosso americano – čikarí červený

pernice rossa – orebice rudá

pernice bianca – bělokur horský

pernice grigia – koroptev polní

mosca verde – bzučivka zelená

mosca gialla – výkalnice hnojní

picchio nero – datel černý

picchio verde – žluna zelená

picchio rosso minore – strakapoud malý

picchio rosso maggiore – strakapoud velký

b) IDIOMATICKÁ SPOJENÍ

- ♣ carbone bianco – bílé uhlí
- ♣ pane bianco – bílý chléb
- ♣ vino bianco – bílé víno
- ♣ rumore bianco – vše, co je slyšitelné (návaznost na to, že bílé světlo obsahuje všechny frekvence, které jsou vidět lidským okem)
- ♣ arma bianca – bílá armáda
- ♣ calor bianco – rozpálený doběla
- ♣ bandiera bianca – bílá vlajka
- ♣ colletto bianco – bílý límeček

- ✧ globulo bianco – bílá krvinka
- ✧ libro bianco – bílá kniha (viz níže)
- ✧ omicidio bianco/morte bianca – bílá smrt
- ✧ lupara bianca – vražda způsobená mafií přičemž tělo oběti není nikdy nalezeno
- ✧ sciopero bianco – stávka, při které pracovníci něco odmítají, ale nepřestávají pracovat
- ✧ vedovo bianco – v češtině „slaměný vdovec“ - muž, jehož žena na krátkou dobu odjela
- ✧ bastone bianco – bílá slepecká hůl
- ✧ bianco intimo – spodní prádlo
- ✧ settimana bianca – týden na horách
- ✧ mosca bianca – rarita (bílá moucha)
- ✧ terrore bianco – bílý teror – 1.se odehrál ve Francii po revoluci (1794), druhý tamtéž po definitivním pádu Napoleona Bonaparte (1815)
- ✧ spazio bianco – prázdné/bílé místo, něco, co žádá doplnění; rovněž jde o časopis online, který informuje o komiksech; také film z roku 2009 režisérky Comencini a první román autorky Valerie Parrella
- ✧ pezzi bianchi – bílé šachové figurky
- ✧ pelle bianca – bílá pleť (viz níže)
- ✧ fumata bianca – bílý kouř při konkláve
- ✧ stella bianca – typ hvězdného tělesa
- ✧ ghisa bianca – bílá litina
- ✧ magia bianca – bílá magie
- ✧ nube bianca - mlha
- ✧ scheda bianca – bílá tabule (nepopsaná)
- ✧ vetriolo bianco – bílý vitriol
- ✧ voce bianca – hlas dětí, u kterých ještě neproběhla mutace (zhruba do 13let života)

Bílá barva i v idiomatických spojeních často značí čistotu (bianco intimo, colletto bianco, voce bianca, magia bianca, scheda bianca, spazio bianco), také vysokou teplotu (stella bianca, calor bianco), něco mající světlejší barvu oproti něčemu stejného druhu (pane bianco, carbone bianco, vino bianco, ghisa bianca).

- ✧ cartellino giallo – žlutá karta
- ✧ allarme giallo – žlutý alarm
- ✧ bollino giallo – žluté označení (viz níže)
- ✧ casco giallo – žlutá helma

- ♣ morbo giallo - žloutenka
- ♣ oro giallo – žluté zlato
- ♣ pane giallo – žlutý chléb (viz níže)
- ♣ farina gialla – kukuřičná mouka
- ♣ fumata gialla – žlutý kouř
- ♣ bandiera gialla – žlutá vlajka
- ♣ cera gialla – včelí vosk
- ♣ pelle gialla – žlutá pleť (mongoloidní rasa)
- ♣ pagine gialle - „Zlaté stránky“
- ♣ razza gialla – mongoloidní rasa (viz pelle gialla)
- ♣ letteratura gialla – policejní romány
- ♣ giallo dell' uovo - žloutek
- ♣ stella gialla – typ hvězdného tělesa
- ♣ maglia gialla – žlutý trikot
- ♣ stampa gialla – žlutá žurnalistika
- ♣ luce gialla – žluté/oranžové světlo na semaforu
- ♣ Mar Giallo – Žluté moře

Žlutá barva často značí mezistupeň mezi dalšími barvami (luce gialla, fumata gialla, bollino giallo, cartellino giallo), také se označení giallo používá pro detektivní literaturu nebo pro něco, co má být dobře viditelné (maglia gialla, stampa gialla, pagine gialle)

- ♣ allarme arancione – oranžový alarm
- ♣ stella arancione – typ hvězdného tělesa

- ♣ allarme rosso – červený alarm
- ♣ bandiera rossa – červená vlajka
- ♣ basco rosso – červený baret
- ♣ bollino rosso – červené televizní označení (viz níže)
- ♣ cartellino rosso – červená karta
- ♣ occhio rosso – zarudlé oko od pláče
- ♣ filo rosso – červená nit osudu – jednotící prvek, návaznost děje, něco, co se odehrává stále dokola
- ♣ telefono rosso – červená linka pro budoucí matky v nouzi
- ♣ globulo rosso – červená krvinka
- ♣ libretto rosso – kniha citací Mao Ce-tunga

- ✧ mercurio rosso – chemická sloučenina využívající se jako komponent jaderných bomb
- ✧ oro rosso – červené zlato
- ✧ camicia rossa – symbol Garibaldiho stoupenců (viz níže)
- ✧ a luce rosso – pornografické filmy
- ✧ capelli rossi – rusé/zrzavé vlasy
- ✧ stella rossa – hvězdné těleso
- ✧ pelle rossa – označení pro původní obyvatelé Ameriky
- ✧ clausola rossa – klauzule týkající se půjčky
- ✧ debito rosso – dluh
- ✧ rosso d'uovo – stejně jako giallo d'uovo - žloutek
- ✧ tappeto rosso – červený koberec
- ✧ calor rosso – vysoká teplota
- ✧ disco rosso – červený terčik
- ✧ vino rosso – červené víno
- ✧ birra rossa – speciální typ irského piva tmavé barvy
- ✧ linea rossa – totéž jako telefono rosso; také film v češtině známý jako Tenká červená linie z roku 1998
- ✧ mozzetta rossa – plášť typický pro vysoké představitele katolické církve
- ✧ croce rossa – červený kříž – mezinárodní humanitární hnutí
- ✧ pista rossa – červená sjezdovka
- ✧ Mar Rosso – Rudé moře

Červená je barvou nebezpečí a zákazů (pista rossa, disco rosso, cartellino rosso, bollino rosso), zároveň také barvou, která má být výrazná a nepřehlédnutelná.

- ✧ maglia rosa – růžový trikot (viz níže)
- ✧ cronaca rosa – část novin (viz níže)
- ✧ film rosa – romantický film
- ✧ fiocco rosa – růžová mašle, symbol prevence proti rakovině prsu; rovněž symbol narození holčičky
- ✧ oro rosa – růžové zlato
- ✧ stampa rosa – typ časopisu
- ✧ letteratura rosa – červená knihovna
- ✧ telefono rosa – bezplatná telefonní linka (viz níže)
- ✧ valanga rosa – italské skialpinistky

- ✧ vetriolo rosa – růžový vitriol

Růžová je barvou ženskosti (fiocco rosa, valanga rosa, stampa rosa) a romantiky (cronaca rosa, film rosa, letteratura rosa)

- ✧ auto blu – automobily, které jsou užívány politiky nebo jinými vysokými představiteli státu; označení vzniklo od modré barvy majáčeků, jemiž jsou tato auta vybavena nebo častou tmavě modrou barvou karoserie
- ✧ allarme blu – modrý alarm
- ✧ bandiera blu – modrá vlajka
- ✧ basco blu – modrý baret
- ✧ bollino blu – modrá certifikace (viz níže)
- ✧ casco blu – modrá helma
- ✧ colletto blu – modrý límeček (viz níže)
- ✧ formaggio blu – sýr s modrou plísní
- ✧ pista blu – modrá sjezdovka
- ✧ modulo blu – jinak také modulo CID/CAI připouští pojištěnci náhradu odškodného
- ✧ morbo blu – vrozená srdeční vada
- ✧ morte blu – modrá smrt; chybové hlášení Microsoft Windows – modrá obrazovka
- ✧ oro blu – modré zlato
- ✧ parco blu – mořský park
- ✧ pillola blu – modrá pilulka - viagra
- ✧ sangue blu – modrá krev, označení aristokracie, která se v jisté době vyznačovala velmi bledou pletí, jelikož nemusela pracovat na slunci, a na této bledé pleti byly zřetelné modré žíly
- ✧ scettico blu – velmi skeptický
- ✧ settimana blu – týden u moře
- ✧ tuta blu – modrá kombinéza (viz níže)
- ✧ telefono blu – modrá linka
- ✧ uomo blu – člověk trpící argyrií (viz níže)
- ✧ zona blu – modrá zóna

Modrá barva nemá specifikum tak jasné jako ostatní barvy, lze zde vypožorovat pouze souvislost s mořem (settimana blu, parco blu)

- ✧ pane nero – tmavý chléb
- ✧ scatola nera – černá skříňka, umisťována především do letadel, aby se do ní zaznamenávaly parametry letu – paradoxně nebývá černé barvy, ale naopak nějaké výrazné, aby byla dobře dohledatelná v případě nehody
- ✧ occhio nero - monokl
- ✧ magia nera – černá magie
- ✧ cronaca nera – informace o tragických událostech
- ✧ nube nera - kouř
- ✧ commedia nera – komedie s tragickými prvky
- ✧ gatto nero – černá kočka, symbol neštěstí
- ✧ uomo nero – strašidlo (viz níže)
- ✧ anima nera – černá duše, člověk, který má černé myšlenky, nemá soucit
- ✧ fumata nera – černý kouř (viz níže)
- ✧ luce nera – UV lampa (viz níže)
- ✧ mano nera – organizace, která na začátku 20.století prováděla v italských komunitách v USA vymahačství
- ✧ Messa nera – černá mše, uctívání Satana
- ✧ onda nera – ropná skvrna
- ✧ palla nera – černá koule, v kulečnickových disciplínách nejdůležitější
- ✧ pece nera - kolomaz
- ✧ polvere nera – střelný prach
- ✧ terra nera – černozem, nejúrodnější půdní typ, nejvíce se vyskytující v oblasti Velkých jezer a na Ukrajině (obilnice Evropy)
- ✧ borsa nera – viz mercato nero
- ✧ fondi neri – fond, který je skryt oficiálnímu účetnictví
- ✧ caffè nero – káva bez mléka
- ✧ uva nera – černé hrozny-hodně tmavě červené, do modra
- ✧ pista nera – černá sjezdovka
- ✧ vino nero – hodně tmavě červené víno (v ČJ označováno jako modré)
- ✧ oro nero – ropa, černé zlato
- ✧ occhiali neri – brýle proti slunci
- ✧ notte nera – hodně tmavá noc, často při novu
- ✧ bandiera nera – černá vlajka
- ✧ vomito nero – zvracení s krví, častý příznak infekční žloutenky
- ✧ letteratura nera - „Noir“ literatura

- ♣ basco nero – černý baret
- ♣ borsaro nero – ten, kdo provozuje černý obchod
- ♣ buco nero – černá díra
- ♣ burro nero – typ salsy z rozpuštěného másla, které se zahřívá, dokud nedostane tmavší barvu
- ♣ carattere nero – černý charakter, člověk s temnou povahou
- ♣ contabilità nera – nelegální úpravy účetnictví
- ♣ continente nero – Afrika, podle tmavé pleti tamních obyvatel; stejně zobrazována i v olympijských kruzích
- ♣ corpo nero – černá hmota
- ♣ fumo nero – tmavý kouř asociovaný s hořením ropy
- ♣ Giovedì nero – černý čtvrtek 24.10.1929 krach na newyorské burze; stejnojmenný název filmu z roku 1998 režiséra Skipa Woodse
- ♣ lavoro nero – práce načerno, nelegální nebo bez smlouvy
- ♣ libro nero – v ČJ černá listina
- ♣ mercato nero – černý trh
- ♣ papa nero – nejvyšší představitel Jezuitů
- ♣ pepe nero – černý pepř
- ♣ punto nero – komedon, černá tečka na kůži
- ♣ pelle nera – tmavá pleť, negroidní rasa
- ♣ pozzo nero – odpadní jímka
- ♣ vestito nero – odkazuje na smuteční událost
- ♣ brigate nere – polovojsenský oddíl RSI – Italské sociální republiky známé též jako Salò
- ♣ governo nero – fašistická vláda v Itálii
- ♣ carbone nero - černé uhlí
- ♣ camicia nera – černá košile, symbol sympatizantů s fašismem
- ♣ aristocrazia nera – vysoce postavení církevní hodnostáři
- ♣ giorno nero – černý den, smutný, negativní
- ♣ umorismo nero – černý humor, drsný, sarkastický
- ♣ bestia nera – člověk nebo věc, o němž jen zmínka vzbuzuje strach nebo hněv
- ♣ pecora nera – černá ovce
- ♣ nero animale – živočišné uhlí
- ♣ nero di seppia – černá tekutina, kterou produkují sépie
- ♣ pezzi neri – černé šachové figurky
- ♣ Mar Nero – Černé moře

Černá je barvou nelegálního (mercato nero, lavoro nero, borsaro nero, fondi neri, borsa nera, contabilità nera, mano nera), pesimismu a negativity (bestia nera, pecora nera, umorismo nero, giorno nero, vestito nero, Giovedì nero, carattere nero, giorno nero), tmavých věcí v opaku k podobným světlejším (uva nera, vino nero), fašismu (governo nero, camicia nera, brigate nere), druhé strany něčeho běžného (Messa nera, aristocrazia nera, papa nero).

- ♣ anni verdi - mládí
- ♣ tappeto verde – zelený potah např. na kulečnickovém stole; hromadné označení pro hazardní hry
- ♣ giardino verde – zahrada v anglickém stylu
- ♣ luce verde – zelené světlo na semaforu
- ♣ numero/telefono verde – zelená bezplatná linka
- ♣ Onda verde – zelená vlna, informace o dopravní situaci, nehodách
- ♣ allarme verde – zelený alarm
- ♣ bandiera verde – zelená vlajka
- ♣ basco verde - zelený baret
- ♣ benzina verde – nejvíce užívaný benzín v Evropě a USA - bezolovnatý
- ♣ berretti verdi - „Zelené barety“, název pro některé speciální jednotky armády USA
- ♣ biglietto verde – v ekonomickém slangu
- ♣ bollino verde – televizní značka přístupnosti filmů
- ♣ Capo verde - Kapverdy
- ♣ caffè verde – zelená káva, v současnosti hit na hubnutí – nepražená káva
- ♣ salsa verde – pálivá zelená omáčka
- ♣ camicia verde – zelená košile
- ♣ carta verde – zelená karta, která potvrzuje, že automobil je pojištěn proti škodám; také může jít o doklad, který vydávají italské dráhy pro mladé – slevový kupon
- ♣ clausola verde – bankovníctví (viz níže)
- ♣ disco verde – volná cesta (železniční značení)
- ♣ insalata verde – salát pouze z listové zeleniny (často zelené barvy)
- ♣ lira verde – možnost převést na liry ceny zemědělských produktů vyjádřené v ECU (Evropské měnové jednotce)
- ♣ oro verde – zelené zlato
- ♣ raggio verde – zelený záblesk – optický jev především v letních měsících, kdy slunce zapadá a je těsně nad horizontem, vytvoří se kolem něj modro-zelená záře
- ♣ rivoluzione verde – zelená revoluce, proces modernizace

- ✧ settimana verde – týden na venkově
- ✧ tavolo verde – stůl na hazardní hry
- ✧ vetriolo verde – zelený vitriol
- ✧ zona verde – zelená zóna, veřejná zeleň

Zelená symbolizuje v idiomatech často spojení s přírodou (zona verde, settimana verde, giardino verde nebo také benzina verde), povolení (disco verde, carta verde, bollino verde, luce verde), rovněž také spojení s ekologickým hnutím (lira verde), objevují se zde také pojmenování pro hazard (tavolo verde, tappeto verde)

- ✧ principe azzurro – ideální princ v pohádkách
- ✧ valanga azzurra – italští skialpinisté
- ✧ settimana azzurra – týden u moře
- ✧ pesce azzurro – skupina ryb, často malé hmotnosti – sardinka, hering, sardel, sled'...
- ✧ calciatore azzurro – italské fotbalista
- ✧ squadra azzurra – italský fotbalový tým
- ✧ il basket azzurro – italský basketbalový tým
- ✧ fiocco azzurro – modrá mašle, symbol narození syna
- ✧ telefono azzurro – telefonní linka pro ochranu menšin
- ✧ vetriolo azzurro – modrý vitriol
- ✧ undici azzurro – italská fotbalová reprezentace
- ✧ arma azzurra – italské letectvo
- ✧ camicia azzurra – modrá košile
- ✧ maglia azzurra – dres reprezentanta Itálie
- ✧ stella azzurra – typ hvězdného tělesa

Azzurro tedy světle modrá je především barvou italských sportovců (maglia azzurra, undici azzurro, il basket azzurro, squadra azzurra, calciatore azzurro), barva mužského protějšku k růžové ženské (valanga azzurra, fiocco azzurro)

- ✧ vita grigia – nudný život, bezbarvý
- ✧ uomo grigio – legenda především ve Skotsku (Fogman) – šedý muž objevující se v mlze
- ✧ umore grigio – neveselý, sarkastický humor
- ✧ zona grigia – šedá zóna
- ✧ letteratura grigia - oběžníky
- ✧ ambra grigia – ambra, voskovitá hmota tvořící se v těle vorvaně, používá se v parfumerii a

potravinářství

- ✧ giornata grigia – šedý zatažený pesimistický den
- ✧ eminenza grigia – šedá eminence, ten, kdo stojí ve stínu a hýbe nitkami
- ✧ ghisa grigia – šedá litina (viz níže)
- ✧ materia grigia – šedá hmota, totéž co sostanza grigia
- ✧ sostanza grigia – šedá hmota, část CNS savců
- ✧ terra grigia – podzol, typická půda subarktického pásu

Šedá má poměrně jasnou specifikaci v idiomatických spojeních, jedná se o věci neustále se opakující, stereotypní, nudné nebo nejasné (letteratura grigia, eminenza grigia, giornata grigia, vita grigia..)

- ✧ camicia marrone – hnědá košile
- ✧ toga marrone – oblek ve dnech smutku
- ✧ carbone marrone – hnědé uhlí

- ✧ mozzetta viola – krátký pláštík typický pro vysoké představitele církve

JÍDLO

pane bianco – světlý/bílý chléb

pane giallo – chléb z kukuřičné a žitné mouky

pane nero – tmavý/celozrnný chléb

insalata verde – míchaný salát z listové zeleniny

salsa verde – typická pálivá výrazná omáčka

formaggio blu – sýr s modrou plísní

vino bianco – bílé víno

vino rosso – červené víno

vino nero – označení pro velmi tmavé červené víno

Pinot Grigio – Rulandské šedé

Pinot Nero – Rulandské modré

Nero d'Avola

Rosso Piceno

Rosso Montalcino

- u všech označení s velkým písmenem na začátku jde o značku či název některého konkrétního vína

caffé nero – černá káva - káva bez cukru a jiných dochucovadel

caffé verde – zelená káva – moderní prostředek na hubnutí využívající kávová zrna ještě před pražením

VOJENSTVÍ A ÚŘEDNÍ TERMÍNY

arma bianca – armáda používající bodné, sečné zbraně, kovové – název pochází od barvy, kterou odrážely kovové konce zbraní ve slunci

arma azzurra – Aeronautica militare; označení pro italské vojenské letectvo

bandiera bianca – mírová vlajka, vlajka toho, kdo se vzdává

bandiera gialla – označení nebezpečí v podobě infekčních chorob na lodní palubě

bandiera rossa – znak socialistických a komunisticky smýšlejících hnutí

bandiera blu – FEE - nadace pro enviromentální vzdělávání

bandiera verde – v Itálii symbol pro vše, co se točí kolem zemědělství a životního prostředí

bandiera nera – vlajka anarchistických hnutí

colletto bianco – bílý límeček; označení pro zaměstnance s bílými košilemi (pracující v kanceláři)

colletto blu – modrý límeček; naopak označení pro manuálně pracující

tuta blu – modrá kombinéza; symbolické označení pro manuální a technické pracovníky, pro něž je tento pracovní oděv typický

telefono rosso – telefonní bezplatná linka zřízená pro nastávající a čerstvé matky; rovněž přímá linka mezi Bílým domem a Kremlem

telefono rosa – telefonní linka pomáhající ženám, které jsou obětmi domácího násilí

telefono verde – telefonní linka pro pomoc, podporu a hlavně prevenci HIV

telefono blu – telefonní linka aktivní 24 hodin denně – SOS pomoc

telefono azzurro – telefonní linka pro ochranu menšin

bollino blu – certifikace vozidla, že prošlo kontrolou

bollino rosso –televizní značka pro filmy nevhodné pro děti

bollino giallo – televizní značka pro filmy, které mohou vidět děti, ale jen v přítomnosti dospělého

bollino verde – televizní značka pro filmy volně přístupné

LITERATURA

libro bianco – bílá kniha – označení pro dokument, který nastiňuje řešení problémů dané kauzy

libro nero – seznam vinných (v Čj – černá listina) nebo podezřelých; během francouzské revoluce seznam odsouzených k popravě gilotinou

libretto rosso – citace z díla Mao Ce-tunga; v češtině známá jako Rudá knížka díky barvě obálky

letteratura nera – romány známé také pod pojmem Noir – z temného prostředí, často zločinecká tematika

letteratura gialla – literatura obsahující policejní tematiku, detektivní žánr

letteratura rosa – podobně jako v češtině červená knihovna – literatura s milostnou tematikou

letteratura grigia – tisk, který je určen k jednorázovému použití a oběhu – např. katalogy

stampa gialla – v českém jazyce označováno jako žlutá žurnalistika – bulvární nebo nepříliš etické novinářské postupy

stampa rosa – žánr časopisů určený především ženám

cronaca rosa – část novin, která informuje o osobním životě celebrit, bulvár

cronaca nera – černá kronika, část novin, ve které jsou sepsány tragické události

LIDÉ

pelle bianca – bílá plet', „běloši“; synekdocha pro europoidní rasu lidí, jejichž světlá plet' je nazývána bílou

pelle gialla – žlutá plet'; opět označení pro rasu – mongoloidní, která se vyznačuje kromě jiných parametrů stavby těla a obličeje hlavně odlišnou barvou pleti

pelle rossa – „rudokožci“, odnož mongoloidní rasy, původní obyvatelé amerického kontinentu

pelle nera – „černoši“, negroidní rasa

uomo blu – člověk trpící nemocí nazývanou argyrie – ukládání solí stříbra pod kůži způsobuje modravo-šedé zbarvení kůže

uomo nero – strašidlo, bubák nebo také dětská hra Černý Petr

uomo grigio – nezajímavý člověk

occhio rosso – následek pláče

occhio nero – monokl, pohmožděnina pod okem

settimana bianca – týden na horách strávený především zimními sporty

settimana azzurra – týden u moře

settimana blu – týden u moře (synonymum k výše zmíněnému)

settimana verde – týden strávený na venkově nebo na horách, ale v letním období

- u všech těchto označení se jedná o týden strávený někde (kde, to je zde označeno barvou)

PŘÍRODNÍ VĚDY

fumata bianca – kouř, který při konkláve symbolizuje, že sbor kardinálů zvolil nového papeže

fumata nera – opačný případ než předchozí – symbolizuje neúspěch při volbě papeže

fumata gialla – zkušební kouř před začátkem papežské volby

stella bianca – hvězda typu A hlavní posloupnosti, hvězdy se silnou vodíkovou vrstvou – patří mezi ně Sirius nebo Vega. Rovněž jde o název firmy vyrábějící náradí a firmy produkující sýry.

stella gialla – hvězda typu G; typickým příkladem je Slunce. Rovněž je tímto termínem označována židovská Davidova hvězda

stella arancione – hvězda typu K; patří sem Alfa Centauri B

stella rossa – hvězda typu M, je většinou malá a relativně chladná; příkladem je Gliese 581
Brigata Par

stella blu – hvězda typu O, je poměrně vzácná, čítá asi 20 000 těles; patří sem Sigma Orionis

stella azzurra – basketbalový tým Říma

terra nera - černozem

terra grigia - podzol

nube bianca – mlha (kapalné částice uzavřené ve vzduchu)

nube nera – kouř (pevné částice ve vzduchu)

calor bianco – hodně vysoká teplota (podle kovu, který se rozpálí do běla)

calor rosso – vysoká teplota (rovněž podle barvy kovu po zahřátí), ne tak vysoká jako předchozí

vetriolo bianco – bílý vitriol, chemicky známý jako síran zinečnatý ZnSO_4 , známý též jako bílá skalice

vetriolo rosa – síran manganatý MnSO_4 , manganatý skalice

vetriolo verde – síran železnatý FeSO_4 , zelená skalice nebo také zelený vitriol

vetriolo azzurro – síran měďnatý CuSO_4 , modrá skalice nebo modrý vitriol

globulo bianco – bílá krvinka

globulo rosso – červená krvinka

morbo giallo – virová hepatitida, známá jako infekční žloutenka – zánětlivé onemocnění jater
projevující se mimo jiné nažloutlou barvou pokožky a očních bělem

morbo blu – vrozená srdeční vada

ghisa bianca – bílá litina = v podstatě odlité surové železo

ghisa grigia – šedá litina = litina s lupínkovým grafitem

– zde jde o doslovný překlad, tyto termíny se užívají mezinárodně

oro rosso – slitina zlata, stříbra a mědi, přičemž barva napovídá, že měď je zde více zastoupena než u jiných slitin

oro blu – slitina zlata a železa, které zde vytváří charakteristickou namodralou barvu

oro bianco – slitina zlata a stříbra

oro verde – slitina zlata, kde samotné zlato tvoří 75% a zbylých 25% je rovnoměrně rozděleno pro stříbro a měď

oro giallo – nejčastěji užívaný typ zlaté slitiny (zlato, stříbro, měď)

oro rosa – rovněž slitina zlata, stříbra a mědi

oro nero – mezinárodní označení pro ropu

carbone bianco – bílé dřevěné uhlí

carbone nero – černé uhlí

carbone marrone – hnědé uhlí

nero animale – živočišné uhlí

Mar Rosso – Žluté moře

Mar Giallo – Rudé moře

Capo verde – Kapverdy

Mar Nero – Černé moře

cartellino giallo – žlutá karta; ve fotbalové terminologii symbolizuje trest za vážnější přestupek

cartellino rosso – červená karta; ve fotbalové terminologii symbolizuje trest vyloučení hráče do konce utkání

allarme giallo – vysoké nebezpečí

allarme rosso – velmi vysoké nebezpečí

allarme blu – nízké nebezpečí

allarme arancione – v meteorologických mapách označuje středně vysoký výskyt

allarme rosso – v meteorologických mapách označuje vysoký výskyt

allarme verde – v meteorologických mapách označuje malý výskyt

magia bianca – tzv. bílá magie je ezoterickou praktikou, jejíž cílem je porozumět síle přírody a jejím zákonům v rámci poznání, udržení zdraví a využití přírodních sil k vlastnímu prospěchu

magia nera – tzv. černá magie se považuje za schopnost čarodějnic nebo kouzelníků přesáhnout síly přírody, spojit se s ďábelskými silami a využít tyto síly jako mocnou zbraň

pezzi bianchi – šachové figurky; symbol pro to, že vždy začínají hru

pezzi neri – šachové figurky černé

disco rosso – červený terčík používaný u železnic jako symbol, aby vlak neprojížděl

disco verde – zelený terčík využívaný železnicemi – značí, že cesta je volná

luce gialla

luce rossa

luce verde

- tato tři označení patří nedělitelně k sobě – jde o barvy na semaforu

luce nera - tímto označením také v italštině nazýváme tzv. Woodovu lampu (lampada di Wood)

jinak také označovanou jako UV lampu

basco rosso - Squadrone eliportato cacciatori "Calabria" - typický červený baret je symbolem pro tuto část karabiniérů

basco nero – černý baret s červenou hvězdou proslavil Ernesto Che Guevara

basco blu – lidové označení pro oddělení státní policie, které se zabývá prevencí zločinu - Reparto prevenzione antibanditismo

basco verde – symbol finanční stráže (Guardia di Finanza)

camicia rossa – červená košile byla distinktivním znakem lidové armády Giuseppe Garibaldiho
camicia nera – černá košile je spojována s fašistickým hnutím – šlo o symbol ozbrojené milice
camicia marrone – hnědá košile, symbol pro národně-sociální hnutí v Německu
camicia azzurra – modrá košile nošena italskými nacionalisty po 1.světové válce
camicia verde – zelená košile radikálů organizace Lega Nord

maglia rosa – růžový trikot je oblek pro leadera cyklistické soutěže Giro d'Italia
maglia azzurra – modré oblečení je typické pro reprezentanty Itálie v mnoha disciplínách a sportech
maglia gialla – žlutý trikot pro leadera Tour de France

clausola rossa – klauzule dovolující příjemci vyinkasovat část sumy dříve
clausola verde – stejně jako předchozí klauzule i tato dovoluje příjemci inkasovat sumu dříve, ale za jiných podmínek daných bankou

tappeto rosso – červený koberec, spojení často používané samostatně jako symbol významných společenských akcí (Ten oblek se bude skvěle výjimat na červeném koberci.)
tappeto verde – souhrnné označení pro hazardní hry, jejichž hrací plochy jsou často pokryty právě zelenou látkou

mozzetta rossa – krátký plášť typický pro církevní hodnostáře – červený pak přímo pro papeže a kardinály
mozzetta viola - krátký plášť typický pro církevní hodnostáře – fialový pro biskupy

pista rossa – červená sjezdovka (obtížnější)
pista blu – modrá sjezdovka (snadná, pro začínající lyžaře)
pista nera – černá sjezdovka (prudká, obtížná)

fiocco rosa – růžová mašle, symbol narození holčičky (rovněž symbol prevence rakoviny prsu)
fiocco azzurro – modrá mašle, symbol narození chlapečka

valanga rosa – skialpinistky národního italského týmu
valanga azzurra – skialpinisté národního italského týmu

morte blu – modrá smrt
morte bianca – lidové označení pro Syndrom náhlého úmrtí kojenců; rovněž označení pro smrtelnou

událost, ke které došlo během pracovního procesu; může jít také o označení náhlých úmrtí, která přicházejí ve velkém množství v oblasti sněhu a ledu kvůli nedostatku kyslíku, hypotermii, dehydrataci a extrémnímu vyčerpání

zona blu – placená parkovací zóna

zona verde – zelená zóna, veřejná zeleň bez aut

zona grigia – novinářský termín pro nejasnou hranici mezi legálním a nelegálním

onda nera – rozsáhlá ropná skvrna na moři po havárii tankeru

onda verde – zelená vlna, používá se i v ČR – zpravodajství pro motoristy o dopravní situaci

mosca bianca – rarita, stejně jako v češtině bílá vrána – lepší člen horšího společenství

pecora nera – opak předchozího spojení – černá ovce – rarita, ale v negativním slova smyslu

Mezi idiomatická spojení lze zařadit také názvy pohádkových postav: Cappuccetto Rosso (Červená karkulka), Biancaneve (Sněhurka). Barevná označení se pak vyskytují i v názvech dalších, většinou regionálních, italských pohádek: L'amore delle tre melagrane (Bianca come il latte, rossa come il sangue) – z oblasti Abruzzo, Erbabianca (Palermo), L'uomo verde d'algha (pohádka z oblasti Ligurie), L'uccel bei-verde (pohádka z oblasti Florencie).

c) IDIOMATICKÁ SPOJENÍ SE SLOVESEM

- ✧ essere in rosso – ekonomika, být v červených číslech, tedy v minusu
- ✧ andare in rosso – přecherpat účet
- ✧ essere al verde – být na suchu, hovorovější než essere in rosso
- ✧ mangiare in bianco – jíst zdravě
- ✧ andare in bianco - zklamat
- ✧ passare con il rosso – přejít na červenou
- ✧ passare con il giallo – přejít na oranžovou
- ✧ passare con il verde – přejít na zelenou
- ✧ passare la notte in bianco – nespát, odvozeno od vojáků na stráž v táboře, kteří měli službu v bílé uniformě
- ✧ vestirsi in nero – držet smutek
- ✧ lavorare in nero – pracovat na černo
- ✧ avere una fifa blu – být vyděšený
- ✧ avere il sangue blu – mít modrou krev
- ✧ dare il disco verde – dát někomu zelenou (povolit něco)

- ✧ dare il disco rosso – zakázat
- ✧ far vedere nero per bianco – přimět někoho, aby věřil jedné věci namísto jiné
- ✧ far venire i capelli bianchi – obávat se (zešedivět strachy)
- ✧ non distinguere nero da bianco – nechápat (nerozlišovat černou od bílé)
- ✧ cambiare colore – měnit názor, přesvědčení nebo i politickou stranu
- ✧ un giorno dice bianco un giorno nero – neustále mění názor
- ✧ dipingere qualcosa a vivaci colori – vykreslit něco v živých barvách
- ✧ essere sul libro nero – být na černé listině
- ✧ viaggiare in nero – cestovat na černo
- ✧ avere il pollice verde – umět pěstovat
- ✧ mandare in bianco - odmítnout
- ✧ provare in bianco – zkusit něco na nečisto

Stejně jako italština, také češina používá v bankovníctví červenou barvu pro minusová čísla na účtu.

Co se přecházení týče, také čeština využívá spojení přejít na xxx. Jediným rozdílem je, že stejně jako u jiných spojení, italština nepoužívá oranžovou barvu, ale v tomto případě žlutou.

Stejný význam má také vestirsi in nero – obléct se do černé, tedy držet smutek; lavorare in nero – pracovat na černo – další znak černé jako nelegální, stejně jako viaggiare in nero – cestovat na černo. Se spojení avere il sangue blu jsme se setkali už u idiomatických spojení, je rovněž společné oběma jazykům.

Shodný význam můžeme pozorovat také u spojení dare il disco verde/rosso – dát někomu zelenou/červenou, tedy povolit/zakázat – to souvisí s již zmiňovaným přecházením na zelenou/červenou.

Jako shodné můžeme označit rovněž spojení esseru sul libro nero – být na černé listině.

VÝRAZY TVÁŘE A EMOCE

- ✧ diventare verde – být zelený závistí
- ✧ vedere tutto rosa – mít růžové brýle
- ✧ vedere tutto bianco – vidět optimisticky
- ✧ vedere tutto nero – vidět všechno černě (pesimisticky)
- ✧ vedere rosso - zuřit
- ✧ avere gli occhi rossi - plakat
- ✧ tingersi di rosso – začervenat se

- ✧ essere nero di rabbia – zrudnout vzteky
- ✧ essere verde di bile – zrudnout vzteky (*bile* - žluč, když se člověk rozčílí, trochu barvy žluči se mu dostane pod kůži na obličej a dostane žluto-zelenou barvu)
- ✧ essere giallo di rabbia – zrudnout vzteky
- ✧ bianco e rosso come una mela – mít zdravou barvu v obličej
- ✧ diventare rosso come un tacchino – zrudnout jako krocan
- ✧ essere giallo di paura – být bledý strachy
- ✧ essere giallo come un morto – být bledý jako smrt
- ✧ diventare bianco per la paura – zblednout strachy
- ✧ avere le labbra blu dal freddo – mít modré rty ze zimy

Italština stejně jako čeština používá u výrazů tváře a popis emocí hodně barev. Ukazuje se ale, že barvy se mohou, ale nemusí shodovat.

Shodu vidíme například ve spojeních *diventare verde* – být zelený závistí, *diventare bianco per la paura* – zblednout strachy, *vedere rosso* – zuřit, vidět rudě, *vedere tutto nero* – vidět všechno černě.

Naopak rozdílné použití je například u žluté barvy:

- ✧ essere giallo come un morto – být bledý jako smrt
- ✧ essere giallo di rabbia – zrudnout vzteky
- ✧ essere giallo di paura – být bledý strachy

Podobné je to pro vyjádření vzteku:

- ✧ essere giallo di rabbia
- ✧ vedere rosso
- ✧ essere nero di rabbia
- ✧ essere verde di bile

Lze tedy říct, že italština je ve vyjádření emocí pomocí barev nápaditější a vynalézavější než čeština, která každé emoci přisuzuje barvu právě jednu.

Vzteky – červená

Závist – zelená

Strach – bílá

d) PŘIROVNÁNÍ

V korpusu jsme vyhledali výsledky pro přirovnání obsahující barvu; vzor:

barva jako xxx / colore come xxx

Protože se přirovnání často aplikují na skutečnosti, které jsou obecně dobře známé (přirovnáváme pro lepší představu, v tomto případě barvy), některá označení se opakují v obou zkoumaných jazycích

- ♣ bianco come la neve
- ♣ bianco come il latte
- ♣ bianco come un cencio
- ♣ bianco come un lenzuolo
- ♣ bianco come il gesso
- ♣ bianco come una colomba
- ♣ bianco come un straccio
- ♣ bianco come una nube
- ♣ bianco come una stella
- ♣ bianco come una corona

- ♣ bílý jako stěna
- ♣ bílý jako křída
- ♣ bílý jako sníh
- ♣ bílý jako papír
- ♣ bílý jako padlý sníh
- ♣ bílý jako tvaroh
- ♣ bílý jako kosti
- ♣ bílý jako čerstvý sníh
- ♣ bílý jako mořská pěna
- ♣ bílý jako mouka
- ♣ bílý jako mléko
- ♣ bílý jako lilie

U přirovnání pro bílou barvu nacházíme shodu *bianco come la neve/bílý jako sníh; bianco come il latte/bílý jako mléko; bianco come il gesso/bílý jako křída*.

- ♣ giallo come il miele
- ♣ giallo come una pergamena

- ✧ giallo come un girasole
- ✧ giallo come un falco
- ✧ giallo come la peste
- ✧ giallo come il sole
- ✧ žlutý jako žloutkové mýdlo
- ✧ žlutý jako žloutek
- ✧ žlutý jako čajové růže
- ✧ žlutý jako zralá pšenice
- ✧ žlutý jako z vosku
- ✧ žlutý jako topaz
- ✧ žlutý jako tenisák
- ✧ žlutý jako stará slonovina
- ✧ žlutý jako sláma
- ✧ žlutý jako slunečnice
- ✧ žlutý jako písek
- ✧ žlutý jako pyl
- ✧ žlutý jako pergamen
- ✧ žlutý jako máslo
- ✧ žlutý jako loňská tráva
- ✧ žlutý jako kukuřice
- ✧ žlutý jako kanárek

Pro žlutou barvu zde máme shodu *giallo come una pergamena/žlutý jako pergamen; giallo come un girasole/žlutý jako slunečnice*.

- ✧ arancione come pozze di fuoco
- ✧ oranžový jako medový jantar

Pro oranžovou barvu v korpusech neexistuje mnoho přirovnání, proto nelze pro tuto barvu nalézt shodu pro český a italský jazyk.

- ✧ rosso come un gambero
- ✧ rosso come il sangue
- ✧ rosso come il fuoco
- ✧ rosso come un tacchino

- ♣ rosso come il vino
- ♣ rosso come una rosa
- ♣ rosso come una fiamma
- ♣ rosso come un pomodoro
- ♣ rosso come un peperone
- ♣ rosso come un papavero

- ♣ červený jako mrkev
- ♣ červený jako růže
- ♣ červený jako řepa
- ♣ červený jako ředkvička
- ♣ červený jako vyzrálá paprika
- ♣ červený jako višň
- ♣ červený jako vařené hovězí
- ♣ červený jako tváře žen
- ♣ červený jako tepenná krev
- ♣ červená jako srdce
- ♣ červená jako světlo semaforu
- ♣ červený jako rajče
- ♣ červený jako sportovní auto
- ♣ červený jako rajské jablíčko

Červená barva je bohatá na odstíny, proto má také hodně přirovnávacích výrazů. Shodu lze najít ve spojeních *rosso come il sangue/červený jako tepenná krev*; *rosso come una rosa/červený jako růže*; *rosso come un pomodoro/červený jako rajské jablíčko*. Některá přirovnání související s červenou barvou jsou natolik používána, že je lze považovat za idiomata – *rosso come un tacchino*.

- ♣ blu come zaffiro
- ♣ blu come polvere di diamanti
- ♣ blu come piccoli fiori
- ♣ blu come la luna
- ♣ blu come il cielo
- ♣ blu come i mari

- ♣ azzurro come i mari
- ♣ azzurro come un cielo
- ♣ azzurro come la cicoria

- ♣ modrý jako švestka
- ♣ modrý jako pomněnky
- ♣ modrý jako nebe
- ♣ modrý jako leštěný safír
- ♣ modrý jako led
- ♣ modrý jako šmolka
- ♣ modrý jako voda

Blu come zaffiro/modrý jako leštěný safír; blu come il cielo/azzurro come un cielo/modrý jako nebe. Za shodné lze považovat rovněž *blu come i mari/azzurro come i mari/modrý jako voda* – rozdíl je pouze v reáliích. V češtině je nepravděpodobnější přirovnání k moři vzhledem k geografické poloze.

- ♣ verde come via d'uscita
- ♣ verde come le acque del Nilo
- ♣ verde come un esperimento chimico
- ♣ verde come le piante
- ♣ verde come le bottiglie di birra
- ♣ verde come l'Irlanda

- ♣ zelený jako moře
- ♣ zelený jako žluč
- ♣ zelený jako láhev
- ♣ zelený jako džungle
- ♣ zelený jako tráva
- ♣ zelený jako jehličnany
- ♣ zelený jako sklo
- ♣ zelený jako šťavnatá horská louka
- ♣ zelený jako čirá mořská hlubina

Zde žádnou přesnou shodu nemáme. Za prakticky shodné můžeme považovat *verde come le bottiglie di birra/zelený jako sklo* – zde jde opět o rozdílnost v reáliích nikoliv v jazyce. V italštině

je nutné barvu skla specifikovat, v češtině nikoliv, jelikož pивní sklo je nejčastěji používaným, tedy je jasné, že jde právě o něj.

- ♣ grigio come cenere
- ♣ grigio come un ratto
- ♣ grigio come il mare
- ♣ grigio come piombo
- ♣ grigio come la pelle di talpa
- ♣ grigio come le pietre tombali
- ♣ grigio come una statua di fumo

- ♣ šedý jako popel
- ♣ šedý jako večerní nebe
- ♣ šedý jako roztavené olovo
- ♣ šedý jako soumrak
- ♣ šedý jako stříbro
- ♣ šedý jako saze
- ♣ šedý jako prach
- ♣ šedý jako mraky
- ♣ šedý jako skála
- ♣ šedý jako obličej nebožtíka
- ♣ šedý jako myš
- ♣ šedý jako napudrované paruky

Pro šedou barvu není příliš mnoho přirovnání, ta, která existují, ovšem vykazují v češtině a italštině shodu: *grigio come cenere/šedý jako popel; grigio come un ratto/šedý jako myš*.

- ♣ bruno come una noce
- ♣ bruno come un mulatto
- ♣ bruno come le foci dei fiumi
- ♣ hnědý jako ozvěna
- ♣ hnědý jako zkaramelizovaný cukr
- ♣ hnědý jako zem
- ♣ hnědý jako zaschlá krev

- ♣ hnědý jako suchá tráva
- ♣ hnědý jako rozžvýkaný tabák
- ♣ hnědý jako rašelina
- ♣ hnědý jako ořech
- ♣ hnědý jako bahno

Hnědá barva rovněž nemá mnoho přirovnávacích výrazů, shoda zde ovšem je: *bruno come una noce/hnědý jako ořech*.

- ♣ nero come la pece
- ♣ nero come l'inchiestro
- ♣ nero come il carbone
- ♣ nero come la notte
- ♣ nero come uno scarabocchio
- ♣ nero come una spada sguainata

- ♣ černý jako uhel
- ♣ černý jako noc
- ♣ černý jako bota
- ♣ černý jako inkoust
- ♣ černý jako havran
- ♣ černý jako smůla
- ♣ černý jako peklo
- ♣ černý jako antracit
- ♣ černý jako uhlí
- ♣ černý jako saze
- ♣ černý jako půlnoc
- ♣ černý jako eben

Pro přirovnání týkající se černé barvy existují v mnoha jazycích shody: *nero come l'inchiestro/černý jako inkoust; nero come il carbone/černý jako uhel/černý jako uhlí; nero come la notte/černý jako půlnoc/černý jako noc*.

Obecně lze říct, že v obou jazycích nejčastěji přirovnání souvisí s potravinami (mléko, mouka, ořech, švestka, rajče, višně, řepa, vařené hovězí, paprika, mrkev, kreveta, víno, kukuřice,

máslo, ředkvička, zkaramelizovaný cukr, žloutek, med, tvaroh), nerostné tedy neměnné substance (uhlí, eben, saze, antracit, smůla, dehet, rašelina, bahno, prach, olovo, popel, sklo, voda, led, safír, měsíc, oheň, topaz, písek, slunce, křída) a rostliny (pšenice, tráva, čekanka, pomněnka, jehličnany, růže, vlčí mák, slunečnice, sláma, čajové růže, lilie).

e) KOLOKACE

Z korpusu Syn2015 jsme pomocí víceúrovňové frekvenční distribuce vyexcerpovali vzorek nejčastějších slov rozvíjených barvami (KWIC, 1P). Stejnou metodu jsme použili i pro vzorek italský, jen s použitím korpusu InterCorp v8 – Italian (1L, KWIC). Vzorky (uváděné i s počtem výskytů) jsme porovnávali, a to jak české s italskými v rámci jedné barvy, tak i stejnojjazyčné pro různé barvy mezi sebou. Kolokace na rozdíl od idiomů je spojením volným.

- ✧ zucchero bianco (1259)
- ✧ libro bianco (674)
- ✧ merluzzo bianco (228)
- ✧ carta bianca (122)
- ✧ uomo bianco (88)
- ✧ vino bianco (84)
- ✧ capelli bianchi (82)
- ✧ colore bianco (51)
- ✧ camicia bianca (51)
- ✧ luce bianca (48)
- ✧ cavallo bianco (43)
- ✧ tonno bianco (37)
- ✧ casa bianca (33)
- ✧ pelle bianca (30)
- ✧ ragazzo bianco (26)
- ✧ pane bianco (26)
- ✧ donna bianca (25)
- ✧ bandiera bianca (25)
- ✧ balena bianca (24)
- ✧ polvere bianca (21)

- ✧ Bílý dům (822)
- ✧ bílá barva (589)

- ♣ bílá košile (553)
- ♣ bílé víno (523)
- ♣ bílý plášť (344)
- ♣ bílý kůň (284)
- ♣ Bílá Hora (269)
- ♣ bílé vlasy (249)
- ♣ bílé světlo (239)
- ♣ bílý den (235)
- ♣ Bílé Karpaty (216)
- ♣ bílý tygr (205)
- ♣ bílý květ (196)
- ♣ bílý trpaslík (175)
- ♣ bílý muž (171)
- ♣ bílý jogurt (168)
- ♣ bílé šaty (165)
- ♣ bílý zub (162)
- ♣ bílá krvinka (131)
- ♣ bílé místo (129)

Shodu mezi českými a italskými výrazy pojíícími se s bílou barvou najdeme především v idiomatických spojeních používaných v obou jazycích – *bílé víno/vino bianco*, *bílé vlasy/capelli bianchi*. Shodné jsou ovšem běžná označení pro zavedené skutečnosti – *bílý kůň/cavallo bianco*, *bílá barva/colore bianco*, *Bílý dům/casa bianca*, *bílé světlo/luce bianca*, *bílý muž/uomo bianco*, *bílá košile/camicia bianca*. Naopak v každém z jazyků se vyskytují spojení, u kterých je pochopitelné, že v jazyce druhém je nenalezneme – *Bílé Karpaty*, *Bílá Hora/merluzzo bianco*, *tonno bianco*.

- ♣ colore giallo (44)
- ♣ muso giallo (34)
- ♣ luce gialla (25)
- ♣ occhi gialli (24)
- ♣ febbre gialla (21)
- ♣ fiori gialli (17)
- ♣ elemento giallo (15)
- ♣ romanzi gialli (12)
- ♣ vestito giallo (11)

- ✧ pagine gialle (11)
- ✧ mattoni gialli (11)
- ✧ rose gialle (10)
- ✧ žlutá karta (306)
- ✧ žlutá barva (255)
- ✧ žluté světlo (162)
- ✧ žlutý květ (153)
- ✧ žlutá skvrna (104)
- ✧ žluté oči (83)
- ✧ žlutá zimnice (68)
- ✧ Žluté lázně (58)
- ✧ žluté růže (54)
- ✧ žlutý trikot (49)
- ✧ žlutý dům (48)
- ✧ Žlutá řeka (48)
- ✧ žlutý dres (45)
- ✧ žlutý vlas (43)
- ✧ žlutá páska (41)

Rovněž zde najdeme shodu v běžně zažitých kontextech: *žlutá barva/colore giallo*, *žluté světlo/luce gialla*, *žluté růže/rose gialle*, *žlutý květ/fiori gialli*, *žluté oči/occhi gialli*, dále také idiomatické spojení *žlutá zimnice/febbre gialla*. Odlišnosti zde vidíme opět v geografických pojmenováních *Žluté lázně*, *Žlutá řeka*, v italštině se zase vyskytují typická idiomata *pagine gialle*, *romanzi gialli*.

- ✧ rivoluzione arancione (67)
- ✧ color arancione (12)
- ✧ luce arancione (6)

- ✧ oranžová barva (121)
- ✧ oranžové světlo (50)
- ✧ oranžová revoluce (29)
- ✧ oranžová stuha (28)
- ✧ oranžová záře (25)
- ✧ oranžové slunce (20)
- ✧ oranžový nádech (17)

✧ oranžová kombinéza (16)

Oranžová barva není příliš běžná a jedná se o označení relativně nové, tudíž se nepříliš hojně vyskytuje též v korpusech. Jediné tři italské reprezentativní vzorky se ovšem shodují (ne četností výskytu) s prvními třemi nejhojnějšími vzorky v češtině. *Oranžová revoluce/rivoluzione arancione* – označení pro události, ke kterým došlo po prezidentských volbách na Ukrajině v roce 2004 a dále dvě označení shodující se prakticky u všech barev: *oranžová barva/colore arancione* a *oranžové světlo/luce arancione*.

- ✧ tonno rosso (295)
- ✧ croce rosso (183)
- ✧ capelli rossi (102)
- ✧ vino rosso (94)
- ✧ luce rossa (72)
- ✧ occhio rosso (69)
- ✧ globulo rosso (68)
- ✧ colore rosso (50)
- ✧ essere rosso (45)
- ✧ diventare rosso (45)
- ✧ tappeto rosso (40)
- ✧ allarme rosso (39)
- ✧ cartellino rosso (37)
- ✧ červené víno (734)
- ✧ červený kříž (545)
- ✧ červená barva (464)
- ✧ červená karta (252)
- ✧ červená řepa (205)
- ✧ červený koberec (189)
- ✧ červené světlo (185)
- ✧ červená krvinka (181)
- ✧ červený seznam (145)
- ✧ červené šaty (131)
- ✧ červená paprika (125)
- ✧ červená cihla (117)
- ✧ červená skvrna (117)

- ♣ červené oko (114)
- ♣ červený obr (90)
- ♣ červená cibule (82)
- ♣ červené číslo (76)
- ♣ červené maso (71)

U červené barvy se nejčastěji vyskytují shodná spojení *červený kříž/croce rossa*, *červené víno/vino rosso*. V italštině je navíc na nejpřednější příčce *tonno rosso* – *tuňák obecný*, u něhož je pochopitelné vysoké umístění díky geografii a gastronomickým zvyklostem země. *Capelli rossi* jsou rovněž velmi početným spojením, které by s ohledem na ostatní barvy, které označují charakteristiku vlasů bylo jistě velmi početné také v češtině, kdybychom pro ně neměli označení specifictější (zrzavé). Shodná jsou rovněž spojení *červená krvinka/globulo rosso*, *červená karta/cartellino rosso*, všudypřítomné *červená barva/colore rosso*, *červený koberec/tappeto rosso*, *červené oko/occhio rosso* nebo třeba *červené světlo/luce rossa*, které ovšem v italštině má idiomatický charakter jako označení pro pornografii.

- ♣ linea viola (17)
  - ♣ donna viola (16)
  - ♣ mantello viola (8)
  - ♣ color viola (7)
  - ♣ diventare viola (6)
  - ♣ camicia viola (5)
  - ♣ essere viola (5)
  - ♣ chiesa viola (5)
-
- ♣ fialová barva (110)
  - ♣ fialový květ (42)
  - ♣ fialové světlo (26)
  - ♣ fialový odstín (22)
  - ♣ fialové oko (20)
  - ♣ fialové šaty (18)
  - ♣ fialový inkoust (14)
  - ♣ fialový stín (13)

Fialová barva je nepříliš běžná a nepříliš využívaná pro nějakou věc jako typická. Shodu zde

proto mezi oběma jazyky najdeme jen tu nejzákladnější: *fialová barva/color viola*. Co se podobnosti týče, můžeme jako shodné označit rovněž české *fialové oko* a italské *occhio nero*.

- ✧ *occhio azzurro* (104)
- ✧ *cielo azzurro* (46)
- ✧ *principe azzurro* (43)
- ✧ *essere azzurro* (19)
- ✧ *costa azzurra* (14)
- ✧ *colore azzurro* (13)
- ✧ *luce azzurra* (13)
- ✧ *molva azzurra* (12)
- ✧ *sciarpia azzurra* (12)
- ✧ *furgone azzurro* (11)
- ✧ *seta azzurra* (10)
- ✧ *cartellino blu* (298)
- ✧ *carta blu* (206)
- ✧ *occhio blu* (46)
- ✧ *essere blu* (37)
- ✧ *codice blu* (30)
- ✧ *vestito blu* (25)
- ✧ *tuono blu* (23)
- ✧ *colore blu* (20)
- ✧ *casco blu* (19)
- ✧ *cielo blu* (18)
- ✧ *fiore blu* (17)
- ✧ *luce blu* (16)
- ✧ *camicia blu* (14)
- ✧ *completo blu* (14)
- ✧ *uniforme blu* (14)
- ✧ *diventare blu* (13)

- ✧ *modré oči* (999)
- ✧ *modrá barva* (358)
- ✧ *modrá obloha* (239)
- ✧ *modré nebe* (226)

- ♣ modrá královna (198)
- ♣ modré světlo (153)
- ♣ modré šaty (119)
- ♣ modrá čára (92)
- ♣ modrá košile (91)
- ♣ modrý oblek (60)
- ♣ modrá krev (58)
- ♣ modrá voda (58)
- ♣ modrá značka (55)
- ♣ modrý pruh (55)
- ♣ modrá uniforma (53)
- ♣ modré moře (52)
- ♣ modrá knížka (46)

Modrá barva je na rozdíl od fialové naopak typická jako charakteristika něčeho konkrétního. Samozřejmě nejčastější výskyty v obou italských termínech a rovněž v češtině vidíme u spojení modré oko/*occhio azzurro/occhio blu*. Shoda ve všech třech případech nastává také u spojení *modrá barva/colore blu/colore azzurro, modrá obloha/modré nebe/cielo blu/cielo azzurro, modré světlo/luce azzurra/luce blu*. Naopak samostatně stojí spojení *molva azzurra* – označení pro velkou rybu (mníka), *sciarpa azzurra* (modrá šála), která je nošena úředníky italské armády a policejních složek. Shoda opět panuje v ČJ a IJ také v častém užívání modré barvy u oblečení: *vestito blu, camicia blu, completo blu, uniforma blu/modré šaty, modrá košile, modrý oblek, modrá uniforma*, Čeština zde disponuje rovněž dvěma označeními z úřednické terminologie – modrý pruh (označení na dopise, jehož odesílatel si přeje být informován o doručení) a modrá knížka (dřívější označení pro dokument, jehož majitel byl osvobozen od branné povinnosti).

- ♣ libro verde (1023)
- ♣ sinistra verde (145)
- ♣ tecnologia verde (93)
- ♣ capo verde (93)
- ♣ occhio verde (80)
- ♣ essere verde (53)
- ♣ carta verde (51)
- ♣ energia verde (45)
- ♣ luce verde (41)

- ✧ lavoro verde (36)
- ✧ colore verde (36)
- ✧ crescita verde (34)
- ✧ gruppo verde (22)
- ✧ rivoluzione verde (19)

- ✧ zelené oči (349)
- ✧ zelená barva (315)
- ✧ zelená louka (245)
- ✧ zelený čaj (245)
- ✧ zelený list (158)
- ✧ zelená plocha (130)
- ✧ zelená střecha (124)
- ✧ zelená energie (111)
- ✧ zelené světlo (108)
- ✧ Zelená hora (106)
- ✧ zelená tráva (99)
- ✧ zelená karta (89)
- ✧ Zelený čtvrtek (86)
- ✧ zelený trávník (83)
- ✧ zelená ekonomika (76)
- ✧ zelená fazolka (74)
- ✧ zelená petrželka (68)

Zelená barva především označuje souvislosti s enviromentální tematikou: *zelená energie, zelená ekonomika/sinistra verde, tecnologia verde, energia verde, lavoro verde, crescita verde, gruppo verde, rivoluzione verde*. Opět zde máme shodné termíny *zelené oči/occhio verde, zelená barva/colore verde, zelené světlo/luce verde*, ale také *zelená karta/carta verde*. V češtině je zde navíc mnoho odkazů na rostlinstvo zelená louka, zelený list, zelená tráva, zelený trávník, ale také konkrétní zelené suroviny – zelená fazolka, zelená petrželka. Rovněž zde najdeme spojení Zelená hora odkazující na jednu z českých památek UNESCO (Kostel sv.Jana Nepomuckého) a Zelený čtvrtek – označení posledního čtvrtku před Velikonocemi.

- ✧ capello grigio (82)
- ✧ zona grigia (52)

- ♣ occhio grigio (33)
- ♣ essere grigio (33)
- ♣ cavallo grigio (20)
- ♣ luce grigio (19)
- ♣ gamberetto grigio (19)
- ♣ barba grigia (16)
- ♣ ghisa grigia (14)
- ♣ manto grigio (14)
- ♣ diventare grigio (14)
- ♣ pietra grigia (12)
- ♣ vestito grigio (12)
- ♣ materia grigia (11)
- ♣ colore grigio (11)
- ♣ ombra grigia (11)
- ♣ lupo grigio (11)

- ♣ šedé oči (200)
- ♣ šedá barva (177)
- ♣ šedý zákal (165)
- ♣ šedé vlasy (111)
- ♣ šedá eminence (104)
- ♣ šedá zóna (103)
- ♣ šedý oblek (83)
- ♣ šedá hmota (69)
- ♣ šedá ekonomika (66)
- ♣ šedý mrak (58)
- ♣ šedý odstín (43)
- ♣ šedá obloha (42)
- ♣ šedý kámen (41)
- ♣ šedá myš (40)
- ♣ šedé nebe (36)
- ♣ šedá myška (34)
- ♣ šedé kalhoty (31)
- ♣ šedá kůra (30)

Stejně jako o modré, zelené a hnědé barvy, i šedá má na nejvyšších postech používaných slovních spojení *šedé oči/occhio grigio*, rovněž zde máme *šedé vlasy/capelli grigi* a *šedá barva/colore grigio*. Jako hranice toho, co je správné, popř. legální a nelegálního je označení *šedá zóna/zona grigia*. Společná jsou ještě spojení *šedá hmota/materia grigia* a *šedý kámen/pietra grigia*. Jinak se ale kolokace liší. V češtině se na předních příčkách vyskytují idiomatická spojení *šedá eminence* a *šedý zákal*, dále pak spojení související s meteorologickým stavem – *šedý mrak*, *šedá obloha*, *šedé nebe*. V italštině zde najdeme *gamberetto grigio/garnát obecný* nebo *ghisa grigia/šedá litina*.

- ♣ occhi bruni (12)
- ♣ capelli bruni (9)
- ♣ pelle bruna (8)
- ♣ colore bruno (8)
- ♣ camicia bruna (6)
- ♣ orso bruno (6)
- ♣ terra bruna (5)
- ♣ volto bruno (5)
- ♣ hnědé oči (436)
- ♣ hnědé uhlí (312)
- ♣ hnědé vlasy (292)
- ♣ hnědá barva (158)
- ♣ hnědý cukr (83)
- ♣ hnědá skvrna (75)
- ♣ hnědý papír (57)
- ♣ hnědý odstín (47)
- ♣ hnědá obálka (38)
- ♣ hnědý oblek (34)
- ♣ hnědá kůže (33)
- ♣ hnědá rýže (31)

Ani u hnědé barvy nechybí spojení *hnědé oči/occhi bruni*, *hnědé vlasy/capelli bruni* a *hnědá barva/colore bruno*. V obou jazycích najdeme shodu ještě u další charakteristiky člověka *hnědá kůže/pelle bruna*. Na rozdíl od češtiny italština nedisponuje označeními *hnědý cukr* a *hnědá rýže*, která jsou u nás poměrně populární jako zdravější náhrada bílé varianty.

- ⤴ mar nero (829)
- ⤴ lista nera (185)
- ⤴ mercato nero (132)
- ⤴ capelli neri (132)
- ⤴ lavoro nero (103)
- ⤴ occhi neri (97)
- ⤴ buco nero (95)
- ⤴ essere nero (71)
- ⤴ ippoglosso nero (67)
- ⤴ caffè nero (50)
- ⤴ magia nera (49)
- ⤴ cavalieri neri (39)
- ⤴ pelle nera (37)
- ⤴ pecora nera (33)
- ⤴ mantello nero (32)
- ⤴ scatola nera (32)
- ⤴ materia nera (31)
- ⤴ gatto nero (31)
- ⤴ uomo nero (30)

- ⤴ černá díra (1190)
- ⤴ černé vlasy (662)
- ⤴ Černá hora (431)
- ⤴ černá barva (401)
- ⤴ černý trh (302)
- ⤴ černé oko (281)
- ⤴ černé šaty (266)
- ⤴ Černé moře (253)
- ⤴ černý pepř (223)
- ⤴ černé uhlí (192)
- ⤴ černý oblek (175)
- ⤴ černý kůň (158)
- ⤴ černá skvrna (155)
- ⤴ černý humor (154)

- ♣ černá káva (154)
- ♣ černý čaj (140)
- ♣ černé brýle (136)
- ♣ černá listina (135)
- ♣ černý pasažér (132)
- ♣ černá skříňka (131)
- ♣ černá skládka (123)
- ♣ černá ovce (121)
- ♣ černá magie (118)

Černá barva je symbolická pro vše, co stojí mimo zákon, a stejně tak se projevuje i v kolokacích: *černý trh/mercato nero*, *černá magie/magia nera*, *černá listina/lista nera*. Dále pak v italštině jako *lavoro nero*, v češtině pak jako *černý pasažér*, *černá skládka*. Shoda nastává i v idiomatech *černá skříňka/scatola nera*, *černá ovce/pecora nera*, *černá káva/caffè nero*, *černá díra/buco nero*. Jako u ostatních barev máme i zde shodu *černé vlasy/capelli neri*, *černé oči/occhio nero*, *černá barva/colore nero*. Tentokrát i geografické označení *Černé moře/mar nero* najdeme v obou jazycích.

Co se týče porovnání mezi barvami samotnými v jednom jazyce, italština nám několikrát nabízí označení pro mořské živočichy: *merluzzo bianco*, *tonno bianco*, *tonno rosso*, *molva azzurra*, *gamberetto grigio*, *ippoglosso nero* – v češtině je však nenajdeme, a to nejen proto, že označení pro ně neobsahuje barvu – jde o geografickou a tedy i kulinařskou diverzitu.

Podobně je tomu u označení černý čaj a zelený čaj v českém korpusu. Itálie jako země, kde se pije převážně káva nepoužívá označení pro čaj zdaleka tolik jako je tomu u nás.

Označení bílý kůň, které užívají oba jazyky ukazuje na koně, který přivádí ideálního prince. Naproti tomu černý kůň, kterého italština nemá není zde opakem koně bílého, ale značí favorizovaného závodníka.

V českém korpusu je také hodně zastoupená gastronomie: bílý jogurt, červená řepa, červená paprika, červená cibule, červené maso, zelená fazolka, zelená petrželka, hnědá rýže, hnědý cukr, černý pepř. Co se týče toho italského, kromě již zmiňovaných mořských živočichů a vína zde máme zastoupený je *zucchero bianco*.

Neshoda v geografických názvech pramení z toho, že většina těch nalezených leží právě v ČR: Bílá hora, Žluté lázně, Zelená hora, Bílé Karpaty nebo Černá hora.

Závěr

Tato diplomová práce se zabývá italskými pojmenováními pro barvy a jejich syntagmatikou. Práce je rozdělena na dvě části.

Teoretická část je rozdělena do sedmi kapitol a obecně nastiňuje pozadí pro utvoření přehledu o barevné terminologii, symbolice a použití, jež je nezbytné pro část analytickou. V první kapitole se zabýváme fyzikálními a chemickými vlastnostmi barev v obecné rovině. Druhá kapitola je pak vyhrazena biologickému vnímání barev a barevných odstínů. Zabýváme se obecnou fyziologickou stránkou barevného vnímání, poruchami, které mohou vést k barvosleposti, ale rovněž rozdíly ve vnímání barev dětí a dospělých s již zcela vyvinutou schopností barevného vnímání. Rovněž zde najdeme podkapitolu, která pojednává o barevném vnímání od počátku lidské existence. V kapitole číslo tři se pak dostáváme k pojmu základní barvy a v jednotlivých podkapitolách pak k různému chápání a definicím tohoto termínu. Kapitola čtyři pak nastiňuje zkoumání barev z vědeckého hlediska od Starověku až po novodobé badatele. Pátá kapitola se věnuje psychologii barev, jejím počátkům, ale zároveň také využití v současnosti. Kapitola šest se dostává k barvě z hlediska symboliky. Jednotlivě se zde dostáváme k tomu, jak jsou dnes barvy používány v běžném životě, ale i jak byly využívány v historii, politice a náboženství. Sedmá kapitola už směřuje k části praktické – pojednává o terminologii a etymologii italských, ale i českých termínů pro barvy. V poslední podkapitole se dostáváme rovněž k barevným odstínům, tedy k složitější a rozsáhlejší jazykové rovině.

V části praktické se pak zabýváme spojeními, v nichž figuruje barevné označení. Tato část je rovněž rozdělena do kapitol, tentokrát pěti. V první kapitole s názvem Biologické názvy máme vzorek italských pojmenování pro rostliny a živočichy, jež v sobě nesou barevné označení. Tento vzorek jsme pomocí latinských ekvivalentů opatřili rovněž českým označením a pak výsledky porovnávali z hlediska podobnosti v obou jazycích. Druhá kapitola Idiomatická spojení obsahuje vzorek italských běžně užívaných idiomů, jejich vysvětlení a překlad do češtiny. Rovněž zde zkoumáme podobnost daných termínů a jejich zařazení podle odvětví. Kapitola číslo tři se skládá ze vzorku idiomatických spojení se slovesem. Tato kapitola se zaměřuje na výrazy tváře, jež jsou stejně jako v češtině i v italštině často spojeny s barvami. Ve čtvrté kapitole srovnáváme vzorek italských a českých přirovnání k barevným termínům. Sledujeme zde shody mezi oběma jazyky. Poslední kapitola pak pojednává o volných kolokacích, tedy slovech, jež se nejčastěji volně vyskytují v blízkosti barevných termínů. Vzorek kolokací jsme uvedli jak pro český, tak i pro italský jazyk a vzorky porovnali. Překladový slovníček k této kapitole přikládáme v příloze.

Cílem práce bylo nastínit obecnou úlohu a vlastnosti barevných termínů a odlišit ustálená spojení od volných uskupení, popsat funkce a použití těchto pojmenování. Pomocí poznatků z teoretické části a poté díky analýze jsme zjistili, že použití barevných výrazů jsou velice variabilní, co se týče typologie, ale také vnitřní soudržnosti, ale přesto se u nich dají nalézt společné znaky, které se opakují. Rovněž jsme se ujistili v tom, jak důležitou součástí jazyka je využívání barev jako symbolů. Ukázalo se také, že úloha barevné terminologie v jazyce je nenahraditelná, ale často je velmi problematickou částí překladu. Vždy je proto nutné prostudovat také kulturní zvyklost užívání těchto termínů, pokud nad touto problematikou uvažujeme v jiném než našem rodném jazyce.

Riassunto

La tesi è intitolata „I nomi italiani dei colori e le loro sintagmi“. La tesi è divisa in due parti – la parte teoretica e la parte pratica.

La parte teorica è divisa in 7 capitoli e generalmente illustra l'ambiente per creare la conoscenza della terminologia dei colori, la simbologia e l'uso quali sono necessari per la parte pratica. Nel primo capitolo ci occupiamo degli attributi della fisica e chimici in generale. Il secondo capitolo descrive la percezione dei colori dal punto di vista biologico. Ci occupiamo della parte anatomica, delle disfunzioni che possono causare il daltonismo, delle differenze tra la percezione degli bambini e gli adulti con la competenza completa di vedere. In una parte di questo capitolo troviamo anche il processo di vedere i colori dall'inizio di esistenza umana. Il capitolo numero tre è dedicato al termine I colori fondamentali che può essere percepito in modi diversi – questo è descritto nelle parti singoli del capitolo. Il quarto capitolo descrive la ricerca scientifica dei colori dall'Età antica fino ad oggi. Il capitolo cinque s'impegna nella psicologia dei colori, il suo inizio ma anche l'uso contemporaneo. La simbologia dei colori è il tema del capitolo sei. Qui si parla come si usano i colori nella vita quotidiana, la politica, la religione e la storia. Il capitolo sette mira sulla parte pratica – descrive l'etimologia e la terminologia dei colori in italiano e anche in ceco. Alla fine descriviamo le sfumature dei colori in un contesto più ampio.

Nella parte pratica ci occupiamo delle locuzioni che usano i termini dei colori. Questa parte è divisa in 5 capitoli. Nel primo capitolo abbiamo il campione dei termini per gli animali e le piante in italiano in cui sono presenti i nomi dei colori. Tramite il latino abbiamo trovato i termini equivalenti in ceco e abbiamo confrontato i risultati in chiave di somiglianze tra le lingue. Il secondo capitolo delle locuzioni idiomatiche contiene l'altro campione degli idiomi italiani usati comunemente e la loro traduzione in ceco. Anche qui ci occupiamo delle somiglianze e la loro classificazione nei settori. Nel capitolo numero 3 abbiamo le locuzioni idiomatiche con il verbo. Questo capitolo si specializza in espressioni del viso – sono come in ceco espressi spesso con l'uso di un colore. Nel capitolo quarto compariamo il campione dei paragoni ceki e italiani con i colori. Osserviamo le uguglianze tra le lingue. L'ultimo capitolo parla delle formazioni libere, quindi le parole che si trovano liberamente nella vicinanza dei colori. Il campione è indicato per l'italiano ma anche per il ceco. Il dizionario bilingue è aggiunto in allegato

Un obiettivo della tesi è mostrare la funzione generale dei colori e dividere le formazioni libere e quelle idiomatiche, descrivere le funzioni e l'uso di quei termini. Tramite le conoscenze

della parte teorica e poi grazie ad analisi abbiamo scoperto che l'uso dei termini è molto variabile da parte tipologica ma anche da parte di coesione interna ma con tutto questo possiamo trovare anche le caratteristiche comuni. Si siamo assicurati della importanza di simbologia dei colori. Il ruolo della terminologia dei colori nella lingua è insostituibile ma spesso è anche la parte molto problematica della traduzione. Per questo è sempre necessario studiare bene anche le convenzioni culturali dell'uso di questi termini se ci occupiamo di questa problematica in una lingua straniera.

Překladový slovníček kolokací

- ✧ zucchero bianco – bílý cukr
  - ✧ libro bianco – bílá kniha
  - ✧ merluzzo bianco – treska obecná
  - ✧ carta bianca – bílý papír
  - ✧ uomo bianco - běloch
  - ✧ vino bianco – bílé víno
  - ✧ capelli bianchi – bílé/šedé vlasy
  - ✧ colore bianco – bílá barva
  - ✧ camicia bianca – bílá košile
  - ✧ luce bianca – bílé světlo
  - ✧ cavallo bianco – bílý kůň
  - ✧ tonno bianco – tuňák křídlatý
  - ✧ casa bianca – Bílý dům
  - ✧ pelle bianca – světlá pleť
  - ✧ ragazzo bianco – bílý chlapec
  - ✧ pane bianco – světlý chléb (z pšeničné mouky)
  - ✧ donna bianca – bílá žena
  - ✧ bandiera bianca – bílá vlajka
  - ✧ balena bianca – bílá velryba; běluha severní
  - ✧ polvere bianca – bílý prášek
-
- ✧ Bílý dům - casa bianca
  - ✧ bílá barva – colore bianco
  - ✧ bílá košile – camicia bianca
  - ✧ bílé víno – vino bianco
  - ✧ bílý plášť – medico (il vestito tipico)
  - ✧ bílý kůň – cavallo bianco
  - ✧ Bílá Hora – Montagna Bianca
  - ✧ bílé vlasy – capelli bianchi
  - ✧ bílé světlo – luce bianca
  - ✧ bílý den – giorno bianco
  - ✧ Bílé Karpaty – Carpazi bianchi
  - ✧ bílý tygr – tigre bianco

- ♣ bílý květ – fiore bianco
  - ♣ bílý trpaslík – gnomo bianco
  - ♣ bílý muž – uomo bianco
  - ♣ bílý jogurt – yogurt bianco
  - ♣ bílé šaty – vestito bianco
  - ♣ bílý zub – dente bianco
  - ♣ bílá krvinka globulo bianco
  - ♣ bílé místo – spazio bianco
-
- ♣ colore giallo – žlutá barva
  - ♣ muso giallo - „žlutý ksicht“, označení pro lidi s východními rysy, často ve spojitosti s kamikaze nebo lovci velryb
  - ♣ luce gialla – žluté světlo
  - ♣ occhi gialli – žluté oči
  - ♣ febbre gialla – žlutá zimnice
  - ♣ fiori gialli – žluté květy
  - ♣ elemento giallo - „žlutý element“ - prvek ze série počítačových her Final Fantasy
  - ♣ romanzi gialli – detektivní romány
  - ♣ vestito giallo – žluté šaty
  - ♣ pagine gialle – Zlaté stránky
  - ♣ mattoni gialli – žluté cihly
  - ♣ rose gialle – žluté růže
-
- ♣ žlutá karta – cartellino giallo
  - ♣ žlutá barva – colore giallo
  - ♣ žluté světlo – luce gialla
  - ♣ žlutý květ – fiore giallo
  - ♣ žlutá skvrna – macchia gialla
  - ♣ žluté oči – occhi gialli
  - ♣ žlutá zimnice – febbre gialla
  - ♣ Žluté lázně – Terme gialle
  - ♣ žluté růže – rose gialle
  - ♣ žlutý trikot – maglia gialla
  - ♣ žlutý dům – casa gialla
  - ♣ Žlutá řeka – Fiume gialla

- ⤴ žlutý dres – maglia gialla
- ⤴ žlutý vlas – capello giallo
- ⤴ žlutá páska – striscia gialla

- ⤴ rivoluzione arancione – Oranžová revoluce (Ukrajina 2004)
- ⤴ color arancione – oranžová barva
- ⤴ luce arancione – oranžové světlo

- ⤴ oranžová barva – colore arancione
- ⤴ oranžové světlo – luce arancione
- ⤴ oranžová revoluce – rivoluzione arancione
- ⤴ oranžová stuha – nastro arancione
- ⤴ oranžová záře – splendore arancione
- ⤴ oranžové slunce – sole arancione
- ⤴ oranžový nádech – sfumatura arancione
- ⤴ oranžová kombinéza – tuta arancione

- ⤴ tonno rosso – tuňák obecný
- ⤴ croce rosso – Červený kříž
- ⤴ capelli rossi – zrzavé vlasy
- ⤴ vino rosso – červené víno
- ⤴ luce rossa – červené světlo (idiomatické pojmenování pro pornografii)
- ⤴ occhio rosso – zarudlé, červené oko
- ⤴ globulo rosso – červená krvinka
- ⤴ colore rosso – červená barva
- ⤴ diventare rosso - zčervenat
- ⤴ tappeto rosso – červený koberec
- ⤴ allarme rosso – červený alarm, poplach
- ⤴ cartellino rosso – červená karta
- ⤴ červené víno – vino rosso
- ⤴ červený kříž – croce rossa
- ⤴ červená barva – colore rosso
- ⤴ červená karta – cartellino rosso
- ⤴ červená řepa – barbabietola rossa
- ⤴ červený koberec – tappeto rosso

- ♣ červené světlo – luce rossa
- ♣ červená krvinka – globulo rosso
- ♣ červený seznam – lista rossa
- ♣ červené šaty – vestito rosso
- ♣ červená paprika – peperone rosso
- ♣ červená cihla – mattone rosso
- ♣ červená skvrna – macchia rossa
- ♣ červené oko – occhio rosso
- ♣ červený obr – gigante rosso
- ♣ červená cibule – cipolla rossa
- ♣ červené číslo – numero rosso
- ♣ červené maso – carne rossa

- ♣ linea viola – fialová linka metra
- ♣ donna viola – centrum specializované na dámské oblečení
- ♣ mantello viola – fialový plášť
- ♣ color viola – fialová barva
- ♣ diventare viola – zfialovět
- ♣ camicia viola – fialová košile
- ♣ essere viola – být fialový
- ♣ chiesa viola – byzantská odnož církve

- ♣ fialová barva – colore viola
- ♣ fialový květ – fiore viola
- ♣ fialové světlo – luce viola
- ♣ fialový odstín – sfumatura viola
- ♣ fialové oko – occhio viola
- ♣ fialové šaty – vestito viola
- ♣ fialový inkoust – inchiostro viola
- ♣ fialový stín – ombra viola

- ♣ occhio azzurro – modré oko
- ♣ cielo azzurro – blankytné nebe
- ♣ principe azzurro – ideální princ (z pohádek)
- ♣ costa azzurra – Francouzská riviéra

- ✧ colore azzurro – modrá barva
  - ✧ luce azzurra – modré světlo
  - ✧ molva azzurra – mník mořský
  - ✧ sciarpa azzurra – modrá šála (součást uniformy ozbrojených sil)
  - ✧ furgone azzurro – modrá dodávka
  - ✧ seta azzurra – modré hedvábí
-
- ✧ cartellino blu – modrá karta (fotbal)
  - ✧ carta blu – modrá karta (označující postavení, kvůli vjezdu, parkování atd.)
  - ✧ occhio blu – modré oko
  - ✧ codice blu – modrý kód (ohrožené životní funkce - nemocnice)
  - ✧ vestito blu - modré šaty
  - ✧ tuono blu – Modrý hrom (film, seriál)
  - ✧ colore blu – modrá barva
  - ✧ casco blu – modrá přilba (členové mezinárodních mírových jednotek)
  - ✧ cielo blu – modré nebe
  - ✧ fiore blu – modrý květ
  - ✧ luce blu – modré světlo
  - ✧ camicia blu – modrá košile
  - ✧ completo blu – modrý oblek
  - ✧ uniforme blu – modré uniformy
  - ✧ diventare blu - zmodrat
-
- ✧ modré oči – occhi azzurri
  - ✧ modrá barva – colore blu/azzurro
  - ✧ modrá obloha - cielo azzurro
  - ✧ modré nebe – cielo azzurro
  - ✧ modrá královna – regina blu
  - ✧ modré světlo – luce blu/azzurro
  - ✧ modré šaty – vestito blu/azzurro
  - ✧ modrá čára – riga blu/azzurra
  - ✧ modrá košile – camicia blu/azzurra
  - ✧ modrý oblek – completo blu/azzurro
  - ✧ modrá krev – sangue blu
  - ✧ modrá voda – acqua azzurra

- ✧ modrá značka – segnale blu
- ✧ modrý pruh – striscia blu (sulla lettera – pubblica amministrazione)
- ✧ modrá uniforma – uniforma blu
- ✧ modré moře – mare azzurro
- ✧ modrá knížka – libretto blu (il documento con quale non si deve partecipare al servizio militare)

- ✧ libro verde – zelená knihy (Evropská komise)
- ✧ sinistra verde – zelená levice (strana založena 1991 v Nizozemsku)
- ✧ tecnologia verde – zelená technologie (šetrná k životnímu prostředí)
- ✧ capo verde - Kapverdy
- ✧ occhio verde – zelené oko
- ✧ carta verde – zelená karta (pojištění auta proti škodě, slevový kupon italských drah)
- ✧ energia verde – zelená energie (šetrně získaná)
- ✧ luce verde – zelené světlo
- ✧ lavoro verde – práce pro společnosti, jejichž zájmem jsou obnovitelné energie
- ✧ colore verde – zelená barva
- ✧ crescita verde – proces modernizace šetrný k životnímu prostředí
- ✧ gruppo verde – skupina politiků v Evropském parlamentu zaměřená na životní prostředí
- ✧ rivoluzione verde – zelená revoluce (proces vylepšení zemědělských procesů)

- ✧ zelené oči – occhi verdi
- ✧ zelená barva – colore verde
- ✧ zelená louka – prato verde
- ✧ zelený čaj – té verde
- ✧ zelený list – foglia verde
- ✧ zelená plocha - spazio verde
- ✧ zelená střecha - tetto verde
- ✧ zelená energie – energia verde
- ✧ zelené světlo – luce verde
- ✧ Zelená hora – Montagna verde
- ✧ zelená tráva – erba verde
- ✧ zelená karta – carta verde
- ✧ Zelený čtvrtek – Giovedì verde
- ✧ zelený trávník – prato verde

- ♣ zelená ekonomika – economia verde
- ♣ zelená fazolka – fagiolino verde
- ♣ zelená petrželka – prezzemolo verde

- ♣ capello grigio - šedý vlas
- ♣ zona grigia - šedá zóna
- ♣ occhio grigio – šedé oko
- ♣ cavallo grigio – šedý kůň
- ♣ luce grigia – šedé světlo
- ♣ gamberetto grigio – garnát obecný
- ♣ barba grigia – šedé vousy
- ♣ ghisa grigia – šedá hmota
- ♣ manto grigio – šedý plášť, šedá srst
- ♣ diventare grigio - zešednout
- ♣ pietra grigia – šedý kámen
- ♣ vestito grigio – šedé šaty
- ♣ materia grigia - . šedá hmota
- ♣ colore grigio – šedá barva
- ♣ ombra grigia – šedý stín
- ♣ lupo grigio – vlk obecný
- ♣ šedé oči - occhi grigi
- ♣ šedá barva – colore grigio
- ♣ šedý zákal - cateratta
- ♣ šedé vlasy – capelli grigi
- ♣ šedá eminence – eminenza grigia
- ♣ šedá zóna – zona grigia
- ♣ šedý oblek – completo grigio
- ♣ šedá hmota – materia grigia
- ♣ šedá ekonomika – economia grigia
- ♣ šedý mrak – nuvola grigia
- ♣ šedý odstín – sfumatura grigia
- ♣ šedá obloha – cielo grigio
- ♣ šedý kámen – pietra grigia
- ♣ šedá myš – topo grigio (qualcuno poco in vista)
- ♣ šedé nebe – cielo grigio

- ♣ šedá myška – topo grigio
- ♣ šedé kalhoty – pantaloni grigi
- ♣ šedá kůra – materia grigia

- ♣ occhi bruni – hnědé oči
- ♣ capelli bruni – hnědé vlasy
- ♣ pelle bruna – tmavá plet'
- ♣ colore bruno – hnědá barva
- ♣ camicia bruna – hnědá košile
- ♣ orso bruno – medvěd obecný
- ♣ terra bruna - hnědozem
- ♣ volto bruno – tmavá tvář

- ♣ hnědé oči – occhi bruni
- ♣ hnědé uhlí – carbone di terra
- ♣ hnědé vlasy – capelli castani
- ♣ hnědá barva – colore bruno
- ♣ hnědý cukr – zucchero non raffinato
- ♣ hnědá skvrna – macchia bruna
- ♣ hnědý papír – carta bruna
- ♣ hnědý odstín – sfumatura bruna
- ♣ hnědá obálka – busta bruna
- ♣ hnědý oblek – completo bruno
- ♣ hnědá kůže – pelle bruna
- ♣ hnědá rýže – riso integrale

- ♣ mar nero - Černé moře
- ♣ lista nera – černá listina
- ♣ mercato nero – černý trh
- ♣ capelli neri – černé vlasy
- ♣ lavoro nero – práce na černo
- ♣ occhi neri – černé oči
- ♣ buco nero – černá díra
- ♣ ippoglosso nero - halibut
- ♣ caffè nero – černá káva

- ♣ magia nera – černá magie
- ♣ cavalieri neri – černí jezdci
- ♣ pelle nera – černá plet'
- ♣ pecora nera – černá ovce
- ♣ mantello nero - černý plášť, černá srst
- ♣ scatola nera – černá skříňka
- ♣ materia nera – temná hmota
- ♣ gatto nero – černá kočka
- ♣ uomo nero – strašidlo, bubák, hra Černý Petr

- ♣ černá díra - buco nero
- ♣ černé vlasy – capelli neri
- ♣ Černá hora – Montenegro
- ♣ černá barva – colore nero
- ♣ černý trh – mercato nero
- ♣ černé oko – occhio nero
- ♣ černé šaty – vestito nero
- ♣ Černé moře – Mar nero
- ♣ černý pepř – pepe nero
- ♣ černé uhlí – carbone fossile
- ♣ černý oblek – completo nero
- ♣ černý kůň – cavallo nero
- ♣ černá skvrna – macchia nera
- ♣ černý humor – umore nero
- ♣ černá káva – caffè nero
- ♣ černý čaj – té nero
- ♣ černé brýle – occhiali neri
- ♣ černá listina – lista nera
- ♣ černý pasažér – passeggero nero
- ♣ černá skříňka – scatola nera
- ♣ černá skládka – discarica illegale
- ♣ černá ovce – pecora nera
- ♣ černá magie – magia nera

Seznam použité literatury

- ✧ ARISTOTELEŠ. *O duši*. Praha: Rezek 2000
- ✧ BALEKA, Jan. *Modř barva mezi barvami*. 1.vyd. Praha: Academia 1999
- ✧ GOETHE, Johann Wolfgang: *Nauka o barvách: Smyslově-morální účinek barev*, Fabula: Hranice 2003
- ✧ GROSSMANN, Maria. *Colori e lessico*, G.Narr: 1988
- ✧ JANKOVIČ, Adam. Vnímání barev: diplomová práce. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta pedagogická, 2005. Vedoucí diplomové práce: RNDr. Jindřiška Svobodová, Ph.D.
- ✧ KENNER, T.A. *Symbols a jejich skrytý význam*. Praha: Metafora 2007
- ✧ KULKA, Jiří Doc.PhDr. *Psychologie umění*. Praha: Grada 2008, 440 stran
- ✧ LAKOFF, George. *Ženy, oheň a nebezpečné věci*. Praha: Triáda 2006, 656 s. ISBN: 808613878X
- ✧ LEPIL, Oldřich. *Fyzika pro gymnázia - Optika*. 1.vyd. Praha: Prometheus 2010
- ✧ MAKOVELSKIJ Alexandr Osipovič. *Zlomky starořeckých atomistů*. Praha: SNPL - Státní nakladatelství politické literatury 1953
- ✧ PTÁČKOVÁ, Brigita, STIBRAL, Karel. *Estetika na dlani*. Rubico: Olomouc 2002
- ✧ RÁDL, Emanuel. *Útěcha z filosofie*. Brno: Conditio humana 1947
- ✧ REJZEK, Jiří. *Český etymologický slovník*. 1.vyd. Praha: LEDA 2004, 752 stran
- ✧ ŘEHÁK, Jiří, ŘEHÁK, Matúš a kol. *Venózní okluze sítnice* 1. vyd. Praha: Grada 2011, 138 stran, ISBN: 978-80-247-3480-4
- ✧ SOCHOROVÁ Michaela. *Význam a symbolika barev ve středověku: bakalářská práce* Brno: Masarykova univerzita, Fakulta filozofická 2013
- ✧ STAVĚL Josef. *Antická psychologie*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství 1972
- ✧ STEINER, Rudolf. *Tajemství barev*. Hranice: Fabula, 2005
- ✧ SVOBODA, Karel. *Estetika svatého Augustina a její zdroje*. Brno: Masarykova univerzita 1996; Praha: Karolinum, 2000

- ✧ ŠIKL, Radovan *Zrakové vnímání* 1.vyd. Praha: Grada 2013, 312 stran, ISBN: 978-80-247-3029-5
- ✧ VÍTEK Tomáš. *Empedoklés I*. Hermann & synové: 2001
- ✧ VYSEKALOVÁ, Jitka. KOMÁRKOVÁ, Růžena. *Psychologie reklamy*, Praha: Grada Publishing 2000
- ✧ WITTGENSTEIN, Ludwig. *Poznámky o barvách*. (Překlad a úvodní studie Ondřej Beran). 1. vyd. Praha: Filosofia, 2010
- ✧ XENOFÓN. *Vzpomínky na Sokrata*. Praha: Svoboda 1972

Internetové zdroje

- ✧ ARON, Jacob. Lilac and turquoise are as basic as red and orange. *New Scientist* [online], 4. 2. 2015 [cit.15.3.2015] Dostupné z: <https://www.newscientist.com/article/dn26913-lilac-and-turquoise-are-as-basic-as-red-and-orange/>
- ✧ ABC History: Genocida [online] [cit.15.3.2016] Dostupné z: <http://www.abchistory.cz/holocaust-genocida.htm>
- ✧ Barvy a barevná řešení dokumentů [online] [cit.14.3.2016] Dostupné z: <http://fpm.gomanpages.com/soubory/barvy/barvy.htm>
- ✧ Barva, barevné obrazy a správa barev [online] Prof. HLAVÁČ Václav. ČVUT [cit.14.3.2016], Dostupné z: <http://cmp.felk.cvut.cz/~hlavac/TeachPresCz/11DigZprObr/04ColorImagCz.pdf>
- ✧ Barvy, barevné vnímání a koloroterapie [online] 2005 [cit.14.3.2016] Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/268204695_BARVY_BAREVNE_VNIMANI_A_KOLOROTERAPIE
- ✧ Barvy v životě miminka [online] 6.1.2013 [cit.14.3.2016] Dostupné z: http://www.mamaaja.cz/ActiveWeb/Article/3234/barvy_v_zivote_miminka.html
- ✧ Bonprix.it [online] [cit.15.3.2016] Dostupné z: www.bonprix.it
- ✧ Bonprix.cz [online] [cit.15.3.2016] Dostupné z: www.bonprix.cz
- ✧ Colorlak: Psychologie barev [online] [cit.15.3.2016] Dostupné z: <http://www.colorlak.cz/public/userfiles/file/psychologie%20barev.pdf>
- ✧ Český národní korpus <https://www.korpus.cz/> (InterCorp v8 – Italian a Syn2015)
- ✧ Encyklopedie fyziky [online] Copyright © 2006 - 2016 [cit. 14.3.2016]. Dostupné z: <http://fyzika.jreichl.com/main.article/view/544-barva-svetla-a-barva-telesa>
- ✧ Esoterika: Duhový svět barev má magickou sílu [online] [cit.15.3.2016] Dostupné z: <http://www.esoterika.cz/vesteni/duhovy-svet-barev-ma-magickou-silu>
- ✧ FyzWeb [online] Poslední změna: 3.3.2008 [cit. 14.3.2016] Dostupné z: http://fyzweb.cz/clanky/index.php?id=107&id_casti=45
- ✧ www.google.com
- ✧ Homolaicus: Linguaggio e comunicazione [online] Poslední změna 22.4.2015 [cit. 14.3.2016]. Dostupné z: <http://www.homolaicus.com/linguaggi/teoria-colori.htm>
- ✧ Il giardino del Benessere: Il significato dei colori [online] [cit.15.3.2016] Dostupné z: http://www.ilgiardinodegliilluminati.it/significato_e_proprieta_dei_colori/il_significato_e_le_proprieta_dei_colori.html
- ✧ Institut geologického inženýrství [online] Jirásek, J., Vavro, M.: Nerostné suroviny a jejich využití. Ostrava: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR & Vysoká škola báňská -

- Technická univerzita Ostrava, 2008. ISBN 978-80-248-1378-3 [cit. 14.3.2016] Dostupné z: http://geologie.vsb.cz/loziska/suroviny/pigmenty_barviva.html#Organika
- ⤴ Kika cosmetics [online] [cit.15.3.2016] Dostupné z: <http://www.kikocosmetics.com/it-it/make-up/occhi/ombretti.html>)
  - ⤴ Lineagrafica Bertelli Editori: L'etimologia dei colori [online] 22.5.2013 [cit.15.3.2016] Dostupné z: <http://www.lineagraficabertelli.it/etimologia-dei-colori/>
  - ⤴ Medicinman.cz: MUDr. Dana Maňasková: Lüscherův test [online] Posl. Změna: 22.6.2011 [cit.15.3.2016] Dostupné z: <http://medicinman.cz/?p=metody/luscheruv-test>
  - ⤴ Metodický portál: Rorschachův test [online] [cit.15.3.2016] Dostupné z: <http://dum.rvp.cz/materialy/rorschachuv-test-skvrn-2.html>
  - ⤴ National geographic [online] 9.7.2012 [cit.14.3.2016] Dostupné z: <http://www.national-geographic.cz/clanky/patrite-k-lidem-kteri-vidi-o-miliony-barev-vic-nez-ostatni.html#.VubBTealfSt>
  - ⤴ Plazmová obrazovka [online] Poslední úprava: 18.1.2016 [cit.14.3.2016] Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Plazmov%C3%A1_obrazovka
  - ⤴ Pro náladu: Proč lidé až do nedávna neviděli modrou barvu? [online] [cit.15.3.2016] Dostupné z: <http://www.pronaladu.cz/proc-lide-az-do-nedavna-nevideli-modrou-barvu/>
  - ⤴ Studium psychologie: Teorie temperamentu [online] [cit.15.3.2016] Dostupné z: <http://www.studium-psychologie.cz/psychologie-osobnosti/4-temperament-teorie-temperamentu.html>
  - ⤴ Wikipedia: Barva [online] Stránka byla naposledy editována 19. 2. 2016 v 22:25. [cit. 14.3.2016]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Barva>
  - ⤴ Wikipedia: James Clerk Maxwell [online] [cit.15.3.2016] Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/James_Clerk_Maxwell
  - ⤴ Wikipedia: Rorschachův test [online] Posl. Změna 26.1.2016 [cit.15.3.2016] Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Rorschach%C5%AFv_test
  - ⤴ WordReference [online] 10.10.2010 [cit.15.3.2016] Dostupné z: <http://forum.wordreference.com/threads/azzurro-blu.1942261/>
  - ⤴ YAHOO Answers [online] [cit.15.3.2016] Dostupné z: <https://it.answers.yahoo.com/question/index?qid=20080813141815AAn1Pqr>
  - ⤴ Zrak [online] [cit. 14.3.2016] Dostupné z: <http://www.zrak.cz/ocni-vady/barvoslepost.html>
  - ⤴ Zrak novorozence [online] 11.9.2013 [cit.14.3.2016] Dostupné z: <http://www.rodicka.cz/zrak-novorozence/>

- ♣ Ženy, oheň a nebezpečné věci [online] [cit.15.3.2016] Dostupné z:
http://rodyna.cz/id32402/jazyk/jazykove%282da/aplikovana%281_lingvistika/Faktorizace/Lakoff/Zeny_ohen_a_nebezpecne_veci/kap2b.pdf

Další zdroje

- ♣ ZINGARELLI, Nicola. *Lo Zingarelli 2011: vocabolario della lingua italiana* [online].
Bologna: Zanichelli, 2010 [cit. 2016-04-19]. ISBN 978-88-08-25412-2